

ara lleida

Revista del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida
Número 53 · Any 2022

Aventura blanca

Lleida t'espera de nou Viu-la!

**AUTÈNTICA
DIFERENT
NATURAL**

Parc Nacional d'Algujeres i Estany de Sant Maurici. © Oriol Clavera

aralleida.cat

Soprèn-te com mai dels paisatges del Pirineu i de les Terres de Lleida

TEMPS DE NEU... I MOLT MÉS!

L'arribada de la neu comporta per al Pirineu de Lleida -marc paisatgístic incomparable que empara una de les millors i més extenses àrees esquiables de l'Estat- un important motor turístic. El color blanc, el blanc de la neu, està associat simbòlicament a l'alegria, la puresa, la pau, la seguretat, la llibertat i la comoditat, conceptes tots ells que quadren perfectament amb aquesta gran festa dels esports d'hivern que tot just comença ara i que s'allargarà durant quasi cinc mesos a les comarques de muntanya lleidatanes.

I és que, després de dues temporades atípiques per causa de la COVID-19, els esquiadors afronten la campanya 2021-2022 amb un immens desig de gaudir al màxim dels encants de la neu, mentre que les estacions han dut a terme un gran esforç per optimitzar l'oferta de pistes i equipaments.

Així doncs, en aquesta revista trobareu un ampli i interessant reportatge sobre el món de l'esquí, alhora que comprovareu que l'hivern lleidatà ofereix al visitant un conjunt d'atractives propostes que van més enllà de la neu.

L'àmbit de l'oleoturisme, per exemple, un sector en auge que gira al voltant de la producció d'un dels millors olis del món, el d'oliva verge extra, i s'estructura en una sèrie de propostes turístiques i gastronòmiques absolutament delicioses i singulars.

I dels productes de la terra als del cel: no us perdeu l'article sobre l'astroturisme, un capítol que troba en les Terres de Lleida algunes de les millors zones per admirar el cosmos, reconegudes internacionalment per les seves condicions immillorables d'observació del cel.

Passem ara de l'àmbit rural a l'urbà. Els secrets de la ciutat de Lleida i els centres històrics de les nostres poblacions, barris plens de detalls i racons encisadors, protagonitzen també sengles reportatges de la revista, ideals per als amants de l'art i la història.

Per als curiosos que vulguin fruir a peu i amb tranquil·litat del territori, sigui amb un esperit religiós, esportiu o simplement turístic, els trams lleidatans del Camí de Sant Jaume i el Camí Ignasià els esperen... amb moltes sorpreses.

Finalment, els amants del Setè Art descobriran que els increïbles paisatges ponentins han servit de plató per a un gran nombre de pel·lícules.

No us hi penseu: les terres del Pirineu i la plana de Lleida us rebran amb un atractiu ventall de propostes per fer una estada... de cine!

Joan Talarn i Gilabert
President de la Diputació de Lleida i del Patronat de Turisme

Tiempo de nieve... ¡y mucho más!

La llegada de la nieve supone para el Pirineo de Lleida -marco paisajístico incomparable y una de las más reputadas áreas esquiables del país- un importante motor turístico. Tras dos años atípicos debido al COVID-19, estaciones y esquiadores afrontan esta temporada con el inmenso deseo de vivir una de las mejores campañas de la historia. En esta revista encontrarás un ameno reportaje sobre el mundo del esquí, y comprobarás también que el invierno leridano ofrece al visitante atractivas propuestas que van más allá de la nieve.

Propuestas como el oleoturismo, un conjunto de experiencias turísticas que giran en torno al mundo del aceite, o el astroturismo, que encuentra en las Tierras de Lleida algunas de las mejores zonas para admirar el cosmos. Propuestas que nos llevan a conocer los secretos de la ciudad de Lleida, o los centros históricos más hermosos de nuestras poblaciones. Y para los que quieran disfrutar con tranquilidad del territorio, el Camino de Santiago y el Camino Ignaciano les esperan... con muchas sorpresas. Por último, los amantes del Séptimo Arte descubrirán unos bonitos paisajes que han servido de plató para numerosas películas.

Snowy weather... and much more!

The arrival of snow in the Lleida Pyrenees - providing incomparable landscapes for in one of the most highly regarded skiing areas in the country - is an important motor for local tourism. After two very atypical years, due to the COVID-19 crisis, the ski resorts and skiers face this season with a tremendous desire to enjoy one of the best campaigns in history. In this magazine, you will find an interesting news article about the ski world and you will also be able to verify the fact that winter in Lleida offers visitors many other attractive proposals that extend beyond just the snow.

These proposals include "oleoturismo", a set of tourist experiences that revolve around the world of olive oil, and "astroturismo", which finds some of the best areas from which to observe the cosmos in the Lands of Lleida. They are proposals that take us to discover the secrets of the city of Lleida and some of the most beautiful historic centres in the villages of Lleida province. And for those who wish to enjoy the peace and quiet of the territory, the Way of St James and the Ignatian Way await you... along with many other surprises. Finally, cinema lovers will discover pretty landscapes that have served as backdrops in numerous films.

La saison des neiges... et de beaucoup plus !

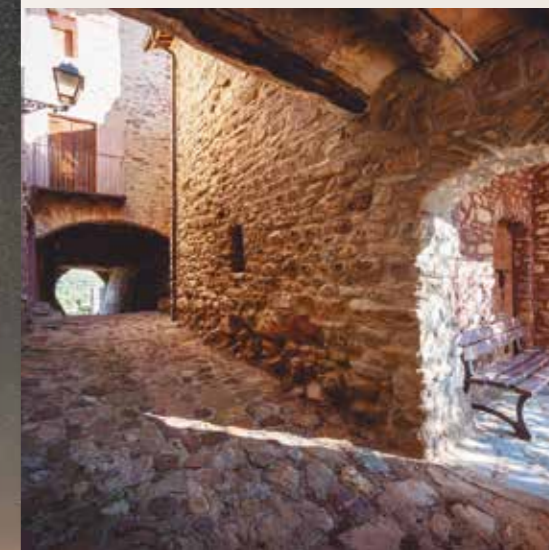
L'arrivée de la neige représente un important moteur touristique dans les Pyrénées de Lleida, qui arborent un cadre sans pareil et l'un des domaines skiables les plus réputés d'Espagne. Après deux années atypiques marquées par la pandémie de COVID-19, les stations et les skieurs abordent cette saison avec un désir immense de vivre l'une des meilleures saisons de l'histoire. Dans ce magazine, vous trouverez un reportage divertissant sur le monde du ski et vous verrez que l'hiver de Lleida regorge d'initiatives attrayantes qui vont bien au-delà de la neige.

Citons notamment l'« oléoturisme », qui propose un ensemble d'expériences touristiques liées au monde de l'huile d'olive, ou l'astroturisme, qui trouve dans les Terres de Lleida quelques-uns des meilleurs endroits pour admirer le cosmos. Toutes ces initiatives nous permettent de découvrir les secrets de la ville de Lleida ou des plus beaux centres historiques de nos villes et villages. En outre, le Chemin de Saint-Jacques-de-Compostelle et le Chemin de Saint-Ignace attendent tous deux qui souhaitent profiter du territoire en toute tranquillité... avec de nombreuses surprises. Enfin, les amateurs du Septième art y découvriront les superbes paysages qui ont servi de plateau à de nombreux films.

Temps de nèu... e força més!

Err arribada dera nèu supòse entath Pireneu de Lhèida -marc paisatgístic incomparable e un des airaus esquiables damb més bona reputacion deth país- un important motor turístic. Dempús de dus ans atípics pr'amor dera COVID-19, estacions e esquiadors afronten aguesta sason damb er immens desir de viuer ua des milhors campanhes dera istòria. En aguesta revista trobaràs un entretengut reportatge sus eth mon der esquí, e veiràs tanben qu'er iuèrn lheidatan aufrís ath visitant atractives prepauses que van força més enlà dera nèu.

Iniciatives com eth oleoturisme, un conjunt d'experiències turístiques que viren ath torn deth mon der òli, o eth astroturisme, que trape enes Terres de Lhèida quauqu'un des milhors airaus entà observar eth còsmos. Prepauses que mos pòrten a conèisher es secrets dera ciutat de Lhèida, o es centres istorics més polits des nòsti pòbles. E entàs que volguen gaudir dera tranquillitat deth territòri, eth Camin de Sant Jaime e eth Camin Ignasian les demoren... damb un arramat de suspreses. E entà acabar, es aimants deth setau art descobriràn es polits paisatges qu'an servit de scenari entà nombroses pel·lícules.

DIRECCIÓ I EDICIÓ:

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

DIRECCIÓ DE CONTINGUTS:

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

TEXTOS:

Els seus autors i Serveis de Comunicació Lleida

FOTOGRAFIA:

Els seus autors i arxius del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

FOTOGRAFIA DE PORTADA:

Passeig amb trineu al Pla de Beret (Val d'Aran Photos)

IL·LUSTRACIONS:

Freepik

MAQUETACIÓ:

Agència de Comunicació Itaca

TRADUCCIÓ:

Toni Escala , Malcolm Hayes, Anita Vettier

CORRECCIÓ:

Jordi Vidal

IMPRESSIÓ:

Impremta Pagès

Dipòsit Legal:

© de les fotografies, les il·lustracions i els textos: els autors. És prohibida la reproducció total o parcial dels continguts d'aquesta publicació sense l'autorització de l'editor i de l'autor

06 ESQUÍ EN FAMÍLIA, PASSIÓ AL PIRINEU

20 OLEOTURISME A LLEIDA, EXPERIÈNCIES DE QUALITAT VERGE EXTRA

34 L'ENCANT DELS CENTRES HISTÒRICS

48 ASTROTURISME, QUAN LA MÀGIA DEL CEL ENS CAPTIVA

60 LLEIDA, CIUTAT REFERENT

74 UN TERRITORI DE PEL·LÍCULA

86 CAMINS DE PEREGRINACIÓ PER LES TERRES DE LLEIDA

97 PREMI "PICA D'ESTATS"

98 OFICINES DE TURISME

Si vols rebre la revista Ara Lleida on-line ho pots sol·licitar a: www.aralleida.cat/revista

ESQUÍ EN FAMÍLIA, PASSIÓ AL PIRINEU

Text: Iñaki Delaurens

Fotos: Ricard Badia, Defoto, estacions d'esquí, Adrià Noguero, Tot Nòrdic, Felipe Valladares

Pujar amb els nens a la neu i la muntanya cada vegada és més habitual, no només per crear vincles familiars, sinó també per gaudir tots junts del nostre entorn natural

Passeig en família amb trineu a l'estació de Port del Comte.

Les famílies cada cop tenen més opcions per gaudir de la neu a les estacions d'esquí del Pirineu de Lleida. A la imatge, parc lúdic d'Espot.

Aquesta temporada Baqueira ofereix 111 pistes i 167 quilòmetres esquiables als quals es pot accedir mitjançant 36 remuntadors. A la imatge, la cara nord de Baqueira.

En les dues darreres dècades s'han multiplicat les escoles d'esquí i cada vegada hi ha més infants d'arreu de Catalunya que se'ls calcen durant els primers anys de vida

Els primers records que tinc a la neu són equipat amb uns esquís sota els peus. Aprendre a fer angle o pujar al telesquí sense caure eren els reptes d'un nen de 3 o 4 anys. Perquè créixer al Pirineu suposa conviure amb la neu des de ben petit. Aleshores, als anys noranta, eren pocs els companys de curset de fora d'aquestes muntanyes. Però en les dues darreres dècades s'han multiplicat les escoles d'esquí i cada vegada hi ha més infants d'arreu de Catalunya que se'ls calcen durant els primers anys de vida.

Cal entendre que l'esquí ha evolucionat durant el darrer segle. Va començar sent un sistema de desplaçament per a pirineistes i exploradors, després s'hi va aficionar la gent d'aquestes muntanyes, a poc a poc va atraure més i més turisme fins arribar a ser avui dia una activitat perfecta per practicar amb família i amics. Per això no és estrany que s'hagin multiplicat serveis davant l'allau de visitants que durant l'hivern volen gaudir de l'experiència a la neu amb bona companyia.

Les escoles d'esquí s'han professionalitzat encara més i són molt més que curssets per a infants on aprendre a no caure. S'han ampliat les activitats

per als més petits: des de batejos de neu fins a llar d'infants a l'estació o tobogans i tubbies. També prenen un significat especial mares i pares, amb paquets per a tota la família i tots els nivells. És l'evolució d'un sector que amb el temps es diversifica més, sobretot pensant en les famílies.

Les estacions d'esquí són ben conscients d'aquest fenomen i s'adapten a les necessitats d'aquests visitants, les famílies. Un col·lectiu que sempre ha estat de vital importància en el món de l'esquí i encara ho és més en un moment de pandèmia, en què les restriccions a vegades donen poques opcions fora del nucli familiar. Així, les estacions

han de sectoritzar i informatitzar serveis, no només pensant en la COVID, sinó també per aprofitar les millores que comporta viure al segle XXI. Una manera d'agilitzar tràmits i fer de l'esquí una activitat segura en molts sentits.

El Pirineu de Lleida disposa d'onze estacions d'esquí que troben en la família el seu client habitual. Entre totes sumen més de 500 quilòmetres esquiables, 350 d'esquí alpí i 150 d'esquí nòrdic. Aquestes instal·lacions tenen molt en compte el turisme de proximitat, conscients del que suposa l'experiència a la neu. I és que si amb la pandèmia hem vist com s'ha revalorat l'entorn natural, encara ho ha fet

més dintre de les nostres fronteres. Les estacions coincideixen que les famílies, sobretot catalanes, s'han convertit en el client principal.

Davant aquest paper destacat i a l'alça, dintre dels complexos d'esquí, de les famílies, sigui del tipus que sigui, monoparental, nombrosa, tradicional, hem volgut parlar amb algunes de les estacions lleidatanes per conèixer de primera mà com s'adapten i s'han preparat per a aquesta tendència que amb el pas del temps agafa més força. Perquè convé no oblidar que un dels avantatges de l'esquí és que és dels pocs esports que es pot practicar en família.

Les estacions tenen un complet programa d'activitats per fer l'estada de les famílies més divertida. A la imatge, els Reis d'Orient a l'estació de Boí Taüll.

L'aposta de Ferrocarrils de la Generalitat

Esport Esquí, Port Ainé i Boí Taüll formen part dels complexos d'hivern que gestiona Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. El seu director de Turisme i Muntanya és Toni Sanmartí, que considera que "si pensem en les famílies, les estacions d'esquí són llocs d'estada, per passar-hi més d'un dia, i és obvi que cal diversificar l'oferta. No només hem d'oferir esquí. No volem que el client s'avorreixi i per això és important ampliar el negoci i sobretot d'una manera que el territori s'enriqueixi, ja que moltes de les activitats complementàries a l'esquí les ofereixen empreses locals".

"Amb la pandèmia ha baixat la clientela, però de tots els col·lectius que hi ha, el que ha pujat és el de les famílies. Però això no és degut només als grups bombolla, sinó també gràcies a activitats que cada any creixen més i més com les raquetes

de neu", comenta Sanmartí. Cal remarcar que, des de fa uns anys, Esport i Port Ainé tenen el segell de Turisme Familiar per oferir unes instal·lacions i uns serveis adaptats a les necessitats de les famílies amb infants.

A Esport Esquí hi ha una àmplia oferta d'oci i de lleure, també adaptada per als més petits i tota la família. Hi ha un parc lúdic amb tubing, dues cintes, circuit infantil i fins i tot una pista verda per a nens i pares. Es fa un bateig de neu per a la persona que no s'ha posat mai uns esquís (un producte que es ven molt a escala familiar) i també hi ha un forfet econòmic per a debutants. Així mateix, Esport disposa de quatre escoles d'esquí i snowboard i durant la temporada d'hivern s'hi fan diferents esdeveniments per a tota la família, sortides i descensos.

A Port Ainé els petits disposen del circuit infantil Lo Gall Fer per fer les seves primeres baixades.

El client demana més opcions i hem d'estar al dia. Fins i tot el canvi climàtic ens portarà a un futur en què l'activitat a la muntanya estarà diversificada

Si anem a l'estació de Port Ainé, hi trobarem un parc lúdic, pista de trineus, bateig de neu, tubing, parc d'aventura pels arbres, circuit multiaventura i jardí de neu. Tot allò que es pot imaginar per als més menuts. En aquesta estació del Pallars Sobirà hi ha fins a set escoles de neu. També ofereix un forfet per al parc lúdic i el Club Miniportainé perquè la mainada jugui a l'hotel. La pista de debutants Bellavista del Pic de l'Orri té poc pendent i és molt segura. A més a més, hi ha el circuit infantil del Gall Fer.

Boí Taüll ofereix un paisatge salvatge i privilegiat per viure noves experiències en família. Hi ha jardí de neu i zona de trineus, així com diferents circuits per fer amb raquetes. La zona de debutants disposa de tres cintes i a l'estació de

l'Alta Ribagorça hi ha fins a set escoles d'esquí i una d'snowboard. Els clients poden optar per diferents modalitats de forfets, per a tots els públics, i sobretot destaquen diferents esdeveniments que se celebren durant l'hivern com la visita del Pare Noel, la dels Reis d'Orient o el Carnestoltes, entre molts altres.

Sanmartí conclou que "el client demana més opcions i hem d'estar al dia. Fins i tot el canvi climàtic ens portarà a un futur en què l'activitat a la muntanya estarà diversificada. No serà tot pensant en la neu, sinó en l'experiència a la muntanya. Ho hem vist amb la COVID i tenim xifres altíssimes de gent que vol escampar la boira a la recerca de natura. Haurem d'innovar per veure quines activitats futures podem donar a aquest client que tenim i preveiem que tindrem".

Tradició familiar a Baqueira

Anem a la Val d'Aran, ja que durant l'hivern a Baqueira Beret hi ha multitud de grups d'amics i famílies que la visiten cada cap de setmana o per vacances. I és que les activitats de l'estació donen per a molt. "Un dels atractius de l'esquí és que es pot practicar en família", apunta Xavi Ubeira, director comercial de Baqueira.

Ubeira diu que "nosaltres sempre hem estat un destí pensat per a les famílies. Són un públic molt fidel, fins i tot venen quan hi ha poca neu. Els clubs i escoles d'esquí s'intensifiquen els caps de setmana. Existeix la filosofia de portar-hi els fills de petits i quan es fan grans continuen venint. És una aposta i inversió que fem pensant en ells".

"Hem fet l'esforç d'apropar l'estació a les famílies amb l'Snowcamp infantil, així els pares poden esquiar i els més petits gaudeixen a la llar d'infants.

A més a l'escola tenim paquets especials per a nens, amb cursos de diversos dies." I és que l'Snowcamp disposa de tres parcs infantils amb jardí exterior i personal especialitzat per rebre petits de sis mesos a dos anys i mig. A partir d'aquesta edat s'ofereixen els parcs infantils de la cota 1.800 amb una cinta transportadora i una pista per iniciar-se en l'esquí jugant. Mentre els grans fan un curset o esquien pel seu compte saben que els seus fills petits també s'ho passaran bé. A més a Beret hi ha una zona habilitada per als trineus on els més menuts de la casa podran gaudir de grans i divertides baixades sobre la neu.

També hi ha classes especials per a la mainada a les escoles d'esquí. Combinen sessions setmanals amb estades a la llar d'infants. Estan pensades per a petits entre quatre i cinc anys. En total hi ha fins a

25 escoles amb més de 500 experts professionals en totes les modalitats: alpi, snowboard, telemarc, heliesquí, per a persones amb dificultat de mobilitat, travessia, nòrdic, etc.

"Amb la pandèmia s'ha incrementat la demanda d'allotjament en apartaments. Això ho han potenciat els grups bombolla i les famílies. Prenen moltes precaucions als restaurants i nosaltres volem posar-los-ho fàcil", afegeix Ubeira.

Finalment el director comercial de Baqueira exposa que "oferim activitats d'après-ski com motos de neu, trineus amb gossos, esquí de fons; per exemple, a la Marxa Beret s'apunten famílies per gaudir tots junts. El positiu de l'esquí és que és un esport que es pot practicar en família, n'hi ha pocs que ho permetin. Això és una garantia per gaudir de la muntanya".

A tot el Pirineu hi ha centenars d'allotjaments preparats per fer l'estada de les famílies tan acollidora i agradable com es pugui.

A Port del Comte disposen de pistes per a debutants, per als petits i per a la gent que comença, a més d'un jardí de neu per al bateig d'esquí de la mainada.

Tubbies a Port del Comte

A l'estació de Port del Comte, Maria Àngels Pubill explica que de cara a les famílies tenen "una zona de debutants per als infants i la gent que comença. Aquestes pistes no tenen gaire pendent i són fàcils en aquest sentit. També tenim una part per a esquiadors més experimentats, però creiem que és important oferir aquesta zona per a les famílies".

Als dominis del complex del Solsonès destaca una zona per lliscar per la neu amb tubs i trineus. Hi ha una cinta per pujar el pendent i es pot baixar amb uns flotadors gegants, amb el tobogan i els tubbies o bé amb trineu. Una opció per gaudir en família i també per a joves.

Una altra opció per a les famílies són les raquetes de neu. A Port del Comte tenen diferents circuits marcats fora de les pistes, pensats per fer en grup. Són recorreguts lliures que permeten estar en contacte amb la neu i la natura salvatge que es pot fer des dels nivells inicials. A més, disposen d'un parc d'aventura amb tirolines i circuits pels arbres, obert tot l'any, per a tots els nivells.

A Port del Comte hi ha el jardí de neu, una llar d'infants perquè els pares puguin esquiar sense haver de preocupar-se dels més petits. Es fa el bateig d'esquí per prendre consciència de la neu. És el seu espai, amb una cinta i un pendent mínim

per tenir un primer contacte. Així s'aconsegueix que es puguin aficionar a l'esquí des dels primers anys.

"Darrerament està creixent molt aquest tipus d'oferta, ja que hi ha molta afluència de famílies -exposa Pubill-. Notem que potser no són esquiadors tradicionals, sinó gent propera a Barcelona que volen passar un diumenge a la neu. Busquen una sortida fàcil i divertida per fer en família i nosaltres els oferim diversos productes, com els tubbies o iniciar-se en l'esquí. I és que el nombre de persones que comencen a esquiar cada vegada va a més."

El tracte proper de Tavascan

A Tavascan, el seu cap d'explotació, Víctor Perisé, explica que "som una estació propera amb una quinzena de treballadors i creiem que això és un valor afegit per a les famílies, ja que ens dona l'oportunitat de conèixer-les i parlar directament amb elles. Som una estació petita tant per a nòrdic com per a alpí i totes les pistes acaben al mateix punt. Això dona seguretat als visitants".

A l'estació del Pallars Sobirà enguany s'ha ampliat la zona de debutants, que disposa d'una cinta transportadora, pensant en les famílies i la gent que comença. A la zona mitjana del complex hi ha un teleesquí per accedir a pistes blaves. Perisé ho defineix com "un lloc perfecte per fer algunes baixades i que els nens s'ho passin d'allò més bé". Així mateix, tenen una sala polivalent nova per oferir més espai a les famílies on s'està valorant fer activitats d'après-ski.

Tant en l'esquí nòrdic com en l'alpí, tots els circuits acaben al mateix indret i no tenen pèrdua. No es tracta d'un macrodomini i això "comporta alguns avantatges, ja que la gent se sent com a casa -apunta Perisé-. Cada vegada venen més famílies per fer esquí de muntanya i raquetes. Tenim totes les comoditats d'una estació d'esquí, però a la vegada som al mig de la muntanya i la natura. El nostre camp base és l'epicentre de l'estació i tothom està disposat a ajudar per donar tranquil·litat. A més, no tenim massificacions, és un ritme tranquil, sense grups que pressionin, ni cues llargues".

"La pandèmia ha fet que la gent busqui llocs tranquils sense aglomeracions. En aquest sentit hem sortit beneficiats perquè som en un entorn de neu, plàcid i sense gaire gent. Els darrers anys ja notàvem un creixement de les famílies i això s'ha confirmat. També trenquem amb la idea preconcebuda que som una estació només per a freeriders i professionals. Hi ha lloc per a tots els nivells; es pot combinar amb nòrdic, raquetes i alpí", rebla Perisé.

A Tavascan, una estació sense massificacions, es pot practicar esquí alpí, nòrdic i raquetes.

Gaudint a Lles de Cerdanya.

Instruccions precises a Sant Joan de l'Erm.

Practicant raquetes a Virós-Vallferrera.

Còmoda iniciació al nòrdic a Aransa.

QUINA ÉS LA MILLOR EDAT PER COMENÇAR A ESQUIAR

El nostre cos desenvolupa les seves capacitats motrius al voltant dels quatre anys. Aquesta és una bona edat per començar a aprendre a esquiar aprofitant les classes amb monitor i sobretot gaudir de l'esport des de ben petit. Aquesta decisió també depèn de l'infant i la seva evolució i freqüència amb què pot anar a esquiar. Aprendre més de pressa si pot anar-hi cada cap de setmana que no si ho fa esporàdicament. Però cal tenir presents alguns conceptes:

Abans dels 4 anys:

En edats primerenques és important que els infants s'habituin i es familiaritzin amb la neu, caminar, córrer i saltar. Resulta estrany que les escoles d'esquí ofereixin classes tècniques llevat que el nen tingui unes aptituds fora del comú. Però les llars d'infants, amb els batejos i jardins de neu, els jocs o descensos amb trineu o tubbies, són algunes opcions per als més menuts. Fins i tot hi ha pares i mares que s'emporten els fills a la muntanya amb motxilles especials perquè coneguin aquest entorn.

A partir dels 4-5 anys:

Són edats en què un monitor pot ajudar en qüestions d'equilibri, habilitats, coordinació, força, resistència, etc. És quan es calcen per primera vegada uns esquís. No se'ls ha de donar pressa. També serà quan comencin a baixar per les pistes de color verd i aprenguin a agafar els telesquís de perxa. Coincideix amb l'escolarització i l'inici en l'esquí és una altra activitat per socialitzar des de petit.

A partir dels 8 anys:

És quan més desenvolupen el control de la motricitat, velocitat, força i equilibri. Es poden captar grans avanços i evolucions ràpides. Tot i que la competitivitat i el fet de voler guanyar curses pot créixer, és important recordar a l'infant que es tracta d'un esport per passar-ho bé i treure-li pressió. Si no s'hi sent a gust tampoc cal forçar-lo, creixen molt ràpid i els seus gustos també. Així que si no li ha agradat en un moment puntual, es pot intentar més endavant. També hi ha l'opció que facin viatges escolars a la neu.

L'esquí nòrdic, també en família

Tot Nòrdic és la mancomunitat que promocióna les estacions d'esquí nòrdic a Catalunya. Entre elles n'hi ha sis de lleidatanes: Lles de Cerdanya, Virós-Vallferrera, Aransa, Sant Joan de l'Erm, Tuixent-la Vansa i Tavascan, que, com hem vist, també té una part d'alpi. En aquests centres les famílies tenen un paper vital, ja que segons un estudi de Tot Nòrdic representen gairebé la meitat dels seus usuaris.

Imma Obiols és la gerent de Tot Nòrdic i explica que "és un entorn genial per anar-hi amb la família. Les estacions d'esquí nòrdic es troben a parcs naturals

Obiols també destaca que "és un esport molt complet en què es treballa el tronc superior i l'inferior sense rebre impacte". Això també fa que sigui molt adient per a les famílies, ja que permet treballar diferents grups de músculs en família i que els petits es desenvolupin. "A més hi ha alternatives, com que els pares esquiïn i que els nens aprenguin amb monitors o els trineus. I tenim paquets familiars que inclouen forfait i material de diversos dies."

Un altre punt fort d'aquestes estacions són els circuits de raquetes de neu. Obiols apunta que "han crescut i són ideals per fer amb infants, ja que són recorreguts senzills i circulars i on es pot jugar, per exemple, buscant animals".

La gerent de Tot Nòrdic considera que l'aprenentatge dels petits és clau amb els grups escolars. "Per a nosaltres són molt importants com a client entre setmana i a vegades representen el primer contacte dels infants amb la neu. Descobreixen que una estació de fons no té res a veure amb una d'esquí alpí. És una manera d'introduir els menuts a la neu i que animin els pares."

Aransa disposa d'una gran varietat de traçats per als esquiadors de fons, sigui quin sigui el seu nivell.

Bona part dels circuits transcorren entre boscos de pi negre i paratges de gran valor paisatgístic. Per mitjà del circuit de Pollineres es connecta amb l'estació veïna de Lles, cosa que la converteix en un dels dominis d'esquí nòrdic més grans de tot l'Estat.

Lles de Cerdanya és ideal, amb habitacions a peu de pistes, per a nombroses activitats de muntanya: ofereix circuits d'orientació permanents de tots els nivells i adaptats a la pràctica amb esquís i raquetes de neu que garanteixen gaudir de la pau i de la tranquil·litat de la natura.

Dins del Parc Natural de l'Alt Pirineu, Sant Joan de l'Erm es caracteritza per la bona innivació i l'extensió dels seus boscos i les seves pistes, que van des del Coll de la Basseta fins a Port Ainé i les Comes de Rubió, sent l'espai d'esquí nòrdic més extens de Catalunya. És un bosc extens i solitari on l'esquí de fons té com a escenari ruïnes històriques entre arbres centenaris.

També al mateix Parc Natural de l'Alt Pirineu trobem l'estació de Virós-Vallferrera. Es tracta d'un paratge on es pot combinar la pràctica de l'esquí nòrdic amb una atractiva oferta d'activitats complementàries com rutes i esquí de muntanya, tot per conèixer i gaudir d'aquesta vall pirinenca en el seu estat més pur.

A Tuixent-la Vansa han detectat que cada vegada més els visitants són famílies que escullen l'esquí nòrdic per davant de l'alpi.

El director de Tuixent-la Vansa, Albert Nadal, diu que "les activitats principals de l'estació són l'esquí nòrdic i les raquetes de neu i estan dirigides a un públic familiar, ja que les poden fer tant grans com petits. Tenim diversos circuits amb diferents nivells de dificultat i busquem un tracte proper per aconsellar la millor ruta segons l'edat i condició física dels clients. A més, tot està molt ben senyalitzat per evitar que corrin riscos i fer que se sentin còmodes".

"Veiem que la gent vol anar a la muntanya i sentir-se acompanyada. Molts s'estan iniciant en l'esport a l'aire lliure i els expliquem com anar equipats i minimitzar riscos, perquè se sentin segurs i marxin amb bona boca", afegix Nadal, que veu dos vessants de clients: "Hi ha la persona que ve a fer

quilòmetres i substitueix la bici a l'estiu per l'esquí nòrdic a l'hivern; i també hi ha la branca de les famílies que venen a fer un tast de la neu, sigui amb nòrdic o amb raquetes per aprendre a caminar amb neu i conèixer amb la natura hivernal. En aquest sentit la ruta que té més èxit és el pic de la Tossa Pelada, el més alt de Tuixent".

L'estació de l'Alt Urgell disposa d'una escola d'esquí que ofereix paquets per a famílies. Els infants aprenen amb monitors per a ells mentre que els pares poden fer cursets per a adults. També poden escollir l'opció de fer-ho junts en família.

Nadal valora que "cada vegada hi ha més peticions de gent que no acostumava a anar a la muntanya. L'esport en aquest entorn ha crescut molt i hi ha

persones que escullen l'esquí nòrdic per davant de l'alpi. També hi ha famílies que fan senderisme a l'estiu i que tornen a l'hivern per fer raquetes. Busquen l'activitat en altura, en boscos nevats i escenaris alpins perquè volen seguir fent activitat".

El passat no va ser un any fàcil per a les estacions d'esquí. "Amb les restriccions vam tenir poca afluència de particulars, però les escoles van funcionar bé amb més de 3.500 alumnes i el més important és que no vam tenir cap cas de contagi. Cal promoure accions que evitin aglomeracions i aquesta és la filosofia per a aquest hivern. Crec que hi haurà restriccions, però tenim tot el coneixement de l'any passat", conclou Nadal. Esperem que la COVID afecti el mínim possible i que el present i el futur de l'esquí es continuï practicant en família.

ESTACIONS D'ESQUÍ A LLEIDA

Baqueira Beret (la Val d'Aran)	973 63 90 00	www.baqueira.es
Boí Taüll (l'Alta Ribagorça)	973 69 62 64	www.boitauell.cat
Espot Esquí (el Pallars Sobirà)	973 62 40 58	www.espoteskui.cat
Port Ainé (el Pallars Sobirà)	973 62 11 99	www.portaine.cat
Port del Comte (el Solsonès)	973 49 23 01	www.portdelcomte.net
Tavascan (el Pallars Sobirà)	973 62 30 37 / 665 67 01 93	www.tavascan.net
Aransa (la Cerdanya)	973 29 30 51	www.aransaeskui.cat
Lles de Cerdanya (la Cerdanya)	973 29 31 00	www.lles.net
Sant Joan de l'Erm (l'Alt Urgell)	973 29 80 15	www.santjoandelerm.com
Tuixent-la Vansa (l'Alt Urgell)	973 37 00 30	www.tuixent-lavansa.com
Virós-Vallferrera (el Pallars Sobirà)	686 97 87 30	www.skipallars.cat
Tot Nòrdic	973 35 15 11 / 647 93 21 44	www.totnordic.com
Patronat de Turisme	973 24 54 08	www.aralleida.cat

Esquí en familia, pasión en el Pirineo

El Pirineo de Lleida cuenta con once estaciones de esquí, que tienen en las familias su cliente habitual y diversifican la oferta de sus servicios pensando en ellas. En Espot Esquí hay un parque lúdico con tubing, dos cintas, circuito infantil y una pista verde para padres e hijos. Port Ainé ofrece un parque lúdico, bautizo de nieve, tubing, parque de aventura, circuito multiaventura y jardín de nieve. Boí Taüll dispone de jardín de nieve, zona de trineos y distintos circuitos de raquetas. Baqueira Beret ha ideado el Snowcamp, con parques infantiles y personal especializado para recibir pequeños de 6 meses a 2 años y medio; también hay clases especiales para niños en sus escuelas de esquí. Port Ainé ofrece una zona de debutantes para deslizarse por la nieve con tubos y trineos, además de circuitos de raquetas y un parque de aventura. Tavascan es una estación de ambiente cercano y familiar para la práctica de esquí alpino, nórdico, de montaña y raquetas. Aransa propone una gran variedad de trazados para esquiadores de fondo de cualquier nivel, y por medio del circuito de Pollineres se conecta con la estación vecina de Lles de Cerdanya. Esta cuenta con habitaciones a pie de pistas y ofrece circuitos de orientación permanentes para todos los niveles. Sant Joan de l'Erm es el espacio de esquí nórdico más extenso de Cataluña. Virós-Vallferrera combina la práctica del esquí de fondo con una atractiva oferta de actividades complementarias. Tuixent-la Vansa tiene varios circuitos de nórdico y raquetas, además de una escuela de esquí con packs familiares.

Family skiing, passion for the Pyrenees

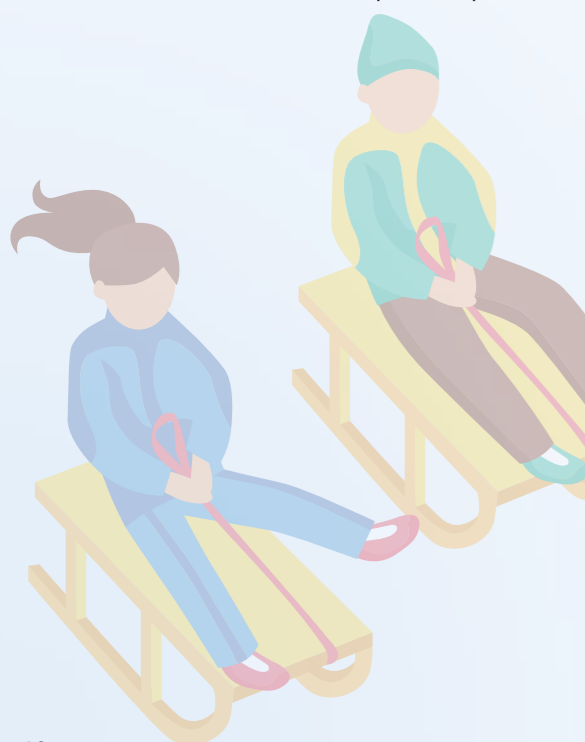
The Lleida Pyrenees have eleven ski resorts and families are amongst their most habitual clients; with this in mind, they have decided to diversify the services that they offer. At Espot Esquí, there is a play park offering tubing, two ski conveyor belts, a children's circuit, and a green slope suitable for both parents and children. Port Ainé offers a play park, snow baptism, tubing, adventure park, multi-adventure circuit and snow garden. Boí Taüll has a snow garden, a sledging area and various snowshoe circuits. Baqueira Beret has set up a Snowcamp, with children's playgrounds, and has staff specialised in looking after children aged from 6 months to 2½ years old; there are also special classes for young children at the ski school. Port Ainé offers a beginners' area, where those new to winter sports can slide through the snow on tubes and sledges; it also has snowshoe circuits and an adventure park. Tavascan is a resort with a close and very familiar atmosphere which offers alpine, Nordic and mountain skiing, and also snowshoeing. Aransa offers a wide variety of routes for cross-country skiers of all levels, and its Pollineres circuit connects to the neighbouring ski resort of Lles de Cerdanya. It has rooms at the foot of the ski slopes and offers orienteering circuits for all levels. Sant Joan de l'Erm is the largest Nordic ski area in Catalonia. Virós-Vallferrera combines cross-country skiing with an attractive offer of complementary activities. Tuixent-la Vansa has several Nordic and snowshoe circuits, as well as a ski school that offers family packs.

Le ski en famille, une passion pyrénéenne

Dotées de onze stations de ski axées sur un public familial habituel, les Pyrénées de Lleida diversifient leurs services en fonction de ce dernier. À Espot Esquí, on trouve un parc de loisirs avec tubing, deux tapis de course, un circuit pour enfants et une piste verte pour parents et enfants. La station de Port Ainé propose un parc de loisirs, un baptême de neige, une piste de tubing, un parc d'aventure, un circuit multi-aventures et un jardin des neiges. Boí Taüll possède un jardin des neiges, une piste de luge et différents circuits raquettes. La station de Baqueira Beret a conçu le Snowcamp, qui comprend des aires de jeux et un personnel spécialisé pour recevoir les enfants de 6 mois à 2 ans et demi; on y trouve aussi des cours spéciaux pour enfants dans ses écoles de ski. Port Ainé propose un espace débutant pour glisser sur la neige avec tubes et luges, ainsi que des circuits raquettes et un parc d'aventure. Tavascan est une station à l'ambiance conviviale et familiale pour la pratique du ski alpin, nordique, de montagne et à raquettes. Offrant une grande variété d'itinéraires pour skieurs de fond de tout niveau, la station d'Aransa est reliée à la station voisine de Lles de Cerdanya à travers le circuit de Pollineres. Cette dernière dispose de chambres au pied des pistes et propose des circuits d'orientation permanents pour tous les niveaux. Sant Joan de l'Erm est le plus grand domaine de ski nordique de Catalogne. Virós-Vallferrera conjugue le ski de fond avec une gamme attrayante d'activités complémentaires. Tuixent-la Vansa dispose de plusieurs circuits nordiques et de raquettes à neige, ainsi que d'une école de ski offrant des packs familiaux.

Esquí en família, passion en Pirenèu

Eth Pirenèu de Lhèida compde damb onze estacions d'esquí, qu'an enes famílies es sòns clients més soentats e diversifiquen era aufèrta des sòns servicis pensant en eres. En Espot Esquí i a un parc de léser damb tubing, dues cintes, circuit infantil e ua pista verda entàs pairs amassa damb es hilhs. Port Ainé aufris un parc de léser, batiég de nhèu tubing, parc d'aventura, circuit multiaventura e jardin de nhèu. Boí Taüll dispause d'un jardin de nhèu, airau de luges e diferenti circuits damb raquetes. Baqueira Beret Bonaigua a ideat un snowcamp, damb parcs infantils e personau especializat entà recèber mainadèra de 6 mesi a 2 ans e mie; tanben i a classes especiaus entà mainatges enes sues escòles d'esquí. Port Ainé aufris un airau de debutants entà esquitlar-se pera nhèu damb tuèus e luges, ath delà d'un circuit de raquetes e un parc d'aventura. Aransa ei ua estacion d'un ambient més propèr e familiaru entara practica der esquí aupin, nordic, de hons de quinsevolh nivèu, e peth circuit de Pollineres se pòt connectar damb era estacion vesia de Lles de Cerdanya. Aquesta compde damb crambes ath cant des pistes d'esquí e er espaci d'esquí nordic més vast de Catalonha. Virós-Vallferrera combine era practica der esquí de hons damb ua atractiva aufèrta d'activitats complementàries. Tuixent-la Vansa a diferenti circuits d'esquí nordic e de raquetes, ath delà d'ua escòla d'esquí de packs familiaux.

OLEOTURISME A LLEIDA, EXPERIÈNCIES DE QUALITAT VERGE EXTRA

Text: Sergi Martí

Fotos: Ajuntament de les Borges Blanques, Ara Lleida, Centre de la Cultura de l'Oli de Catalunya, Consell Comarcal de les Garrigues, Defoto, Espais de Ponent, Ignasi Merino, Llibert Cases, Olea Soul, Orcau Vell, Rafael López-Monné

D'un temps ençà el turisme més tradicional ha de conviure amb una nova modalitat de turistes que busquen viure experiències en primera persona i en lloc de souvenirs prefereixen endur-se cap a casa noves sensacions i emocions. És un turisme familiar i de grups reduïts que fuig de les massificacions i que busca fer activitats a l'aire lliure que els aportin alguna cosa més que una fotografia de record, una idea que en aquests mesos de pandèmia s'ha consolidat i que troba en les comarques lleidatanes un destí ideal.

Des de la bellesa sobria de les terres de les Garrigues (a la imatge), a la natura imponent del Pallars Jussà, el paisatge té un protagonisme destacat en l'experiència oleoturística.

Els productes elaborats amb oli també van guanyant terreny, com el pa, els bombons i les gomines fets amb aquest producte al forn M. Serra de Lleida.

La demarcació de Lleida disposa d'una oferta turística pròpia que sota el concepte de l'oleoturisme s'articula a l'entorn de l'oli d'oliva, complementat amb les singularitats de cada una de les comarques productores

La demarcació de Lleida disposa d'una oferta turística pròpia que sota el concepte de l'oleoturisme s'articula a l'entorn d'un dels seus productes més populars, l'oli d'oliva, que, complementat amb les singularitats de cada una de les comarques productores,

ofereix al visitant un ampli ventall de possibilitats experiencials diferents i totes i cadascuna d'elles amb la garantia de qualitat verge extra de la joia de la corona de la gastronomia lleidatana.

Des de visites a molins i cooperatives per conèixer de primera mà com s'elabora l'oli fins a tastos guiats, passant per la possibilitat de poder collir olives directament de l'arbre per viure en la pròpia pell l'ofici de pagès. I tot combinat amb propostes gastronòmiques de primer nivell, passejades entre oliveres o visites a espais museïtzats que ajuden el

turista a descobrir la història d'un sector amb milers d'anys d'antiguitat. Un conjunt de propostes que amb l'oli verge extra sempre com a fil conductor permeten al visitant viure experiències úniques i descobrir noves sensacions vinculades a cadascun dels cinc sentits. El gust de l'oli combinat amb la variada oferta gastronòmica del territori; l'olor dels camps i de la terra cultivada; el tacte dels arbres i dels seus fruits; la vista d'un paisatge mediterrani únic modelat durant segles per l'activitat agrària; i l'oïda, amb la remor de les màquines treballant els camps i els molins extraient-ne l'or líquid.

L'oleoturisme ha passat en els darrers anys de ser un projecte ambiciós a esdevenir una realitat assentada al territori, amb propostes concretes que s'estenen per les diferents comarques amb tradició oleícola. Des de les Garrigues, bressol de la Denominació d'Origen més antiga de Catalunya i des d'on s'estén la varietat arbequina majoritària

Des de collir olives a observar el procés de producció de l'oli i, per descomptat, comprar-lo i tastar-lo, l'oleoturisme permet gaudir d'una experiència completíssima.

en els olis lleidatans, fins al Pallars Jussà, passant pel Segrià, la Noguera i l'Urgell. I cada un d'aquests territoris amb una idiosincrasia pròpia aporta els seus matisos a la proposta oleturística per convertir-la en una experiència singular i única.

La comarca de les Garrigues, epicentre de l'oli verge extra de Catalunya, per la seva forta tradició en la producció de l'oli i amb una xarxa potent de cooperatives i molins és la que més iniciatives ofereix. En aquest sentit, Ariadna Boixader, propietària de l'agència de viatges Olea Soul,

L'oferta inclou des de visites a molins i cooperatives per conèixer de primera mà com s'elabora l'oli fins a tastos guiats, passant per la possibilitat de poder collir olives directament de l'arbre per viure en la pròpia pell l'ofici de pagès

especialitzada en el territori i en oferir experiències relacionades amb l'oli, explica que si bé l'arribada de la pandèmia va paralitzar tota l'activitat de cop, ara ha esdevingut una bona oportunitat per a la comarca i per a aquest tipus d'oferta turística que proposa activitats a l'aire lliure i en grups reduïts, una modalitat de turisme que arran de la COVID-19 i de les restriccions que l'han acompanyat ha guanyat molts adeptes, afirma. Boixader precisa que amb la pandèmia han perdut, de moment, el públic estranger, però s'ha compensat amb l'arribada d'un turista de proximitat i familiar procedent sobretot de Catalunya, però també de la resta de l'Estat, que busca allunyar-se de les multituds i viure experiències noves. Segons Boixader, l'oleoturisme gaudeix de bona salut i té un futur prometedor amb encara molt recorregut.

Tant és així, que des d'Olea Soul han creat recentment una nova experiència que consisteix a oferir un Bany de Bosc aprofitant els boscos i les plantacions d'oliveres, algunes d'elles centenàries, en una finca de la Poble de Cérvoles. L'experiència és una activitat de reconexió amb la natura i contacte amb boscos i oliveres de muntanya i es complementa amb la descoberta de les plantes comestibles de la zona i un àpat amb l'oli com a protagonista a la Balma Morada, un espai situat a la mateixa finca que protegeix de la calor i permet, fins i tot, oferir el producte en mesos d'estiu, desestacionalitzant així l'oferta oleturística, més centrada en els mesos de tardor i hivern. La proposta se suma a altres que s'ofereix en temporada alta de la producció, com un paquet que inclou esmorzar de pagès, collita d'olives en una finca, visita al Centre de la Cultura de l'Oli de la Granadella, l'elaboració d'oli verge extra i visita al Museu de l'Oli de Catalunya.

Conèixer el patrimoni històric, cultural i arquitectònic a través de l'oli

El projecte oleoturístic beu també de tot el patrimoni històric, cultural i arquitectònic de què disposen les comarques productores i que serveix com a complement als paquets turístics que s'ofereixen per crear així experiències més completes de cara al públic final.

Els antics molins d'oli, els castells i esglésies medievals, la Ruta del Cister, les construccions de pedra seca (cabanes de volta, aljubs, pous, murs, forns de calç...) presents arreu de la demarcació lleidatana i reconegudes mundialment per la UNESCO, o els mateixos pobles que vertebraven el territori, aporten un alt valor patrimonial que enriqueix qualsevol experiència oleoturística. Sense oblidar el protagonisme del paisatge: des

de la bellesa sòbria i colpidora de les terres de les Garrigues a la natura feréstega i imponent del Pallars Jussà, les contrades productores d'oli es perfilen com un escenari ideal per gaudir d'aquestes propostes.

Un exemple de com s'aprofiten aquests recursos patrimonials per combinar-los amb la difusió i promoció de l'oli es troba al Cogul, també a les Garrigues, on el turista pot visitar la Roca dels Moros, un dels jaciments rupestres més importants de la península Ibèrica, alhora que descobreix l'oli que es produeix a la zona.

Anna Torres, de l'empresa Gito.com, explica que la proposta que ofereixen combina una part històrica

i cultural amb la visita al Centre d'Interpretació de l'Art Rupestre del Cogul, que inclou el jaciment de pintures rupestres declarades Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO, i la part gastronòmica amb un tast d'olis harmonitzats amb productes com el pa de ronyó (típic de la zona), la xocolata i la sal. Tot plegat per poder descobrir les propietats saludables de l'oli al mateix temps que es mariden sabors com l'amarg, el picant o el dolç en un entorn privilegiat com ho és el jaciment de la Roca dels Moros. Torres concreta que l'experiència que s'ofereix els mesos de tardor i hivern coincidint amb la collita de l'oliva va dirigida a grups reduïts i familiars perquè l'objectiu és atreure un turisme de qualitat més que de quantitat.

Castell i col·legiata de Mur: a la comarca del Pallars Jussà trobem també experiències oleoicoles molt atractives, combinades amb un patrimoni natural i monumental superb.

TASTOS I VISITES GUIADES A LES COOPERATIVES I MOLINS D'OLI

I no es pot parlar d'oleoturisme sense tenir en compte l'esforç que fan en aquesta direcció moltes cooperatives i molins que es troben repartits pel territori i que obren les seves portes als visitants oferint tastos d'olis i visites guiades a les seves instal·lacions durant la campanya de l'oliva. La Cooperativa Sant Isidre de Juncosa, la Cooperativa del Camp Fraternal de l'Albagés i la Cooperativa Arbeca (durant tot l'any), la Cooperativa Agrària Espluguena de l'Espluga Calba, la Cooperativa del Camp del Cogul, el Molí del Set de l'Albi, la Cooperativa del Camp del Foment Maialenc de Maials, la Cooperativa del Camp d'Aspa, el Molí Duran de Sant Martí de Maldà o el Molí d'Oli de Castelló de Farfanya (durant la campanya de l'oliva) són alguns exemples d'instal·lacions que es poden visitar a les diferents comarques i que possibiliten al turista conèixer de primera mà el procés d'elaboració de l'oli a més, en alguns casos,

I no es pot parlar d'oleoturisme sense tenir en compte l'esforç que fan en aquesta direcció moltes cooperatives i molins del territori que obren les seves portes als visitants oferint tastos d'olis i visites guiades a les seves instal·lacions

Un tast d'oli a càrrec de l'agència especialitzada Olea Soul.

El visitant pot elegir entre un gran nombre d'empreses que treballen en aquest àmbit, com Orcau Vell, que proposa experiències com maridatges amb olis i vins de muntanya.

de disposar d'espais museïtzats i maquinària antiga per mostrar com era el mateix procés durant el segle XX.

És el cas també de la Cooperativa Arbecuina, a Arbeca, que proposa al turista un paquet que inclou una visita a la seva agrotiga, un tast d'oli, un audiovisual explicatiu sobre el món de l'oli i finalment una visita a les antigues premses de la cooperativa. La tècnica en oleoturisme d'aquest centre, Magda Garret, explica que ofereixen al visitant complementar l'experiència amb un recorregut per la fortalesa ibèrica dels Vilars o bé pel casc antic i les restes del castell de la localitat. Garret destaca que la pandèmia els

ha obligat a millorar la seva digitalització per guanyar presència a l'espai virtual, cosa que els ha comportat un increment del 300% de venda d'oli online i també l'arribada de més visites d'arreu de Catalunya. La responsable de l'àrea d'oleoturisme de la cooperativa exposa que el perfil del turista acostuma a respondre a grups familiars, grups d'amics o els anomenats *foodies* que viatgen pel territori en busca d'experiències gastronòmiques. I pel que fa a la procedència, el turisme de proximitat provinent de Catalunya s'emporta el guix, sobretot des de Barcelona, Girona i la Catalunya central, però també afirma que han detectat que cada cop més arriben visitants del nord de l'Estat espanyol, sobretot els que viatgen en autocaravana i aprofiten que a Arbeca hi ha un estacionament habilitat per a aquests vehicles per fer parada al municipi.

Visita guiada al Molí Duran de Sant Martí de Maldà.

Les oliveres sempre han estat associades al mite i la llegenda: Atena va guanyar-se el favor dels atenencs regalant-los... una olivera!

EXPERIÈNCIES OLEOTURÍSTIQUES A TOT EL TERRITORI

L'oleoturisme, però, s'estén per gran part de la Plana de Lleida. A comarques com el Segrià i sobretot a la zona coneguda com el Segrià Sec, fronterer amb la comarca de les Garrigues amb la qual comparteix paisatge i activitat socioeconòmica, hi ha també una forta tradició en el cultiu de l'olivera i la producció d'oli que ha derivat en la creació de les pròpies experiències oleoturístiques creant sinèrgies amb la comarca veïna i buscant a més de treure profit de la proximitat amb la ciutat de Lleida. Un exemple clar d'això és Torrebesses, un municipi que amb una notable presència d'elements de pedra seca al seu terme i amb gran tradició oleícola ha sabut articular un discurs turístic propi combinant aquests dos elements propis de la zona. El Centre d'Interpretació de la Pedra Seca ubicat en aquesta localitat organitza una ruta per les diferents construccions com marges, aljubs, pous i cabanes de volta que formen part de la història de l'arquitectura popular lleidatana, que va estretament lligada al món agrícola i el cultiu dels camps d'oliveres. L'experiència s'arrodona amb una visita explicativa a les instal·lacions del mateix centre i una visita guiada a l'antic molí de Bep del Canut.

Per la seva banda, la Noguera disposa d'un sector oleícola emergent, cada cop més potent i amb més

Oliveres i cabanes de volta, el maridatge perfecte entre l'arbre i la pedra.

productors que ofereixen una gran varietat d'olis d'alta qualitat. La comarca que enllaça la Plana amb el Pirineu presenta un paisatge diferent i més abrupte que el de la plana estricta, l'activitat agrícola s'ha d'adaptar a aquesta realitat i els olis resultants ho reflecteixen i tenen personalitat pròpia. En el cas de la Noguera l'oleoturisme té un aliat de nivell amb el qual generar sinèrgies com ho és el turisme astronòmic, gràcies al fet que la comarca acull les instal·lacions del Parc Astronòmic

Montsec, a Àger, i disposa d'un dels millors cels foscos d'Europa, que ha rebut el segell Starlight que ho certifica. I si això es combina amb propostes com, per exemple, la visita al Molí d'Oli Castelló, que permet veure'n la fàbrica, conèixer el procés d'elaboració i degustar olis de la seva pròpia collita, l'experiència resultant és rodona.

La cultura de l'oli s'entén també cap a l'Urgell, terra de la Ruta del Cister, on el turista pot conèixer la història de l'oli en aquesta comarca a través, per

Un molí, una finca d'oliveres o una església romànica: qualsevol indret és adient per fer una bona cata d'olis.

exemple, d'una visita guiada al Molí Maurici Massot de Belianes, complementada amb una visita a l'Ecomuseu de la mateixa localitat, que exhibeix una col·lecció d'eines i estris de la vida rural.

I si algú pensava que la producció d'oli és només cosa de la plana de Lleida, estava equivocat. Al Pallars Jussà, en ple Pirineu lleidatà, hi ha també iniciatives de producció d'oli amb oliveres de muntanya que, maridades amb una llarga tradició de productes gastronòmics artesans, vins d'altura i un paisatge de postal, fan que de mica en mica sorgeixin propostes turístiques lligades a l'oleoturisme en una zona on fa uns quants anys era gairebé impensable. Una d'elles és, per exemple, la que ofereix Orcau Vell, que proposa una experiència que uneix natura, història i art amb un tast d'olis i vins de muntanya acompanyat d'un dinar amb productes de proximitat.

Totes aquestes experiències i moltes altres de què es pot gaudir a les comarques de Lleida són possibles, en primera instància, gràcies al saber fer dels pagesos que durant anys han modelat i cuidat el paisatge d'aquest territori i també dels productors i cooperatives que, conjuntant les tècniques actuals

amb segles de tradició, saben donar aquest punt més de qualitat a l'oli d'oliva verge extra que s'elabora a la demarcació i que en molts casos es comercialitza amb el segell de la Denominació d'Origen Protegida les Garrigues, entitat que garanteix que es compleixen tots els estàndards de qualitat necessaris. I és per això que l'oli verge extra ha esdevingut un producte que gaudeix de gran prestigi dins el món culinari i gastronòmic d'alt nivell i al qual també se li atorguen propietats organolèptiques i saludables que en fan un aliment indispensable dins de la dieta mediterrània.

Ha estat clau en la consolidació de l'oleoturisme l'aposta decidida de les administracions, com la Diputació de Lleida o els consells comarcals, per acompanyar la iniciativa privada en el desenvolupament d'aquestes propostes turístiques

També ha estat clau en el naixement i consolidació de l'oleoturisme lleidatà l'aposta clara i decidida de les administracions, com la Diputació de Lleida o els consells comarcals, que han acompanyat la

iniciativa privada en el desenvolupament d'aquestes propostes turístiques, un esforç que ha d'acabar revertint directament en el territori generant una activitat econòmica complementària a l'economia agrícola de què beuen directament.

En aquest sentit, a finals de l'any passat el Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida va posar en marxa el pla de promoció 'Oleoturisme de Lleida. El gust de la terra', que inclou 35 experiències oleoturístiques que el visitant pot trobar a les comarques productores d'oli. Les 35 propostes es poden consultar en català, castellà, anglès i francès en un catàleg d'experiències que s'ha incorporat al web d'Ara Lleida i es promocionen mitjançant diferents accions de comunicació destinades a donar-les a conèixer entre el públic final. En total les

Garrigues ofereix 25 experiències vinculades amb el món de l'oli amb diferents tipologies d'activitats i de preus. El Segrià proposarà un total de 5 experiències, la Noguera 4 i l'Urgell 3.

El magnífic Museu de l'Oli de la Granadella és un dels equipaments lleidatans dedicats a aquest producte.

XARXA D'EQUIPAMENTS

La cultura oleícola és present en molt àmbits de les comarques amb un sector de l'oli més potent. L'oli és economia, és tradició, és celebració, és gastronomia, però sobretot és també la història d'un territori vinculat des de temps immemorials a l'agricultura i al conreu de l'olivera arbequina. Aquesta permeabilitat de la cultura de l'oli a totes les capes de la societat en els municipis productors i la importància de l'olivera i l'oli en el seu desenvolupament s'explica i s'interpreta perfectament a través dels equipaments dedicats al món de l'oli distribuïts arreu del territori. Museus, centres d'interpretació i altres espais temàtics formen una xarxa que serveix per complementar les propostes experiencials i ofereix als visitants una

visió més històrica i formativa del sector oleícola i del que ha suposat per a les comarques de Ponent.

Perquè l'evolució històrica i el progrés econòmic de molts d'aquests municipis productors d'oli han anat directament lligats a l'evolució de l'activitat agrícola i més en concret al cultiu de l'olivera. Per poder aprofundir en aquesta realitat un dels punts

Museus, centres d'interpretació i altres espais temàtics formen una xarxa que serveix per complementar les propostes experiencials

clau que cal visitar és la Granadella, a les Garrigues altes, on el Centre de la Cultura de l'Oli de Catalunya (CCOC) i el Museu de l'Oli de Catalunya formen un tàndem que es complementa al voltant de l'univers de l'oli verge extra i que fa d'aquest municipi el punt neuràlgic de l'oleoturisme. D'una banda, el CCOC esdevé un espai actiu amb propostes dinàmiques per impulsar tot allò referent al món de l'oli fent-ne

difusió, però també donant lloc al talent creatiu i la recerca o, fins i tot, creant un fons bibliogràfic i recollint totes les publicacions vinculades al sector. El centre ofereix també la possibilitat de participar en diferents activitats com tastos d'oli, demostracions de cuiners,

Pa amb tomàquet, pernil i formatge, ben regat amb oli d'oliva verge extra... una exquisidesa deliciosa!

Les Borges Blanques acull la fira de l'oli per excel·lència.

Deliciós plat elaborat amb oli d'oliva pel Restaurant Hostal Benet de les Borges Blanques

Pintures rupestres del Cogul: la ruta de l'oli també inclou jaciments prehistòrics com l'anomenada Roca dels Moros

maridatges o conferències, a més de llogar una 'burricleta' i programar una ruta turística per l'entorn.

D'altra banda, just a la vora hi ha el Museu de l'Oli de Catalunya, que es troba ubicat al cor de la seu de la Cooperativa de la Granadella. Aquest espai encara conté les instal·lacions i la maquinària originals del molí fundat el 1920, que va quedar en desús a la dècada de 1980, i brinda una proposta museística interessant que ofereix al visitant, entre d'altres, la

possibilitat de veure com s'elaborava l'oli al segle XX, des del procés de conreu i collita de les olives, la seva entrada a la cooperativa, la premsada i finalment el procés d'obtenció de l'oli verge extra que acabarà comercialitzant-se.

Altres exemples d'espais de referència dedicats a la cultura i el món de l'oli que es poden visitar són El Mirador, centre de descoberta de les Garrigues de les Borges Blanques, l'Ecomuseu de l'oli de la Pobla de Cérvoles, el Museu de l'oli de Fulteda, el

Centre d'Interpretació del Memorial Democràtic i l'Oli d'Oliva de les Borges Blanques o el Museu de l'Oli i el Món Rural de Castellans. A més, també cal destacar com a propostes interessants i que complementen l'oferta oleoturística espais com el Centre d'Interpretació de la Pedra Seca de Torrebesses, el jaciment de pintures rupestres de la Roca dels Moros del Cogul, la fortalesa ibèrica dels Vilars, l'Espai Macià de les Borges Blanques o fins i tot el Centre d'Observació de l'Univers (COU) d'Àger.

L'anomenat oli daurat és un dels aliments bàsics de la dieta mediterrània.

FIRES I FESTES DE L'OLI

Els mesos de tardor i hivern són a les comarques productores d'oli temps de collita i de posar a treballar a tot gas els tractors, els molins, les cooperatives i tota la maquinària productiva, però alhora també és moment de celebració. Les fires i festes dedicades a aquest producte s'estenen arreu dels pobles de tradició olivera de la demarcació durant els caps de setmana dels mesos que dura la collita de l'oliva i l'elaboració de l'oli nou de temporada.

Celebracions que serveixen de complement o, fins i tot, formen part de l'oferta turística que gira al voltant de l'oli i que al mateix temps fan d'aparador per promocionar aquest producte i l'acosten al públic final. Sens dubte, dins d'aquest calendari festiu lligat a l'oli l'esdeveniment més gran i més conegut és la Fira de les Garrigues i Fira de Qualitat Verge Extra de les Borges Blanques, que és una evolució de la Fira de les Garrigues que se celebra des del 1963 pels volts de Sant Antoni i que reuneix al voltant de 60.000 persones en cada edició, sense tenir en compte la darrera, marcada per la pandèmia. Una altra de les manifestacions destacades dedicades a l'oli a les Terres de Ponent és la Fira de l'Oli Verd de Maials, que es desenvolupa el segon cap de setmana de novembre i té com a principal protagonista l'oli del primer raig o oli verd. A més de promoure l'oli nou, la seva tradicional truita d'ametlles i altres productes artesans, la fira, que abans de la pandèmia acollia un centenar d'expositors, organitzava tastos, visites guiades a la cooperativa i tot tipus d'activitats relacionades amb el sector.

Les propostes gastronòmiques van del tast del fruit (l'oliva) o del producte (l'oli) a la degustació de sofisticades elaboracions culinàries.

Aquestes expressions festives s'escampen en temps de collita arreu dels municipis productors, com per exemple la Festa de l'oli de Belianes, la Festa de l'oli a Castellldans, la Festa de l'oli "Les Cabanes" de Juncosa, la Fira de l'oli i la pedra de

Vinaixa o la Festa de l'oli a l'Albi, per esmentar-ne algunes. Menció especial mereix el projecte Camins d'Or Líquid al Segrià Sec, amb la participació de les cooperatives i els ajuntaments d'Alcanó, Alfés, Aspa, Llardecans, Maials, Seròs i Torrebesses, que

tradicionalment organitzaven tot tipus d'activitats relacionades amb l'oli durant els caps de setmana dels mesos de novembre i desembre, si bé en la darrera edició i com a conseqüència de les restriccions per la COVID-19 es van haver d'adaptar i proposar activitats virtuals com ara concursos radiofònics, tallers de cuina, demostracions de tècniques de collita de l'oliva i concursos fotogràfics o jornades tècniques per donar a conèixer la cultura, la gastronomia i les propietats i els beneficis de l'oli d'oliva verge extra del Segrià.

Així doncs, en plena collita d'olives que per a enguany la DOP Garrigues estima similar a la de l'any passat, amb unes 10.000 tones d'oli resultant, tot està a punt per afrontar la temporada de l'any més propícia per viure l'oleoturisme. I amb la pandèmia encara cuejant, les propostes turístiques que ofereixen els municipis productors d'oli són ideals per a tots aquells visitants que busquin fugir del turisme de masses i prefereixin gaudir d'una experiència genuïna amb productes de qualitat com l'oli verge extra i sense pressa. A Lleida seran benvinguts.

La collita de l'oliva va d'octubre a gener: excel·lent època per visitar els molins i cooperatives del territori.

El verd de les oliveres i el blau del cel, separats pel blanc mantell de la boira: l'encant cromàtic dels paisatges de l'oli.

Oleoturismo en Lleida, experiencias de calidad virgen extra

Lleida cuenta con una oferta turística propia que bajo el concepto del oleoturismo se articula en torno al aceite de oliva, que, complementado con las singularidades de cada una de las comarcas productoras, ofrece al visitante un amplio abanico de posibilidades experienciales distintas: 25 propuestas en las Garrigues, 5 en el Segrià, 4 en la Noguera y 3 en el Urgell. Muchas cooperativas y molinos del territorio abren sus puertas ofreciendo catas de aceites y visitas guiadas durante la campaña de la aceituna. La comarca de las Garrigues, epicentro del aceite virgen extra, es la que más iniciativas oleoturísticas ofrece, con el Centro de la Cultura del Aceite de Cataluña y el museo anexo, en La Granadella, como visita imprescindible. También en el Segrià hay una fuerte tradición en el cultivo del olivo y la producción de aceite que ha derivado en la creación de sus propias experiencias. La Noguera cuenta con un sector oleícola emergente, y el oleoturismo tiene allí un aliado de nivel con el que generar sinergias como es el turismo astronómico. En el Urgell, se puede conocer la historia del aceite local a través del molino Maurici Massot y el ecomuseo de Belianes. También en el Pallars Jussà, en pleno Pirineo, existen iniciativas de producción de aceite con olivos de montaña, maridadas con productos gastronómicos artesanos, vinos de altura y paisajes de postal. Las fiestas y ferias del aceite se extienden por todos los pueblos productores durante los meses que dura la recogida de la aceituna y la elaboración del aceite nuevo.

Olive oil tourism in Lleida, extra virgin quality experiences

Lleida has its very own tourist offer which goes by the name of oleoturismo, or olive oil tourism, and which is complemented by the unique features of each of its olive-producing comarcas (local districts). Visitors are offered a wide range of different experiences and possibilities: 25 in Les Garrigues, 5 in El Segrià, 4 in La Noguera and 3 in L'Urgell. Many of the olive oil cooperatives and mills in the territory open their doors to offer olive oil tastings and guided tours during the olive harvesting season. The comarca of Les Garrigues is the epicentre of extra virgin olive oil and offers the most oil tourism initiatives. These include the Centre for the Olive Oil Culture of Catalonia, and the adjoining museum, in La Granadella, which make for an essential visit. El Segrià also has a strong tradition of olive growing and olive oil production, which has led to the creation of its own experiences. La Noguera has an emerging olive-growing sector, and its olive oil tourism has a high-level ally with which to generate synergies: astronomy-related tourism. In L'Urgell, visitors can learn about the history of local olive oil through the Maurici Massot mill and the Ecomuseu of Belianes. El Pallars Jussà, in the heart of the Pyrenees, also has several olive oil production initiatives, combining mountain olive trees with traditional gastronomic products, high-altitude wines and picture-postcard landscapes. Olive oil festivals and fairs can be found in all the olive-producing villages during the months, which is when the olives are harvested and the new olive oil is produced.

Oléotourisme dans la région de Lleida : des expériences au goût vierge extra

La région de Lleida possède des atouts touristiques autour de l'huile d'olive, sous le concept de tourisme oléicole ou oléotourisme, que viennent compléter les traits distinctifs de chacune des régions productrices. Le tout pour proposer au visiteur un large éventail d'expériences différentes: 25 initiatives dans le district des Garrigues, 5 dans le Segrià, 4 dans la Noguera et 3 dans l'Urgell. Nombre de coopératives et moulins du territoire ouvrent leurs portes pour proposer des dégustations d'huile et des visites guidées pendant la récolte des olives. Épicentre de l'huile d'olive vierge extra, le district des Garrigues est celui qui offre le plus d'initiatives à cet égard. Ainsi, le Centre de la culture de l'huile de Catalogne et son musée annexe, à La Granadella, sont à visiter absolument. Fort d'une longue tradition dans le monde de l'oléiculture et de la production d'huile, le district du Segrià a également créé ses propres expériences. Le district de la Noguera, quant à lui, possède un secteur oléicole émergent où le tourisme oléicole trouve un allié de taille dans le tourisme astronomique pour générer des synergies. Dans l'Urgell, on peut découvrir l'histoire de l'huile locale à travers le moulin de Maurici Massot et l'écomusée de Belianes. De même, dans le Pallars Jussà, au cœur des Pyrénées, il existe des initiatives de production d'huile impliquant des oliviers de montagne, associées à des produits gastronomiques artisanaux, des vins d'altitude et des paysages de carte postale. Enfin, des fêtes et foires de l'huile se tiennent dans toutes les villes productrices pendant les mois de la récolte des olives et de l'huile nouvelle.

Oleoturisme en Lhèida, experiències de qualitat verge extra

Lhèida compde damb ua auferda torística pròpia, que jos eth concèpte d'oleoturisme s'articule ar entorn der òli d'oliva, que, complemente damb es singularitats de cada ua des comarques productores d'òli, e aufris ath visitaire ua ampla gama de possibilitats experièncias diferentes: 25 prepauses enes Garrigues, 5 en Segrià, 4 ena Noguera e 3 en Urgell. Fòrça cooperatives e mòles deth territòri daurissen es sues pòrtes aufrint tastets d'òlis e visites guidades pendent era campanha dera elaboracion dera oliva. Era comarca des Garrigues, epicentre der òli verge extra, ei era que mès iniciatives oleoturistiques aufris, amassa damb eth Centre dera Cultura der Òli de Catalonha e eth musèu que i podem trobar annèxe, ena Granadella, ua visita completaments imprescindible. En Segrià tanben i a ua fòrta e enraitzada tradicion deth coitu dera olivèra e era produccion d'òli, d'a on a derivat era creacion des sues pròpies experiències. Era Noguera compde tanben damb un sector oleícola fòrça possant, a on er oleoturisme compde damb un aliàt de nivèu, damb eth quau poder generar sinergies, qu'ei eth torisme astronomic. En Urgell se pòt anar a conèisher era istòria der òli locau a traues dera mòla Maurici Massot, e eth susprenent ecomusèu de Belianes. Tanben en Pallars Jussà, en plen Pirenèu, existissen iniciatives de produccion d'òli des olivèrs de montanha, que mariden damb productes gastronomicos de factura artesana, vins de nautada e paisatges de postau. Es diferents hèstes e hèires der òli s'estenen per toti es pòbles productors pendent es mesi que dure era cuelheta dera oliva e era elaboracion der òli nau.

L'ENCANT DELS CENTRES HISTÒRICS

Text: Carme Escales

Fotos: Ajuntament, d'Àger, Ajuntament de Sallàs de Pallars, Ajuntament de Torrebesses, Consell Comarcal de l'Alt Urgell, Castell de les Pallargues, Defoto, Maria Josep Jové, Jordi V. Pou, Santi Iglesias, Turisme Cerdanya, Turisme del Pont de Suert, Patronat de Turisme, Jordi Però, Óscar Rodbag, Val d'Aran Photos

Entrem a passejar per les antigues viles closes, el casc antic de llogarrets i pedanies, pobles i petites ciutats lleidatans. De la plana al Pirineu, són el cor arquitectònic de la primera comunitat de veïns i veïnes en un nucli de població, un convit a recrear-nos en l'espai més digne de record, origen i salvaguarda de la seva història. Als seus porxos, arcades, castells, esglésies i torres de guaita, places i portals, llegim un passat per on camina el present. Pedra i fusta del país i balcons i finestres engalanats amb ferro forjat fan camí en el seu desig de futur.

Nucli històric de Solsona.

El color de les façanes, els portals, les pedres del barri antic del Pont de Suert conviden a una caminada tranquil·la pels seus carrers. A la imatge, la Plaça Mercadal.

Hi són des de l'inici. Poc després de la primera pedra, van arribar ells. El valor dels carrers i places degans dels nostres pobles de Lleida els

El valor dels carrers i places degans dels nostres pobles de Lleida els hi dona la seva veterania

hi dona la seva veterania. Els seus murs, façanes i terra empedrats custodien molts records, han estat els més transitats històricament. Si les parets parlessin... I ho fan! Només cal posar-hi molta atenció, entrar amb la mirada atenta sobre qualsevol detall, per veure que els nuclis antics de viles, llogarrets, poblacions i pedanies ens expliquen coses així: "Més de cent anys sostenint la teulada he estat i ara de record aquí m'han posat".

És la inscripció que es llegeix sobre un vell tronc de freixe o roure, una fusta del país que havia fet de biga molts anys i ara presideix un portal particular, dempeus al costat de l'entrada a una casa, al casc antic de Vilaller, un entramat de carrerons on dona gust passejar, badar i respirar allò que inspiren pedra i fusta, llosats de pissarra i esclatxes de cel i sol que s'esquitllen enmig dels llosats. A l'Alta Ribagorça iniciem la ruta que fa diana al rovell de l'ou dels pobles.

En el del Pont de Suert ens hi podem entretenir estona. El barri històric ens el presenten els rètols ubicats en llocs estratègics, sobre la paret de les façanes, a la vista dels transeünts. Hi llegim informacions com aquesta: "Carrer Escú (o del Forn). Petit túnel fosquívoll la sortida del qual comunica amb la plaça Major. El carrer pren el seu

nom per la variació dialectal de la forma del català estàndard 'obscur'. Explicació i plànol del barri ens situen al bressol del Pont, on la Francisca Carrera va arribar amb tres anys. Venia de Barcelona. Al seu pare li varen oferir feina al molí de farines de la capital ribagorçana i varen instal·lar-se en una casa al número 19 del carrer Major. "Anàvem a estudi al costat de l'església vella, al pis de baix, els nens, i a dalt les nenes", recorda la Francisca. "Aleshores al barri vell hi havia botigues i, a la plaça Mercadal, els diumenges feien mercat, que venia de Salàs", diu. "A sota de la nostra galeria hi havia un corral amb vaques, i al davant un hort a tocar del riu. I el que avui és la biblioteca, era una quadra d'animals." Vaques, corders i veïns tenien pas comú en aquells estrets carrers de la part més antiga. Una convivència a la qual els més xics treien profit. "Quan les vaques i els corders creuaven el pont sobre el Noguera Ribagorçana, que separa

El Noguera Pallaresa aporta encant al centre d'Esterrri d'Àneu.

Catalunya d'Aragó, ens agradava molt pujar al puig perquè el bestiar el feia moure i així ens gronxàvem. Jo deuria tenir 7 o 8 anys." La seva filla Olga, que hi va passar tots els estius d'infantesa i adolescència, recorda que la casa al barri vell "era molt fresca. Jugàvem al carrer, anàvem a banyar-nos al riu, les portes de les cases estaven sempre obertes i, a la Festa Major, un gran correfoc empastifava els porxos. Literalment era l'infern".

D'infernals també ho són una mica, els teulats vells que filtren pluja, algunes humitats que es resisteixen, escales amunt i avall de cases estretes i poc sol i llum natural que fa els hiverns més seriosos en els nuclis antics.

Però a l'estiu tot torna a florir i la fresca i les ombres de les façanes properes les unes a les altres s'agraeix. Ho podem sentir endinsant-nos pels carrers empedrats de Bagergue, Arties, Unha i Garòs. Tots són a la Val d'Aran i tots tenen el reconeixement de Viles Florides, una designació de la Confederació d'Horticultura Ornamental de Catalunya (CHOC) que incentiva la transformació de racons de pobles i ciutats de Catalunya i Andorra a través d'espais verds urbans i enjardinats. Per això quan hi som, tenim la sensació de ser a dins d'un dibuix ple de detalls i colors, que subratlla encara més la bellesa dels materials més ancestrals, la pedra, la fusta i la pissarra pròpies de l'arquitectura de muntanya.

Travessant el Port de la Bonaigua, ara fem cap a Esterrri d'Àneu. En aquest salt pels cascals antics, al de la capital de les Valls d'Àneu hi descobrim el

Torre d'una de les antigues portes d'accés a la vila fortificada de Salàs de Pallars.

seu encant, i un regal. Una casa típica pallaresa, de principis del segle XX, que ens obre les portes i ens narra la vida que s'hi feia, en cadascuna de les seves estances i als seus voltants. L'Ecomuseu de les Valls d'Àneu és al centre històric d'Esterrri, on és molt agradable fer un tomb. Si s'hi va per Setmana Santa, es pot recórrer en processó.

Els característics carrers porticats del centre històric de la Seu d'Urgell.

Quan som a la Seu d'Urgell, la dimensió és una altra, però tenim el mateix objectiu: anar a trobar els carrers més cèntrics, on s'hi respira la història. El carrer dels Canonges, el carrer Major, el casc antic de la capital de l'Alt Urgell embolcalla l'única catedral romànica que es conserva a Catalunya. Construïda al segle XII, és l'inici de l'itinerari que es pot fer de manera individual amb audioguia descarregable al web municipal de Turisme. El recorregut proposa descobrir a més el Museu Diocesà i l'església de Sant Miquel, també d'estil romànic, del segle XI, i vestigis del nucli murallat. I si sou a la Seu un dimarts o un dissabte, gaudireu del passeig pel seu nucli antic fent mercat. Carrerons i places s'omplen de parades de fruita i verdura del temps, formatges, roba, calçat i artesanies.

A Bellver de Cerdanya tornem a sentir l'embolcall d'autenticitat. Bigues i balcons de fusta, porxos que passen per sota del primer pis de les cases i portals que ens diuen el seu any de construcció. Podríem seure en un esglaió del carrer -fet de còdols- i passar-hi hores mirant detalls del terra, i de les façanes, finestres, porticons...

Imprescindible una passejada pels carrers empedrats i la plaça Major de Bellver de Cerdanya.

Guimerà ens descobreix racons preciosos a cada pas pels seus carrers.

Vestigis de l'església inacabada a la població de Torrebellès.

Baguer de Segarra és una de les Viles Florides més fotografiades de la Val d'Aran.

El portal del Pont i la imponent catedral de Solsona, del s. XII.

SOLSONA, CIUTAT AMB CARÀCTER

Tornant a fer el salt cap al nucli històric d'una població més gran, arribem a Solsona, una altra capital de comarca, el Solsonès, que atresora un casc antic molt atractiu per tantes coses com convida a visitar. Potser fins i tot hi sentirem una força especial. Solsona és una Ciutat amb Caràcter, la denominació que dona l'Agència Catalana de Turisme a determinades ciutats i viles. De la mateixa manera que existeix també la denominació de Pobles amb Encant, un comitè d'experts valora els criteris de selecció per atorgar el reconeixement de Ciutats i Viles amb Caràcter. N'hi ha 13 a Catalunya i a la demarcació de Lleida només ho han estat designades Lleida ciutat i Solsona. Són viles amb una forta personalitat

marcada per alguns aspectes com ara el caràcter històric i cultural, enogastronòmic, artístic i creatiu, o aquell que les defineix i pel qual vulguin apostar. I la capital del Solsonès ha fet una forta aposta per la preservació i difusió del patrimoni arquitectònic i cultural. La visita a l'antic pou de gel i com es dona a conèixer com havia funcionat del segle XVII al XIX, els diferents portals de la muralla que tancava el nucli antic, la catedral gòtica, el Palau Episcopal i el Museu Diocesà, la porxada de la plaça Major i la torre de les Hores són destins per aprofundir en la història de la població.

Gràcies a subvencions als barris, a principis d'aquest segle Solsona va posar esment en una

El carrer Major de Cervera conserva edificis destacats com el conjunt arquitectònic de la Companyia de Jesús (dreta), on els anys 1358-59 es reuniren les Corts Catalanes presidides per Pere el Cerimoniós.

important rehabilitació del centre històric. Façanes i cobertes de les cases més cèntriques varen embellir la fesomia d'uns espais on ara fa molt de goig passejar-hi. Una singular ruta, de nom 'Caps de biga. Els sentinelles de fusta de Solsona', ens acompanya, amb guia o un plànol per seguir-la tots sots, alçar la vista pel casc antic de la ciutat i localitzar motius esculpits en fusta que decoren les volades d'algunes cases.

I ja fent el descens cap a la plana de Lleida, ens aturem a Cervera. Les bruixes ens ho demanen. Ens conviden a passejar pel seu carrer. Caminar pel Carreró de les bruixes és una atracció, un túnel del temps que ens porta al segle XIII. També el

carrer Major de la població guarda molt d'encant i comerços oberts que continuen donant vida a locals autèntics en els quals es respira aquell temps de sempre. En fanals, columnes, balcons i finestrats en façanes de pedra recreem un agradable passeig per l'antiga vila closa de Cervera. Un beure al Casal de Cervera i una visita a l'edifici de la seva Universitat, per dins i per fora, completaran una visita als racons més històrics de la capital de la Segarra. Però abans de deixar la comarca, passem a veure Torrefeta, que té un preciós casc antic que conserva vells portals d'entrada.

Caminar pel Carreró de les bruixes és una atracció, un túnel del temps que ens porta al segle XIII

El 1184 Berenguera de Cervera va concedir als habitants de Verdú la Carta de Població i es va construir el poble a redós del Castell.

DORMIR ENMIG DE LA HISTÒRIA

Els porxos tenen un gran atractiu. I els anem trobant en molts d'aquests centres neuràlgics dels pobles. D'uns anys cap aquí, aquests porxos s'han habituat a sentir les rodetes de maletes de turistes que enfilen cap a apartaments o cases arrendats per dies o setmanes de vacances.

Dormir entre parets gruixudes, sentir que som al bell mig d'un poble, respirant el seu aire més autèntic, que som, per uns dies, veïns del poble, és un reclam. El fenomen de la gentrificació, en més o menys mesura, també es veu en algunes poblacions rurals. Alguns propietaris adapten per als visitants les seves cases centenàries. Ho confirma des de la Federació de Turisme Rural de Lleida el seu president, Jaume Ramon, que també està al capdavant de l'Associació de Cases de Turisme Rural de l'Urgell. Queda clar que el romanticisme dels raconets més entranyables dels pobles també té algunes limitacions per viure-hi tot l'any, com són l'estretor, les escales, la foscor i sorolls en determinats dies i vespres d'estiu.

El Vilosell és un bonic poble circular de cases de pedra, molt ben conservat.

És així com molts nuclis històrics compaginen la vida dels veïns reals, vides quotidianes entre setmana i l'arribada de visitants que venen a passar-hi algunes nits. A l'Urgell, Verdú, Guimerà i Belianes tenen uns centres històrics que es presten molt a desitjar allotjar-s'hi. Verdú, amb l'afegit de fer-ho molt a prop d'un castell visitable, per fora i per dins, i una gran església amb tres naus dedicada a Santa Maria, originalment romànica, estil que en presideix la façana. A Guimerà qualsevol racó fa venir ganes de fer una foto. Té l'encant dels dibuixos de

conte, i tornem a passar per sota de moltes cases particulars.

Circulant per les carreteres de tot Lleida, ens trobarem desviaments a poblets amb aquests tresors al seu melic. Alguns els travessarem, però deixant el millor a una banda o altra de la carretera, com passa a Belianes. Deixem el cotxe aparcats vora el riu i enfilem per qualsevol carrer. Podem aprofitar per comprar pa i llonganisses als comerços que encara té el seu casc antic.

El monestir de Vallbona es va fundar al s. XII. Quan el concili de Trento va decidir que els cenobis femenins no havien de deixar-se deshabitats, els habitants de la zona van construir un poble al seu voltant.

LA PEDRA, PROTAGONISTA

En terra d'oliveres, a les Garrigues, seguim cercant façanes de pedra a la vista que ens revela, al cor dels pobles, el material que tenien a l'abast però que, com explica Anton Bundó, de la Pobla de Cérvoles, durant molts anys "la pedra s'amagava sota l'arrebossat d'arena i calç per protegir les parets de les pluges, i les que quedaven a pedra vista eren les de gent d'economia pobra". Al seu poble, l'aparença del nucli antic "es manifesta en la pedra de la seva església, les cases, el Molí de la Societat, que avui acull la Casa de la Vila i l'Ecomuseu". Parlem d'un poble amb més de 700 anys d'història menuda fins a desplegar el seu creixement des de mitjans del XVIII. Vinya i conreu de l'oliva feien el major cens d'habitants a finals del 1800. Als peus de la serra de la Llena que li fa d'empara, amb un clima sec on les boires no hi solen arribar, el poble -declara Bundó- ha recuperat la dignitat de les cases mostrant la pedra de les façanes, perquè ara ens agrada la pedra vista. Avui totes les cases tenen amo i han estat renovades per dintre per millorar-ne l'habitabilitat", diu.

De l'Urgell i les Garrigues, el Vilosell, Rocallaura, Vallbona de les Monges i les Borges Blanques mereixen aquest tomb amb calma, aquesta aturada dels rellotges per respirar l'essència dels centres

A Linyola es conserven els carrers coberts amb bigues de fusta i les columnes de pedra centenàries.

històrics. Al Pla d'Urgell, l'arquitectura del casc antic dels pobles també ens parla. "Això era un desert, en deien 'el clot del dimoni'. Abans de la construcció del Canal d'Urgell, ara fa 160 anys, misèria absoluta. I no hi havia pedra", explica Josep Maria Palau, fill del poble de Golmés -del qual en va ser alcalde- i autor del llibre *Golmés, recull històric*, d'edició municipal.

Enmig de la plana de camps erms, un turonet va donar origen al poble. Era el millor lloc per fer-hi una torre de guaita. "Amb la ciutat de Lleida encara

musulmana, a Golmés hi havia la frontera de conquesta entre Lleida i Barcelona. A mesura que s'anava produint el retrocés dels àrabs i s'anava conquerint, els cavallers que lluitaven al costat dels ducs de Barcelona anaven rebent terres en agraïment. Però aquí no hi vivia ningú. Per repoblar-ho, calien mans per treballar i es va fer la Carta de Poblament, un document públic de l'any 1204 -la de Golmés és de les més antigues que es van fer-. En ella es feia saber que tota aquella persona que pogués venir a poblar, tindria uns drets assegurats. I va arribar gent del Pirineu, del Solsonès, de tot arreu,

El Mercadal de Balaguer és la plaça medieval porticada més gran de Catalunya, amb una porxada que envolta tot el perímetre.

El nucli antic de Tremp acull tots el dilluns el mercat setmanal, un esdeveniment que dinamitza aquesta zona de la vila.

i així, el poble de Golmés va anar creixent sobre el seu turó, des d'on, en dies clars, es veu el castell de la Suda de Lleida i on hi havia hagut la torre, "encara s'hi veuen arcades que menaven a una plaça tancada", diu Palau. I afegeix: "Al peu del turonet hi passava el camí reial que anava de Madrid a Barcelona. I com

El centre històric de Balaguer és un dels pocs nuclis urbans conservats de formació àrab

a lloc de pas, s'hi va fer una mena d'hospital per als transeünts, perquè hi poguessin dormir, com un alberg". A partir de documents trobats a les golfes de l'Ajuntament l'any 1983, ell va fer el llibre que repassa aquests inicis del poble.

Detalls així amagats al centre històric de les viles els trobarem també a Torregrossa i Linyola, abans de fer diana al Segrià. Al carrer Major de la ciutat de Lleida –a la qual dediquem un reportatge en aquesta mateixa revista– tornem a ser en una Ciutat amb Caràcter. Només passejant pel seu eix comercial ho veureu, tant com a Balaguer. A la capital de la Noguera, la preservació dels comerços antics fa pensar en Salàs de Pallars, on les botigues s'han rescatat del passat, però només com a recreació. Al carrer d'Avall de Balaguer, en canvi, podrem entrar a comprar cafè, xocolata, sabates per sortir a córrer, o estris de cuina, com ho han fet sempre els veïns d'aquesta ciutat que pot presumir d'una de les places porxadades –la plaça Mercadal– més maques de Catalunya. De camí cap a Tremp, ens aturem a Vilanova de Meià,

una antiga vila closa amb origen també dalt d'un turonet. "A finals del segle XIV, Vilanova tenia 99 focs (un centenar de cases) i uns 500 habitants. Era el poble més gran de la zona, amb una gran església que bé podria ser catedral." Ho explica Ramon Bernaus, professor d'història de l'art a l'institut d'Agramunt, ara ja jubilat, que amb l'historiador Ferran Sánchez van escriure una petita enciclopèdia del poble editada per l'IEI i l'Ajuntament de Vilanova de Meià. Matisa que, cap als anys 60, "la pedra a la vista no agradava i s'arrebossaren moltes façanes". A principis dels 70 va marxar molta gent, però no han deixat caure cases. Molts autòctons, quan es va fer la carretera, es van construir cases més amples a la part de baix del poble. "No som gaires a la part antiga que hi visquem tot l'any. Al nostre carrer només hi som

Rivert és un petit nucli del Pallars Jussà, a 890 m d'altitud, on ens sorprenen racons com el de la imatge.

Pont medieval de Gerri de la Sal sobre la Noguera Pallaresa.

nosaltres. A dos portals tenim l'antiga rectoria, que ara el bisbat lloga", afirma Bernaus.

Al casc antic de Vilanova de Meià tot són carrers concèntrics, un portal a cada punta i un altre al mig. "I quan eixamplaven el poble, feien un altre carrer i hi posaven també els tres portals. Encara

un el conservem", explica Bernaus. La Festa Major la varen fer sempre a la plaça Major, fins que van començar a contractar orquestres grans, i els camions de muntatge ja no podien passar pels carrers més estrets. Ara tot això, aplecs de sardanes i la Fira de la Perdu, per Sant Martí, ja se celebren sempre fora del casc antic.

A Tremp, en canvi, si us hi deixeu caure en dilluns, viureu el mercat ben viu als carrers del nucli antic. No succeeix així a la Pobla de Segur. El seu carrer Major passa ben desapercebut entre els visitants, perquè la vida transita per la carretera i les places i els carrers més amples. Però el seu casc més vell té molt d'encant.

El castell de les Pallargues, a la Segarra, és un monument històric declarat Bé Cultural d'Interès Nacional, que mereix una visita obligada si es passeja pel nucli de la població.

VILES CLOSES DE PLANA I MUNTANYA

Hem vist com castells i esglésies varen ser la primera pinzellada en la creació de moltes localitats, com Montsonís, un altre Poble amb Encant, aquest a la Noguera. El seu nucli antic el configura pràcticament el seu castell. Com en el cas de Florejacs i les Pallargues, a la Segarra, i Vinaixa, a les Garrigues. Els castells van fer néixer les respectives viles, i avui, passejant pels seus carrers més antics, fem camí entre cases i restes de fortificacions.

També a Peramea, al Pallars Sobirà. La seva ubicació, enlairada en un turó, li va donar protagonisme. El seu nucli urbà conserva encara l'antic traçat medieval, amb carrers empedrats i porticats, i dos portals d'accés al clos del poble. A Peramea hi hem arribat per la carretera de Gerri de la Sal a la Pobleta de Bellvé, al Pallars Jussà, cap a on ens dirigim ara.

A la Vall Fosca, igual que als centres històrics de tants pobles i ciutats, es fa de nit més d'hora

A la Vall Fosca posem el final al nostre viatge pels nuclis antics de la terra lleidatana. Només n'hem fet un tast dels molts i tan bells que n'hi ha. I acabem el recorregut precisament en un racó pirinenc que fem servir de metàfora d'aquest passeig pel rovell de l'ou de cada vila. L'estretor de la Vall Fosca, marcada

El conjunt de porxos del portal del Pedró és el racó més emblemàtic de l'accés al nucli històric d'Àger.

per les altes muntanyes i el pas del riu Flamisell, ens recorda com perdiem el sol a mesura que ens endinsàvem al coret dels pobles, als seus carrers més autèntics, més vells. A la Vall Fosca, igual que als centres històrics de tants pobles i ciutats, es fa de nit més d'hora.

I seguint el rastre de castells, esglésies o torres de vigilància que en molts casos han estat la primera pedra, un primer pas a la vida establerta en nuclis de població, topem amb Castell-Estaó. "Va créixer possiblement al voltant d'una torre de guaita situada a les

roques del Pago o roques de Sant Pere Vell. El seu nom vol dir lloc de parada", ens explica la historiadora i filla d'aquesta localitat, Eva Perisé. "Era un lloc de pas entre les valls de Larén i Manyanet i Sellui i Ancs." A Castell-Estaó, tot el poble és nucli antic, i és el mateix que veurem en tantíssims poblets que han

esquitxat de vida el Pirineu de Lleida. De tots els de la Vall Fosca, Antist té una curiositat: "les cases ocupen un carrer i les eres i corrals un altre, així el carrer principal sempre estava net", diu l'Eva. I Mont-ros i Estavill són plens de carrers coberts, les cases hi han crescut per sobre. A Espui –explica la historiadora– "hi ha carrers molt estrets i els voladissos de les cases els tapen, així abans, com que la neu durava molt als carrers, els veïns podien anar fins als corrals a cobert i sense aixafar neu". Ara, nosaltres, tampoc no caldrà que n'aixafem. Senzillament, passejarem per aquesta ànima dels pobles, tota en un puny de carrers.

D'interès

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida
Rambla Ferran, 18, 3r
25007 Lleida
www.aralleida.cat
Tel. 973 24 54 08

Pobles de postal, com Peramea, amb uns centres històrics que cal visitar i gaudir dels seus encants.

El encanto de los centros históricos

Entramos a pasear por las antiguas villas amuralladas, villorrios y pedanías, pueblos y pequeñas ciudades leridanos. La ruta arranca en la Alta Ribagorça empezando por Vilaller, un entramado de callejones de piedra, madera y pizarra. El barrio histórico de El Pont de Suert está jalonado de rótulos en sitios estratégicos de las fachadas. Recorremos las calles empedradas de Bagergue, Arties, Unha i Garòs, Villas Floridas de la Val d'Aran. En Esterrí d'Àneu descubrimos una casa típica pallaresa de principios del siglo XX que narra la vida de antaño. El núcleo antiguo de La Seu d'Urgell envuelve la única catedral románica de Cataluña. En Bellver de Cerdanya respiramos autenticidad entre vigas y balcones de madera, porches y portales. Solsona atesora un casco antiguo muy atractivo, repleto de lugares que visitar. En Cervera, el Callejón de las brujas supone un viaje al siglo XIII. Verdú, Guimerà y Belianes compaginan la vida cotidiana con la llegada de turistas. En La Pobla de Cérvoles, el carácter antiguo se manifiesta en la piedra de sus casas, iglesia y molino. Golmés creció en torno a una torre de vigía en tiempos de la reconquista. Balaguer ostenta una de las plazas porticadas más hermosas del país. Vilanova de Meià es una antigua villa amurallada de calles concéntricas. Montsonís, Florejacs, Les Pallargues y Vinaixa se configuran en torno a un castillo. Peramea conserva su trazado medieval, y la estrecha Vall Fosca sirve de metáfora y colofón de este paseo por el corazón de las villas de Lleida.

The charm of the historic centres

Let us take a walk through the old walled enclosures, burgs and districts, towns and small cities of Lleida. Our route starts in L'Alta Ribagorça, with Vilaller, which has a network of narrow alleys, built of stone, wood and slate. The historic quarter of El Pont de Suert is dotted with signs that occupy strategic positions on the façades of its buildings. We can then walk along the cobbled streets of Bagergue, Arties, Unha and Garòs, the floral villages of the Val d'Aran. In Esterrí d'Àneu, we can discover a typical Pallars house, dating from the beginning of the 20th century, which narrates the life of yesteryear. The old nucleus of La Seu d'Urgell wraps itself around the only Romanesque-style cathedral in Catalonia. At Bellver de Cerdanya, we can breathe authenticity amongst its wooden beams and balconies, porches and portals. Solsona has a very attractive old town, which is full of places to visit. In Cervera, the Carreró de las Bruixes (Witches' Alley) is a journey back to the 13th century. Verdú, Guimerà and Belianes all combine their daily life with the arrival of tourists. At La Pobla de Cérvoles, the village's age-old character is manifest in the stonework of its houses, church and mill. Golmés grew up around a watchtower, back at the time of the reconquest. Balaguer boasts one of the most beautiful porched squares in the country. Vilanova de Meià is an old, walled village, with concentric streets. Montsonís, Florejacs, Les Pallargues and Vinaixa were built around their respective castles. Peramea has maintained its medieval layout, while the narrow Vall Fosca (Dark Valley) serves as a metaphor and the end point of this walk through the heart of the villages and towns of Lleida.

Le charme des centres historiques

Allons flâner dans les anciennes villes fortifiées, les hameaux et les communes, les villages et les petites villes de la région de Lleida. L'itinéraire commence dans l'Alta Ribagorça, à Vilaller, qui arbore un maillage de ruelles pavées bordées de bâtiments en pierre et en bois couronnés d'ardoise. Le quartier historique d'El Pont de Suert est jalonné de panneaux indicateurs placés dans les endroits stratégiques des façades. Nous nous promènerons dans les rues pavées de Bagergue, Arties, Unha et Garòs, les villages fleuris du Val d'Aran. À Esterrí d'Àneu, nous découvrirons une maison typique du Pallars du début du XXe qui raconte la vie d'antan. La vieille ville de La Seu d'Urgell abrite la seule cathédrale romane de Catalogne. À Bellver de Cerdanya, on respire l'authenticité entre poutres et balcons en bois, porches et portes de ville. Solsona arbore un vieux quartier très attrayant, plein de lieux à visiter. À Cervera, la ruelle des sorcières nous transporte au XIIIe siècle, tandis que Verdú, Guimerà et Belianes conjuguent vie quotidienne et arrivée des touristes. À La Pobla de Cérvoles, le caractère ancien se manifeste dans la pierre des maisons, de l'église et du moulin. Golmés s'est agrandi autour d'une tour de guet à l'époque de la Reconquête. Balaguer arbore l'une des plus belles places à arcades du pays. Vilanova de Meià est une ancienne ville fortifiée aux rues concentriques. Montsonís, Florejacs, Les Pallargues et Vinaixa se blottissent autour d'un château. Peramea conserve son tracé médiéval, tandis que l'étroite Vall Fosca (Vallée sombre) sert de métaphore et de point culminant à cette promenade au cœur des villes et villages de Lleida.

Er encant des centres istorics

Entram a passejar pes antigues viles damb murades, viles e pedanies, pòbles e petites ciutats lheidatanes. Era rota arringue ena Alta Ribagorça, començant en Vilaller, un entramat de carrerons de pèira, husta e lòsa. Eth quartièr istoric d'El Pont de Suert ei mercat damb senhaus enes lòcs estrategics des façades. Podem recórrer es carrèrs de Bagergue, Arties, Unha e Garòs, viles florides dera Val d'Aran. En Esterrí d'Àneu descorbim ua casa tipicaments palharsa de començaments deth sègle XX, que mos da tarlat dera vida vidanta deth temps d'abans. En Bellver de Cerdanya se i respire autenticitat entre es cabirons e es balcones de husta, cubèrts e portaus. Solsona sauve un centre antic fòrça atractiu, plen de lòcs tà visitar. En Cervera, eth carreron des Bruishes mos pòrte de viatge entath sègle XIII. Verdú, Guimerà e Belianes compaginen era vida vidanta damb era arribada de toristes. Ena Pobla de Cérvoles, eth caractèr antic se manifeste ena pèira des sues cases, glèisa e mòla. Golmés creishec ar entorn d'ua tor casteràs en temps dera reconquista. Balaguer gaudís d'ua des places cubertades mès polides deth país. Vilanova de Meià ei ua antica vila damb murada de carrèrs concentrics. Montsonís, Florejacs, Les Pallargues e Vinaixa se configuren ath torn d'un castèth. Peramea consèrve un traçat medievau, e era estreta Vall Fosca servís de metafòra e acabament d'aguesta passejada peth còr des viles de Lhèida.

ASTROTURISME, QUAN LA MÀGIA DEL CELENS CAPTIVA

Text: Jaume Barrull

Fotos: Associació Bocafoscant, Cal Marciarol, Cal Soldat, Celístia Pirineus, Jordi V. Pou, Kike Herrero, MónNatura Pirineus, Obaga Activitats, Ricard Badia

A Sèneca li atribueixen una frase que, si no és certa, està ben trobada:
"Si els estels, en lloc de brillar contínuament sobre els nostres caps, es poguessin veure només en un únic lloc a la Terra, els humans no podríem evitar peregrinar-hi per contemplar i admirar la bellesa del cel".

El centre MónNatura Pirineus de Son disposa d'un observatori astronòmic on s'organitzen exitoses activitats com 'Viatge per les Galaxies'.

A banda de les dues reserves Starlight del territori hi ha indrets on l'observació del cel es fa imprescindible. A la imatge, Sant Serni del Grau, al Solsonès.

Parlem de la nit, el misteri, les estrelles, el desconegut, la lluna i tota la imaginació inherent a l'univers. Salvador Ribas, director del Parc Astronòmic Montsec, utilitza la citació per parlar

El Montsec va ser el primer territori peninsular a penjar el cartell de Reserva Starlight i uns anys més tard s'hi va sumar el Parc Nacional d'Aigüestortes

d'un concepte que potser li hauria arrencat un somriure incrèdul al pensador romà: l'astroturisme. "L'etiqueta és relativament recent i, encara que es fa difícil dir qui la va encunyar per primera vegada, és molt probable que hi tinguin alguna cosa a veure

els de l'observatori astronòmic de La Palma, a les Illes Canàries, els mateixos que van crear la marca Starlight per promocionar els llocs del món que ofereixen bones condicions per observar l'univers".

El Montsec va ser el primer territori peninsular a penjar el cartell de Reserva Starlight i uns anys més tard s'hi va sumar el Parc Nacional d'Aigüestortes. Aquesta certificació, atorgada per la fundació privada Starlight, membre de l'Organització Mundial de Turisme vinculada a les Nacions Unides, és un segell que reafirma una evidència: ambdues zones són molt bones per descobrir i gaudir del cel nocturn.

La realitat és que el cel estrellat és el paisatge més democràtic de tots els temps, és l'únic que compartim els habitants del planeta Terra sense excepció des del principi, des de molt abans de

ser-ne conscients. Ara bé, que durant la meitat de la nostra vida sigui de nit no vol dir que prestem al cel estrellat l'atenció que es mereix. Això passa perquè el tenim tan vist que ja no ens impressiona? Els ciutadans romans de fa dos mil anys segurament ho vivien així; avui dia l'electricitat i els milions de fanals que il·luminen els carrers i places de pobles, ciutats, carreteres i polígons industrials del nostre país ens l'han "robat". El paisatge nocturn ha estat esborrat o, més ben dit, repintat d'un carabassa metàl·lic que col·lapsa els sentits i ens priva d'un espectacle sincerament preciós a canvi de poder-ho veure tot. Fins i tot allò que no fa falta veure.

És per això que cada vegada hi ha més gent que busca indrets aïllats per redescobrir l'univers, i el fet que el Montsec i el Parc Nacional siguin dues reserves reconegudes ja ens fa entreveure que aquest és un valor afegit a les comarques de

la llum del sol", explica Mar Hurtado, educadora ambiental del centre MónNatura Pirineus de Son, a les Valls d'Àneu, i una de les encarregades de l'activitat 'Viatge per les Galaxies', una de les propostes amb més èxit del centre. L'espai disposa d'un observatori astronòmic que està inclòs i reconegut dins la xarxa internacional avalada pel Minor Planet Center (MPC), òrgan de la Unió Astronòmica Internacional (UIA).

D'aficionats a escrutar els confins de l'univers i a fer quilòmetres per veure en directe fenòmens excepcionals fa molts anys que n'hi ha. Al segle XVIII ja s'organitzaven expedicions científiques arreu del món per veure eclipsis solars –quan la lluna passa per davant del sol– o trànsits planetaris –quan els planetes Venus o Mercuri també se situen entre nosaltres i el sol–. Al Montsec, els primers aficionats que en van descobrir les excel·lències

es remunten als anys noranta, quan l'Agrupació Astronòmica de Barcelona buscava un lloc per instal·lar els seus observatoris permanents. Josep Lluís Saltó ja l'havia visitat el 1992 per veure passar el cometa HaleBob, i cinc anys més tard va ser un dels tres socis que es van dedicar a recórrer Catalunya buscant un nou emplaçament per als seus observatoris. "Abans d'Àger vam voltar pel Berguedà, les comarques gironines o Prades i la veritat és que cap lloc no ens va captivar tant com aquest. Aquella primera nit ja la vam passar a Cal Maciarol i des d'aleshores la relació no ha fet més que consolidar-se." Els van llogar un terreny per posar-hi les seves instal·lacions. Ells van ser els pioners i el temps els donaria la raó. "La vall d'Àger ofereix unes garanties de qualitat –poca contaminació lumínica, pocs núvols i baixa humitat– que són difícils de trobar enlloc més amb tanta constància", recorda Saltó.

Observar el cel i aprendre de l'herència popular pirinenca, sota el guiatge d'Obaga Activitats, és una possibilitat al Pallars Sobirà.

Cal Maciarol, aleshores una casa de pagès que ofería quatre habitacions als passavolants que es perdien per aquelles contrades, s'ha convertit, vint-i-cinc anys més tard, en un establiment de referència per als amants del cel nocturn i el primer

allotjament amb certificació Starlight. La Maria Roigé, filla del mas, recorda que quan era petita els primers astrònoms que s'hi allotjaven sopaven amb la família al menjador de casa. "Que escollissin aquest lloc tampoc no em va sorprendre; el meu padrí ja en parlava, del cel estrellat, era una part del nostre paisatge natural que el tenia captivat."

L'astronomia és una ciència en constant evolució i, en la nostra cultura, es remunta a l'època dels grecs. Ells no només van observar el cel, sinó que van establir patrons de moviment i van batejar les estrelles que els semblaven més importants

com si fossin els punts cardinals d'un mapa. També van vestir-la amb una extensa mitologia, un corpus de personatges i llegendes que ha arribat fins als nostres dies com una referència essencial de la cultura europea. "Les constel·lacions que nosaltres ajudem a identificar en qualsevol activitat d'observació són una herència grega, són les que tothom ha sentit anomenar alguna vegada", apunta Montse Ballbé, d'Obaga Activitats, "però nosaltres amb el pas dels anys també ens vam preguntar si realment els únics que havien observat el cel amb prou deteniment per fer-lo servir de guia eren ells, i buscant vam trobar referències bibliogràfiques sobre com els pagesos i pastors de les nostres comarques les utilitzaven per als cicles naturals

de la terra". Així, a les diferents activitats que organitzen, sobretot a les zones del Pallars Sobirà com les Valls d'Àneu, la vall de Tavascan o la Vall Ferrera, l'herència popular pirinenca hi és ben present. "De la constel·lació del Dofí molts pagesos catalans en deien l'Espiga d'ordi o de blat perquè es fa visible al juny, quan comença l'època de la sega, per exemple", explica la Montse. En tot aquest temps han passat de fer unes poques sessions amb un petit telescopi a poder organitzar observacions amb diversos aparells i acompanyar-ho de projeccions per dotar l'activitat de més cos i profunditat.

El Parc Astronòmic Montsec rep més de 25.000 visitants l'any i genera un impacte econòmic directe de dos milions i mig d'euros anuals.

“L’astroturisme ens ha d’ajudar a mirar el paisatge d’una altra manera, a desestacionalitzar el turisme i a donar nous incentius als municipis perifèrics”

“Cada vegada hi ha més gent que fuig de les ciutats i s’acosta a observatoris com el nostre o participa en activitats especialitzades que cada vegada més s’organitzen a les comarques del Prepirineu i el Pirineu lleidatà al voltant de l’astronomia”, explica Salvador Ribas. “El cel ens diu moltes coses i per poder-lo descobrir el millor és fer-ho amb el guiatge d’experts que ens il·lustrin d’una manera amena i didàctica.” El Parc Astronòmic ja es va plantejar des dels seus inicis, per iniciativa del científic lleidatà Joan Oró, com un espai que també inclogués la divulgació científica i es convertís en un atractiu turístic. Amb més

de 25.000 visitants l’any, que abans de la pandèmia deixaven un impacte econòmic directe de dos milions i mig d’euros anuals, l’astroturisme és una realitat que de mica en mica es va consolidant al voltant del Montsec i també del Parc Nacional d’Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Tal com explica Alba Jordana, tècnica ambiental del Parc, “l’astroturisme ens ha d’ajudar a mirar el paisatge d’una altra manera, a desestacionalitzar el turisme i a donar nous incentius als municipis que en són perifèrics. Estem instal·lant observatoris i treballant perquè tots redueixin la seva contaminació lumínica i generin un nou atractiu per als seus visitants”.

La divulgació científica entre els més joves és un dels reptes de l’observatori.

A l’Ull del Montsec es pot escoltar grups i cantautors catalans, visitar el Parc Astronòmic i observar el cel amb telescopis, dins del cicle Música sota les estrelles.

Si fa vint anys mirar el cel nocturn era una activitat puntual que al Pallars pràcticament només organitzaven empreses com Obaga pel seu compte, avui dia és una opció que consideren i programen cada vegada més ajuntaments, espais culturals, fires, establiments turístics o cellers. L’astronomia és un atractiu turístic més en una oferta cada vegada més diversificada que mira d’atreure visitants tot l’any amb propostes assequibles i alhora connectades amb el territori. Les estrelles que es poden veure des del Montsec fins als refugis més aïllats del Parc Nacional d’Aigüestortes no són més boniques que les de Barcelona, senzillament

brillen i es veuen, i això aporta un valor afegit a les comarques del Pirineu lleidatà. Celístia és un altre projecte sorgit al voltant d’aquesta idea i Kike Herrero, director de l’Observatori Astronòmic del Montsec –el que només està obert als científics–, n’és l’actual alma mater. Després de treballar amb les estrelles durant el dia, en el seu temps de lleure organitza observacions a la carta. “A Celístia podem organitzar esdeveniments per a fires o ajuntaments i també activitats més personalitzades per a grups, famílies o fins i tot parelles que venen a passar uns dies per la zona del Pallars. El tipus de gent és molt divers i en tot moment ens adaptem a les necessitats

de cada grup i les seves inquietuds. Si ningú ha fet mai una activitat d’aquesta mena, ho abordem des d’un vessant més introductori, i si el grup ja hi està una mica més iniciat, pots plantejar una observació que aprofundeixi en qüestions més complexes.” Després d’una primera explicació acompanyada d’imatges mentre es va fent fosc, Herrero convida el públic a observar el cel a ull nu per tal de començar a identificar els referents més importants que hi trobem, informació que sempre va acompanyada de dades que permeten contextualitzar tot el que veiem en la distància i el temps.

L'associació Bocafoscant introdueix la mainada en el meravellós món de l'astronomia dins d'un planetari, al festival Lo Llumener de Sort.

L'auge de l'astroturisme ajuda l'economia dels establiments dels voltants, com Cal Soldat, a Collmorter (a l'esquerra), i Cal Marciarol, a Àger.

L'oferta d'observacions de cel nocturn que hi ha avui dia a les comarques lleidatanes està en mans de gent que ho viu amb entusiasme i parla amb coneixement de causa

Els telescopis són un valor afegit a qualsevol activitat d'aquesta naturalesa; l'altre és la passió dels qui l'organitzen. L'oferta d'observacions de cel nocturn que hi ha avui dia a les comarques lleidatanes està en mans de gent que ho viu amb entusiasme i parla amb coneixement de causa. "Després resulta que, quan hi ets, els únics que són capaços de posar-te en un compromís amb una pregunta inesperada són els més petits", bromeja Alexandre

Bonanit, responsable de l'associació Bocafoscant, amb seu a les muntanyes de Prades i molta tirada a treballar a les comarques pirinenques. "Nosaltres oferim un tipus d'activitats que connecten amb la natura i el medi ambient amb una posada en escena artística. L'espectacle 'Mil cent i un estels' és un híbrid per acostar l'astronomia a través de la música, unes il·lustracions i l'astronomia popular catalana que ha creat els seus propis referents." Pensat per oferir en tastos de vins locals, també tenen en cartera l'espectacle 'Vi, glossa i estrelles', "en el qual connectem l'univers i sobretot la lluna amb els

L'espectacularitat del cel des de la cova del Sanat, a la serra de Sant Gervàs (Tremp). És la cova que té la boca més gran de Catalunya, amb 90 metres d'alçària.

Ermita de la Mare de Déu de la Plana, a Pessonada (el Pallars Jussà).

processos vitivinícoles. Encara que no el tinguem en compte, l'univers ens afecta i condiona molt més del que ens pensem", afirma Bonanit. La Terra gira cada dia sobre si mateixa i quan es tomba d'esquena al sol es fa fosc i veiem el paisatge nocturn que ens correspon per la posició que tenim. Una perspectiva que va canviant una mica cada dia i que és diferent a cadascun dels dos hemisferis terrestres. "Això també fa que una mateixa activitat en el fons sigui diferent segons el moment de l'any en què la duem a terme i els assistents puguin repetir-la sense haver d'escoltar exactament el mateix."

Tant si participem d'una vetllada privada en una casa rural del Solsonès com si ens apuntem a un tast organitzat en un celler de la Conca de Tremp; tant si ens acostem al Parc Astronòmic Montsec com si pugem fins a l'estació d'esquí d'Espot amb una màquina llevaneu per participar d'un sopar a més de dos mil metres d'altitud, o anem a l'estació de Lles

de Cerdanya, una nit de lluna plena, per gaudir de la ruta guiada per descobrir l'entorn nocturn amb una llum privilegiada; tant si ens expliquen llegendes en un refugi de l'Alt Urgell com si aprofitem el cel nocturn de la vall de Manyanet, aquest tipus d'activitats acostumen a combinar tres moments al llarg de la sessió: la projecció d'imatges sobre una pantalla, l'observació del cel nocturn a ull nu i la mirada a través de telescopis. Veure els anells de Saturn o els cràters de la lluna en directe és una experiència que no deixa indiferent cap persona amb una mica de sensibilitat pels petits i alhora immensos plaers de la vida i de la nit. Una nit que en el fons no és exactament igual per a tothom. A molts petits pobles de les muntanyes lleidatanes el cel és una riquesa del paisatge incontestable. Un espectacle que ja no és igual a tot arreu i, tal com va predir Sèneca, ara hi ha qui s'acosta a les comarques lleidatanes per poder-ne gaudir.

D'interès

Parc Astronòmic Montsec
www.parcstronomic.cat
Tel. 973 05 30 22

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici
http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/xarxa-de-parcs/aiguestortes/inici/
Tel. 973 69 61 89

MónNatura Pirineus
www.monnaturapirineus.com
Tel. 973 62 67 22

Obaga Activitats
www.obagaactivitats.cat
Tel. 619 938 267

Celístia Pirineus
www.celistia.cat
Tel. 630 666 044

Bocafoscant
www.bocafoscant.org
Tel. 639 654 561

Cal Maciarol
www.calmaciarol.com
Tel. 973 45 50 47

El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici gaudeix de la certificació del segell Starlight per l'excel·lent qualitat del cel.

Astroturismo, cuando la magia del cielo nos cautiva

La etiqueta astroturismo es relativamente reciente y resulta difícil saber quién la acuñó por vez primera. En el observatorio astronómico de La Palma (Islas Canarias) se creó la marca Starlight para promocionar los lugares del mundo con buenas condiciones para observar el universo. El Montsec, a través del parque astronómico homónimo, fue el primer territorio peninsular en colgar el cartel de Reserva Starlight y unos años después se le sumó el Parque Nacional de Aigüestortes. Esta certificación, otorgada por la fundación privada Starlight, es un sello que avala que ambas zonas son óptimas para descubrir y disfrutar del cielo nocturno. El aislamiento y la lejanía con las grandes metrópolis convierten muchos valles y pueblos pequeños del Prepireneo y Pirineo de Lleida en rincones ideales desde los que contemplarlo. La Reserva de caza de Boumort, la sierra de Sant Gervàs, el Parque Natural del Alt Pirineu, la sierra de Busa y la Vall Fosca son lugares excelentes para quedarse embelesado con la grandiosidad del universo. El centro MónNatura Pirineus de Son, en las Valls d'Àneu, cuenta con un observatorio astronómico incluido en la red avalada por la Unión Astronómica Internacional. Obaga Activitats, Celístia Pirineus, Bocafoscant y Cal Maciarol son asociaciones y empresas que ofrecen un tipo de actividades pensadas para un público interesado en los misterios de la astronomía y sensible a los pequeños y al mismo tiempo inmensos placeres de la vida y la noche.

Astrotourism, when the magic of the sky truly captivates us

The concept of astrotourism is relatively recent and it is difficult to know who first coined the term. At the astronomical observatory of La Palma (Canary Islands), the Starlight brand was created to promote places in the world with good conditions for observing the universe. Through the astronomical park that bears its name, El Montsec became the first location on the Iberian Peninsula to use the Starlight Reserve label, being joined a few years later by the Aigüestortes National Park. This certification, which is awarded by the private entity Fundación Starlight, is a seal of quality that guarantees that both areas are optimal destinations for discovering and enjoying the night sky. Their relative isolation and distance from large metropolitan areas have made many of the valleys and small villages of Lleida's Pre-Pyrenees and Pyrenees ideal vantage points from which to enjoy the night skies. The Boumort Hunting Reserve, the Sant Gervàs Sierra, the Alt Pirineu (High Pyrenees) Natural Park, the Busa Sierra and the Vall Fosca (Dark Valley) are all excellent places at which to be enchanted by the grandeur of the universe. The MónNatura Pirineus centre, at Son, in the Valls d'Àneu, has an astronomical observatory which is included in the network endorsed by the International Astronomical Union. Obaga Activitats, Celístia Pirineus, Bocafoscant and Cal Maciarol are all companies or associations that offer activities designed for a type of public which is interested in the mysteries of astronomy and also sensitive to the small, and yet at the same time immense, pleasures of life and the night skies.

Astrotourisme: quand la magie du ciel nous captive

Le label «astrotourisme» est relativement récent et il s'avère difficile d'en identifier l'origine. La marque Starlight a été créée par l'observatoire astronomique de La Palma (îles Canaries) en vue de promouvoir les endroits du monde qui offrent de bonnes conditions pour l'observation de l'univers. Le Montsec, à travers le parc astronomique du même nom, a été le premier territoire d'Espagne continentale à recevoir le label « Réserve Starlight », auquel est venu s'ajouter le Parc national d'Aigüestortes quelques années plus tard. Octroyée par la fondation privée Starlight, cette certification est un label qui garantit des conditions optimales pour découvrir et profiter du ciel nocturne dans ces deux endroits. Du fait de leur isolement et de leur éloignement des grandes villes, nombre de vallées et de petits villages des Pré-Pyrénées et des Pyrénées de Lleida sont des lieux idéaux pour ce type d'observation. La réserve de chasse de Boumort, le massif de Sant Gervàs, le parc naturel des Hautes Pyrénées, le massif de Busa et la Vall Fosca (Vallée sombre) sont autant d'endroits excellents pour se laisser envoûter par la grandeur de l'univers. Situé dans les Vallées d'Àneu, le centre MónNatura Pirineus de Son dispose d'un observatoire astronomique qui figure dans le réseau validé par l'Union astronomique internationale. Obaga Activitats, Celístia Pirineus, Bocafoscant et Cal Maciarol sont des associations et des entreprises qui proposent des activités destinées à un public sensible aux mystères de l'astronomie, ainsi qu'aux petits et grands plaisirs de la vie et de la nuit.

Astrotourisme, quan era màgia deth cèu mos captive

Era etiqueta astrotourisme ei relativaments recenta e ei de mau saber se qui la cunhèc per prumèr còp. En observatòri astronòmic de La Palma (Islas Canarias) se crecèc era mèrca Starlight entà promocionar es endrets deth mon damb bones condicions entà observar er univèrs. Eth Montsec, a trauès deth parc astronòmic omonim, siguec eth prumèr territòri peninsular en penjar eth panèu de Resèrva Starlight e uns ans dempús se i hiegc eth Parc Nacionau d'Aigüestortes. Aquesta certificacion, autrejada pera fundacion privada Starlight, ei un sagèth qu'avale qu'ambdus airaus son perfèctes entà descorbir e gaudir deth cèu nocturn. Er isolament e era luenhania des granes metropòlis convertissen fòrça vals e pòbles petits deth Prepirenèu e Pirenèu de Lhèida en cornèrs ideaus d'a on podèc contemplar. Era resèrva de caça de Boumòrt, era sèrra de Sant Gervàs, eth Parc Naturau deth Naut Pirenèu, era sèrra de Busa e era Vall Fosca son lòc excellents entà encantar-se damb era grandiositat der univèrs. Eth Centre MonNatura Pirineus de Son, enes Valls d'Àneu, compde damb un observatòri astronòmic includit en hilat avalat pera Union Astronòmica Internacionau. Obaga Activitats, Celístia Pirineus, Bocafoscant e Cal Maciarol son associacions e entepreses qu'aufrissen un tipe d'activitats pensades entà un public interessat enes mistèrs dera astronomia e sensible as petiti, e ar encòp, immensi plasens dera vida e dera net.

LLEIDA, CIUTAT REFERENT

Text: Joan Tort
Fotos: Santi Iglesias

Dos turons i un riu marquen la fesomia d'una Lleida envoltada d'una Horta única. La història catalana i, fins i tot, l'espanyola ha passat per la capital de Ponent, la de la Terra Ferma. I aquestes característiques han generat un relat i una identitat que ofereixen al visitant una imprescindible trobada amb el patrimoni, la natura, la cultura i la gastronomia. Lleida és referent.

Lleida amb el majestuós Pirineu al fons.

Claustre de la Seu Vella.

A Gardeny podem conèixer tot sobre l'Orde del Temple i visitar el seu castell i església.

"Barcelona és cap de Catalunya en la Marina, e en la Terra Ferma Lleida." Així de clar definia Ramon Muntaner la importància de la capital de Ponent en el conjunt del país i així es va construir una identitat territorial. Aquesta descripció, de capitalitat i d'assignació de rol, és també el que geogràficament implica Lleida. És a dir, la ciutat se situa al bell mig

"Barcelona és cap de Catalunya en la Marina, e en la Terra Ferma Lleida"

d'una gran plana, gairebé a distàncies similars dels Pirineus i del Mediterrani i exerceix també com a territori de frontera amb Aragó i la resta d'Espanya.

Per tant, caurem en els tòpics, volgutament, perquè és la manera més entenedora de presentar Lleida i per reiterar qui som i què representem. Som "Ciutat amb caràcter" (distintiu que atorga l'Agència Catalana de Turisme), capital de la Terra Ferma, centre de serveis d'un ampli territori que va més enllà de la demarcació administrativa i també ciutat universitària. Som "hub" agroalimentari i d'empreses tecnològiques, però també som cruïlla de camins i referent en patrimoni i tradicions, entre moltes altres coses.

En l'àmbit turístic, a la ciutat de Lleida hem passat en pocs anys de ser un lloc de pas cap a l'excel·lent reclam que és el Pirineu a fer de la capital, cada vegada més, un lloc d'estada i visita. Descubrim per què?

Lleida es caracteritza per dos turons i un riu i no podem explicar Lleida sense començar pel Turó de la Seu Vella. És la icona, el símbol de la ciutat i de tot Ponent i una joia desconeguda del patrimoni europeu. Aquesta singular catedral es va construir en un tossall

des d'on es pot veure l'abast de la capitalitat de Lleida. La construcció de la Seu Vella comença el 1203, però no es va completar fins dos segles més tard, quan el 1431 es va finalitzar el campanar. "Lo Castell", com en diuen alguns familiarment, va ser la resposta a la mesquita que hi ha haver abans al mateix indret. Però el Turó era un espai de referència ja des de molt abans, perquè s'entén que els ibers ja l'haurien ocupat i també hi tenim restes romanes.

Del conjunt monumental, a més de la catedral romànica i gòtica, cal subratllar el campanar i el

claustre, construït al segle XIV amb voltes ogivals i grans finestres amb elegants i treballats calats. És únic a Europa i al món per la riquesa artística i arquitectònica i per ser obert, oferint unes vistes espectaculars de la ciutat.

Finalment, cal remarcar les fortificacions, amb el recinte emmurallat del Turó, de diverses èpoques, i el Castell del Rei, la Suda. Va ser refugi de l'últim califa de Còrdova, seu del naixement de la Corona d'Aragó i testimoni del jurament de fidelitat dels nobles catalans i aragonesos a l'infant Jaume, que més tard seria el rei Jaume I el Conqueridor. La història de Catalunya i del Regne d'Aragó -i, per tant, de l'Estat espanyol- no es pot entendre sense conèixer i valorar què va passar a la Seu Vella i al Castell del Rei. En aquest darrer monument hi ha ara un esplèndid centre d'interpretació on tot s'explica de manera amena i innovadora.

L'altre cim de la ciutat és el de Gardeny. Durant la segona meitat del segle XII, després de la conquesta de la ciutat als sarraïns, l'Orde del Temple hi va alçar un complex conventual. Sempre ha estat una referència militar perquè des de Gardeny es domina tot Lleida i, ja en època romana, les tropes de Juli Cèsar hi van fer base en la batalla amb els pompeians al 49 aC. Més endavant, als segles XVII i XVIII, l'antic recinte medieval va ser ampliat i transformat en un nou fortí militar. I després de la Guerra Civil, el turó de Gardeny es va convertir en base de l'exèrcit fins al segle XXI. Per sort, ara es transforma en el Parc Científic Tecnològic i Agroalimentari de Lleida i en centre d'interpretació de la Casa Templera de Gardeny.

Baixem dels turons i anem al centre per trobar el palau de la Paeria, seu del govern municipal. El terme llatí de "paer" significa home de pau i

Un dels edificis del Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida, espai d'innovació i investigació especialitzat en el sector AgroTech (tecnologia per a tota la cadena de valor del sector agroalimentari)

El Palau de la Paeria amaga un soterrani ple d'història, on per exemple es pot veure la Morra, antiga presó del s. XVI.

els regidors es diuen paers gràcies al privilegi atorgat pel rei Jaume I el 1264. El palau és d'estil romànic civil, tot i que la façana que dona al riu és neoclàssica i prové d'una remodelació posterior. Al seu interior destaca el retaule de la Verge dels Paers, d'estil gòtic i una gran bellesa. També és de gran interès l'Arxiu Municipal, on hi ha el singular Armari dels Privilegis o de les Cinc Claus, d'estil barroc i custodi dels principals documents municipals. El més important que s'ha catalogat és la Carta Pobla, primera constitució dels habitants de les terres de Lleida, que data de l'any 1150.

També cal visitar el soterrani, amb la masmorra i vestigis d'etapes antigues.

Ben a prop, al mateix carrer Major, hi trobem la Catedral Nova, aixecada entre 1761 i 1781, d'estil barroc i on ara es venera la Verge de Blau, que havia presidit la Porta dels Apòstols de la Seu Vella. Just al davant es troba l'antic hospital de Santa Maria i actual seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI) de la Diputació de Lleida. Es tracta d'un edifici gòtic dels segles XV i XVI. L'antic establiment sanitari és una magnífica construcció de la qual, per la seva

singular bellesa, destaca el pati central, lloc on neix una magnífica escalinata de pedra que condueix a una galeria d'arcs ogivals.

Seguim passejant pel centre urbà per trobar l'església d'origen romànic de Sant Llorenç. És la segona església més important de Lleida després de la Seu Vella. El temple conserva quatre retaules gòtics i custodia l'escultura de la Mare de Déu dels Fillols, procedent de la Seu Vella, entre altres joies artístiques. Una altra església romànica del centre històric és Sant Martí, del segle XII, i que

L'edifici gòtic de l'IEI (s. XV i XVI) destaca pel seu pati central, amb una escalinata de pedra i una galeria d'arcs ogivals.

el 1300 va ser la capella de l'Estudi General, lloc on se celebraven els actes acadèmics de major importància de l'antiga universitat lleidatana, la més antiga de la Corona d'Aragó. L'edifici ha viscut de tot, passant per ser caserna i presó. Un darrer element patrimonial històric i desconegut és l'antic dipòsit de l'aigua, fet construir pel Marquès de Blondel al segle XVIII. Una joia arquitectònica i espectacular que no fa gaires anys encara estava plena d'aigua. Precisament, a finals del segle XVIII, el mateix Marquès de Blondel i el bisbe Jeroni Maria de Torres van promoure la construcció del nou hospici de Lleida al solar on havia quedat destruït per la Guerra de Successió l'hospital del Sant Esperit. Aquest és l'origen d'un altre element patrimonial rellevant com ho és el palau de la Diputació de Lleida, amb entrades per la Rambla Ferran i pel carrer del Carme. Al seu interior es poden veure pintures murals de Víctor Pérez Pallarés i Josep Minguell. I també hi ha un espai que recorda Gaspar de Portolà, lleidatà que va ser governador de Califòrnia a finals del XVIII i que va ajudar a finançar l'edifici. Les seves restes són a l'església de Sant Pere, al carrer Major.

En ple Eix Comercial, davant de l'IEI, es troba la Catedral Nova, d'estil barroc, aixecada entre 1771 i 1781.

El palau de la Diputació de Lleida es va bastir sobre l'antic hospici de la ciutat el 1898. Hi podem contemplar pintures murals de Víctor Pérez Pallarés i de Josep Minguell, un espai dedicat a Gaspar de Portolà, el balcó del Serraller, etc.

Casa Magí Llorens, situada al carrer Major.

Auditori del Centre de Cultures del Campus de Capped, dissenyat pel finlandès Kristian Gullichsen-Vormala.

Obres i reformes al centre urbà han posat al descobert en les darreres dècades vestigis de la vasta història de la capital, com les Adoberies de la Rambla Ferran, el gran descobriment del Call jueu o trams de muralla medieval o andalusina que es poden observar en botigues de l'Eix Comercial.

Completem el repàs del patrimoni amb l'arquitectura modernista i moderna. La primera té una bona representació a Lleida gràcies a

Aquest espai universitari del marge esquerre és un excel·lent recull de l'arquitectura del segle XX amb edificis signats per prestigiosos artistes de l'edificació

L'espectacularitat de La Llotja no deixa ningú indiferent. Obra de l'arquitecta Francine Houben, és centre de negocis, convencions i teatre.

l'excel·lent complex de l'Escorxador, ara teatre, escola bressol i equipament social. Però també amb edificis d'habitatges com la Casa Baró o la de la Lira a Blondel, l'immoble Magí Llorens del carrer Major o els edificis Melcior, Balasch, Bergós i Xamar. Pel que fa a les construccions modernes, no podem passar per alt l'espectacularitat de La Llotja, centre de negocis, convencions i teatre de gran format situat a Pardinyes, obra de l'arquitecta Francine Houben; o el Centre de Cultures i Cooperació Transfronterera de la Universitat de Lleida, al campus de Capped, del finlandès Kristian Gullichsen-Vormala. De fet, aquest espai universitari del marge esquerre és un excel·lent recull de l'arquitectura del segle XX amb edificis signats per prestigiosos artistes de l'edificació, com Álvaro Siza, Miquel Espinet, Antonio Ubach, Richard Rose-Casone, Ana Ordaz, Roser Amadó, Lluís Domènech, Ramon Artigas, Ramon Sanabrias, Josep Benedito i Maite de Pablo. També cal destacar el pont de l'avinguda Príncep de Viana, conegut com dels tirants o de la guitarra, de Javier Manterola. Totes aquestes construccions han variat en pocs anys la fesomia de la capital de Ponent i ara es presenta com una ciutat del segle XXI.

El pont de Príncep de Viana, de l'enginyer Javier Manterola, ha canviat l'skyline de Lleida.

Els aiguamolls de Rufea són l'espai de llacunes fluvials, prats humits i bosc de ribera al costat del Segre.

Lleida, tot i ser una urbs de 140.000 habitants, té grans espais naturals i la gran sort d'estar envoltada de l'Horta de Lleida. Sobresurt la Mitjana, un parc creat de forma natural arran de la construcció de les comportes aigües amunt de la ciutat, a Pardinyes, i que va frenar el Segre al seu pas per Lleida. És una zona humida fluvial i de bosc de ribera de 90 hectàrees. Una gran diversitat de flora i fauna s'ha fet seva la Mitjana amb pollancrees, àlbers,

El riu és vida, que diuen pel sud, i a Lleida ho sabem també perquè el curs del Segre ha marcat la identitat i el paisatge. Un altre paratge singular de zona humida són els aiguamolls de Rufea, de gran interès ecològic i social i situats prop de l'ermita de Butsènit. També és lloc de pas i estada per a moltes espècies d'aus, i ha esdevingut un espai de lleure i de foment de l'ofici de pagès.

Entre la Mitjana i els aiguamolls de Rufea s'ha creat l'anomenat Camí del Riu, un passeig que discorre en paral·lel al curs de l'aigua i que aprofita nous senders amb altres ja existents per afavorir aquest descobriment de la vida fluvial de Lleida. Són uns 17 quilòmetres de longitud des del parc de la Mitjana fins a Rufea i Butsènit pel marge dret del riu, i fins al canal de Seròs pel marge esquerre.

Si es comença per Granyena, aigües amunt, descobrirem vestigis del passat com ermites, molins, canals, sèquies i molta Horta.

A l'Arborètum trobarem centenars d'arbres, arbusts i curiositats.

Un dels espais naturals més grans de Lleida és el parc de la Mitjana, una zona humida fluvial i de bosc de ribera de 90 hectàrees.

La Lleida "verda" no només és d'origen natural, també hi ha parcs creats pels lleidatans, com els Camps Elisis. És un jardí bucòlic inspirat en els parcs francesos del segle XIX i que amb els anys ha anat vivint diverses etapes, ja sigui amb la construcció d'equipaments noucentistes, ara en desús, com el xalet modernista, l'antic teatre, l'aquàrium o la glorieta, així com la seva utilització com a recinte per a fires i salons comercials. Situat al barri de Cappont, data de l'any 1864 i el va promoure l'alcalde Fuster.

L'Arborètum-Jardí Botànic és l'altre gran recinte verd de Lleida construït per l'home, però en aquest cas l'objectiu és divulgatiu i científic, sense deixar de banda el passeig o la cerca d'espais de tranquil·litat. L'Arborètum rep el nom del Dr. Pius Quer i Font, insigne botànic lleidatà, i és un espai únic de 7 hectàrees on ens trobarem amb una àmplia col·lecció de plantes vives amb més de mig miler d'espècies d'arbres i arbusts d'arreu del món. És un museu viu a l'aire lliure.

Els Camps Elisis, en ple centre de Lleida, són un altre reducte de natura i pau, a més de modernisme.

Lleida, tot i ser una urbs de 140.000 habitants, té grans espais naturals i la gran sort d'estar envoltada de l'Horta de Lleida

freixes, boga o joncs, així com gran varietat d'ocells com l'ànec collverd, la polla d'aigua, la gavina, el martinet blanc i el bernat pescaire. L'àrea és sobrevolada per rapinyaires i també hi ha una bona representació d'amfibis i petits rèptils, peixos com el barb i el lluç de riu i mamífers com el porc senglar o la guineu.

L'exposició permanent del Museu de Lleida acull al voltant de mil peces: restes arqueològiques, pintura, escultura, tapissos, indumentària, mobiliari, numismàtica, etc.

Hem passejat per edificis i natura i ara toca endinsar-nos en els equipaments que ens ajudaran a conèixer encara més i millor la ciutat. La primera visita s'ha de fer al Museu de Lleida, el gran referent museístic territorial per submergir-se en la història de Lleida i el seu entorn, prenent la prehistòria com a punt de partida i arribant fins a l'era contemporània. L'equipament s'ha nodrit de les col·leccions centenàries d'art sacre del Museu Diocesà i del fons arqueològic de l'Institut d'Estudis Llerdencs. L'exposició permanent presenta un miler d'obres d'art i arqueologia que permeten fer un recorregut per les èpoques del bronze i romana, els temps dels visigots, musulmans i l'edat medieval, així com peces d'època romànica, gòtica, barroca, o veure espectaculars i enormes tapissos de factura flamenca. Desgraciadament, ja és massa coneguda la injusta pèrdua d'una part del fons que servia per explicar la important trajectòria del bisbat lleidatà, en terres catalanes i aragoneses, compartint història. Ara s'ha refet el discurs en aquesta part del museu i val la pena de conèixer.

El Museu d'Art de Lleida és l'altre gran equipament cultural. Fins ara conegut com el Museu Jaume Morera i situat a l'antic Casino Principal, recull una col·lecció d'art modern i contemporani amb una gran i rellevant aportació d'artistes lleidatans. S'hi pot contemplar des dels paisatges realistes de finals del segle XIX fins a les propostes més d'avantguarda, entre les quals sobresurt l'obra de Leandre Cristòfol.

També al centre històric hi trobem la Panera. No és un museu sinó un equipament cultural d'art contemporani que ens permet descobrir

les manifestacions artístiques més actuals o innovadores a través d'exposicions i activitats. Aquest centre també vol ser una plataforma de producció i exhibició de les arts visuals i tot plegat ubicat en un edifici del segle XII que conserva la gran sala amb 21 columnes de pedra de prop de sis metres d'alçària.

Seguim amb dues propostes museístiques més: el Museu de l'Aigua i el Roda-Roda. El primer té la seu a l'antic campament de "La Canadiense" i com

Un altre lloc de culte per als amants de l'art és el Museu Jaume Morera, situat a l'antic Casino Principal.

el seu nom indica proposa un itinerari per diferents instal·lacions que ens ajuden a comprendre el cicle de l'aigua i la seva importància a Lleida. Així, des del museu se'ns convida a anar cap al ja esmentat dipòsit del Pla de l'Aigua, els Pous de Gel del Turó de la Seu Vella, el Molí de Sant Anastasi de la Bordeta, les diferents fonts monumentals i els canals de Pinyana i Seròs. Hi ha exposicions permanents, com la mostra d'un miler d'ampolles d'aigua d'arreu del món, i actualment en aquest complex també s'hi pot visitar un espai dedicat al bioquímic lleidatà Joan Oró amb una petita mostra del seu llegat i de la seva recerca de vida en altres planetes.

El Roda-Roda és el Museu de l'Automoció de Lleida i es troba també a Cappont, en un antic taller mecànic al costat dels Camps Elisis. Exposava una àmplia col·lecció de cotxes, motocicletes, motors i reproduccions a escala que ens conviden a fer un viatge pel temps en el món de la indústria de l'automòbil.

No podem abandonar aquest capítol sense fer esment de les imprescindibles i prestigioses galeries d'art privades, com són la Fundació Sorigué, que presenta una de les col·leccions d'art contemporani més reconegudes al món. També la Fundació Vallpalou, dedicada a la promoció de les arts plàstiques i la pintura contemporània, igual que la galeria Espai Cavallers. Finalment, cal remarcar el centre d'activitats culturals del Caixaforum, molt implicat en la vida lleidatana i el món de l'art en totes les seves disciplines.

Aquestes visites s'han de complementar amb teatre o música, que centralitzen la seva programació estable al Teatre de l'Escorxador, a la Llotja de Lleida i a l'Auditori Enric Granados, així com al Cafè del Teatre a més de recintes privats com sales de festa o discoteques.

L'HORTA, LA SALVAGUARDA DE LLEIDA

Lleida té la gran sort d'estar envoltada per l'Horta, una extensió verda de prop de 20.000 hectàrees, creada, formada i treballada per homes i dones durant segles i que persisteix gràcies a aquestes famílies que s'han fet seu l'espai i que s'han convertit en la salvaguarda de Lleida. Són ells els qui mantenen el caràcter identitari agrari de la ciutat. Som molt més moderns, tecnificats i urbanitzats, però necessitem l'Horta com a pulmó verd, per ser sostenibles, com a rebost alimentari de Ponent i Catalunya, per mantenir tradicions i oficis en perill de desaparèixer i per oferir productes i espais d'alta qualitat.

Estem parlant d'una corona verda a l'entorn de Lleida de fins a 5 quilòmetres de distància, dividida en 56 partides, cadascuna amb les seves singularitats i paisatges; amb poca població i creuada per un centenar de quilòmetres de camins i senders. I sobretot per sèquies i els principals canals de Ponent, com són els de Pinyana, l'Aragó i Catalunya, el canal d'Urgell i el de Seròs. És a dir, l'aigua i el reg -alguns documentats de l'època de la Lleida romana o musulmana- han afavorit la creació i pervivència d'una Horta dedicada sobretot a l'agricultura i la ramaderia, permetent el conreu i l'elaboració de productes de qualitat. Un fet que ara la societat valora i demanda. Si no, el voltant de Lleida seria un desert i potser ja s'hauria urbanitzat.

L'Horta de Lleida ha passat en poc temps de ser un espai desconegut i inhòspit per als mateixos

lleidatans a ser la salvaguarda de futur per al canvi climàtic, la producció d'aliments de primera qualitat o l'eficiència en l'ús de l'aigua o de les energies. Això ha afavorit un creixement de l'autoestima i la creació d'una marca pròpia, de rutes turístiques, de nous projectes agroalimentaris o d'una associació de productors. El Mercat de l'Horta a la Taula és un exemple d'èxit, igual que la creació de l'Associació de Productors de l'Horta de Lleida o d'iniciatives empresarials ben singulars com poden ser els productes elaborats amb matèries primeres de la zona a Fruites Blanch, Grup Aragonés o Aromes de Can Rosselló. Aquests productors aporten fruita dolça, conserves i melmelades, olis essencials i derivats de lavanda.

Però també hi ha la creació de l'agrocultura, un concepte creat des de Granja Pifarré per promocionar la cultura de l'Horta i l'agricultura entre la ciutadania. Aquesta explotació agrària no només mostra la seva activitat als visitants, també explora el seu vessant en salut, natura i paisatge o receptes amb productes de l'Horta, així com en el lleure familiar.

L'Ajuntament de Lleida també proposa rutes per descobrir l'Horta i els seus productors, així com el paisatge, mitjançant vuit itineraris que van des de la Mitjana o el Camí del Riu fins a Raimat o el tossal de la Moradilla, Raimat o la timoneda d'Alfés. La veritat, poques ciutats tenen un espai tan singular.

Cita ineludible: l'Aplec del Caragol, amb totes les colles animant la festa.

Una altra festa ben colorista, la de Moros i Cristians.

Cal estar atent al calendari perquè Lleida és plena d'activitats tot l'any i amb una sèrie d'esdeveniments de referència no només territorial, sinó d'abast internacional. A més de les festes majors de primavera i tardor, cal remarcar l'Aplec del Caragol al maig, la festa gastronòmica que acull milers de penyistes i visitants i on es mengen prop de 12 tones de cargols. També al maig, mes festiu a Lleida per excel·lència, s'hi celebra la Fira de Titelles i la Festa de Moros i Cristians, amb ja 25 anys d'història i l'única que no forma part del País Valencià. L'Animac, festival de cinema d'animació de gran ressò internacional, i el Som Cinema-Visual Arts, són els referents audiovisuals, mentre que el Musiquem Lleida i el Jazz Tardor ho són en música.

La Fira de Titelles omple els carrers, places i teatres de la ciutat del fantàstic món dels titelles.

Tota la informació i les reserves es gestionen des de l'Oficina de Turisme de Lleida del carrer Major, on també ofereixen una sèrie de rutes guiades que permeten recórrer tots aquests racons, espais i equipaments que s'han enumerat fins ara i que val la pena veure mentre s'escolten les explicacions i curiositats dels guies. Les gran rutes també passen per Lleida, com el Camí de Sant Jaume, que té aturada a la ciutat i on hi ha un espai singular que recorda el pas de l'apòstol per Lleida. Es tracta del Peu del Romeu, a la cantonada dels carrers Major i Cavallers.

Per acabar i fer un mos, la gastronomia lleidatana és rica i té productes de proximitat de gran qualitat, començant per la fruita dolça, les verdures i hortalisses, la carn, la cuina del cargol o elaborats tradicionals com la coca de recapte. En postres, podem trobar els dolços d'ametlla anomenats

Granados en homenatge al compositor lleidatà. Finalment, el vi de la DO Costers del Segre o l'oli d'oliva verge extra de la DO Garrigues són imprescindibles en la nostra dieta local i amb la sort afegida que proposen rutes turístiques pels principals elaboradors de Ponent.

D'interès

Turisme de Lleida
C/ Major, 31
25007 Lleida
Tel. 973 70 03 19
turismedelleida.cat

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida
Rambla Ferran, 18
25007 Lleida
Tel. 973 24 54 08
aralleida.cat

Lleida es referente

Dos colinas y un río marcan la fisonomía de una ciudad rodeada por una Huerta única. El Turó de la Seu Vella es el símbolo de Lleida. En su recinto amurallado se reúnen la catedral románico-gótica, con el campanario y el claustro como elementos singulares, y la Suda o Castillo del Rey. La colina de Gardeny acoge el Parque Científico y Agroalimentario de Lleida y el centro de interpretación de la Orden del Temple, en el complejo conventual levantado por los templarios. En el centro urbano hallamos el palacio de la Paeria, sede del gobierno municipal, la Catedral Nueva y el antiguo hospital de Santa Maria, sede del Instituto de Estudios Ilerdenses. También en el centro están las iglesias de origen románico de Sant Llorenç y Sant Martí, el antiguo depósito del agua y el palacio de la Diputación. Obras y reformas en el casco histórico han dejado al descubierto vestigios como las Curtidurías de la Rambla Ferran, la judería y tramos de la muralla medieval o andalusí. El modernismo tiene un buen exponente en el complejo del Escorxador. Entre las construcciones modernas destacan La Llotja, centro de negocios, convenciones y espectáculos, y los edificios del nuevo campus de la Universidad de Lleida. La urbe cuenta con grandes espacios naturales como el parque de la Mitjana y los humedales de Rufeia, unidos por el Camino del Río. Los Camps Elisis son un bucólico jardín inspirado en los parques decimonónicos franceses. El Museo de Lleida es el gran referente museístico para sumergirse en la historia de Lleida.

Lleida is a point of reference

Two hills and a river mark the physiognomy of a city surrounded by a unique market-garden area. The Seu Vella hill is the symbol of Lleida. Its walled enclosure contains the city's Romanesque-Gothic cathedral, whose bell tower and cloister are truly unique elements, and also the Suda, or Castle of the King. The Gardeny hill houses Lleida's Scientific and Agri-Food Technology Park and its Centre for Interpreting the Order of the Knights Templar, which is located in a convent complex that was built by the Templars. In the centre of the city, we find the Palace of La Paeria, which is the seat of the city's the municipal government, the New Cathedral, and the old Santa Maria hospital, which now houses the Institut d'Estudis Ilerdenses (Institute of Lleida Studies). The centre of the city also houses the Romanesque churches of Sant Llorenç and Sant Martí, its old water deposit, and the Palace of La Diputació (Provincial Assembly). Building and rehabilitation work carried out in the historic centre have uncovered the remains of the old Tanneries in La Rambla, the former Jewish quarter, and sections of the medieval, or Al-Andalus, wall. Art Nouveau architecture is well represented by the Escorxador (old slaughterhouse) complex. Highlights of the city's modern constructions include La Llotja, a centre for business, conventions and shows, and the buildings on the new campus of the University of Lleida. The city has several large natural spaces, including the La Mitjana park and Rufeia wetlands, which are connected by the Camí del Riu (riverside walk). The Camps Elisis are bucolic gardens which were inspired by nineteenth-century French parks. The Museum of Lleida is the great museum reference for those interested in immersing themselves in the history of Lleida.

Lleida, une évidence

Deux collines et une rivière marquent la physiologie d'une ville entourée de terres horticoles uniques. La colline Turó de la Seu Vella est le symbole de Lleida. Son enceinte fortifiée abrite la cathédrale romano-gothique, qui se distingue par son clocher et son cloître, ainsi que par la Suda ou château du roi. La colline de Gardeny accueille le Parc scientifique et agroalimentaire de Lleida et le centre d'interprétation de l'ordre du Temple, au sein du couvent construit par les Templiers. Dans le centre-ville, on trouve le palais de la Paeria, qui abrite la mairie, la nouvelle cathédrale et l'ancien hôpital de Santa Maria, siège de l'Institut d'études de Lleida. On y trouve également les églises d'origine romane de Sant Llorenç et Sant Martí, l'ancien château d'eau ainsi que le palais de la Diputació (institution chargée de l'administration d'une province). Les travaux et les rénovations effectués dans le quartier historique ont permis de mettre à jour des vestiges tels que les tanneries de la Rambla Ferran, le quartier juif, ainsi que des parties de la muraille médiévale ou de l'époque musulmane d'Al-Andalus. On trouve un bon exemple d'art nouveau catalan, appelé modernisme, dans le complexe de l'Escorxador. Parmi les constructions modernes, on distingue la Llotja, qui accueille un centre d'affaires, de congrès et de spectacles, ainsi que les bâtiments du nouveau campus de l'Université de Lleida. La ville bénéficie de grands espaces naturels tels que le parc de la Mitjana et les zones humides de Rufeia, reliés par le chemin fluvial. Le parc des Camps Elisis est un jardin bucolique qui s'inspire des parcs français du XIXe siècle. Le Musée de Lleida est le grand musée de référence qui permet de se plonger dans l'histoire de la ville.

Lhèida ei referent

Dus ticolets e un riu mèrquen era fisonomia d'ua ciutat entornejada per ua òrta unica. Eth Turó dera Seu Vella ei eth simbèu de Lhèida. Laguens d'aqueth perimètre ath laguens dera murada se i tròben era catedrau romanico-gotica, damb eth campanau e eth claustre coma elements sigulars, e era Suda o Castèth deth Rei. Eth ticolet de Gardeny acuelh eth Parc Scientific e Agroalimentari de Lhèida e eth centre d'interpretacion dera Orde deth Temple, en complexe conventuau bastit pes templaris. En centre i trobam eth Palai dera Paeria, sedença deth govèrn municipau, era Catedrau Naua e er antic espitau de Santa Maria, sedença der Institut d'Estudis Ilerdens. Tanben en centre i son es glèises d'origen romanico de Sant Laurenç e Sant Martin, er antic depòsit dera aigua e eth palai dera Deputacion. Òbres e reformes en centre istoric an permetut descorbir vestigis coma es Adoberies dera Rambla Ferran, era juderia e sectors dera murada medievau o andalòsina. Eth modernisme a un bon exponent en complexe der Escorxador. Entre es contruccions modèrnes cau remarcar era Llotja, centre de negòcis, convencions e espectacles, e es edificis deth nau campus dera Universitat de Lhèida. Aquesta ciutat compde damb grani espais naturaus, coma eth parc dera Mitjana e es moracurs de Rufeia, amassa damb eth Camin deth Riu. Es Camps Elisis son un bucolic jardin inspirat enes parcs decimononics francesi. Eth Musèu de Lhèida ei eth gran referent museistic entà immergir-se ena istòria de Lhèida.

UN TERRITORI DE PEL·LÍCULA

Les ciutats, pobles i, molt especialment, els espectaculars paisatges de la plana i del Pirineu de Lleida, s'han revelat com un magnífic plató per a la realització de pel·lícules de tot tipus.

Text: Sebastià Tamarit

Fotos: Animac, Defoto, Diagonal TV (Banijay Iberia), Diari Segre, FilmExplora (Albert Naudín), Francesc Tur, Galápagos Media, Gómez Vidal, Goroka, Imposible Films, Javi Martín, Oficina Municipal de Turisme de Vallbona de les Monges, Produccions Audiovisuales Antártida, Rafael López-Moner, Segarra Films i Som Cinema

Alcanó i Sarroca de Lleida, al Segrià, han estat els escenaris elegits per rodar *Tros*, film dirigit per Pau Calpe i protagonitzat per Pep Cruz.

Des de les primitives filmacions fetes a principis del segle passat fins a enregistraments molt recents com *Alcarràs*, de la directora Carla Simón, les comarques de Lleida han acollit més d'un centenar de pel·lícules i sèries de tots els gèneres imaginables. Parlem de pel·lícules d'acció, biogràfiques, d'aventures, comèdies, cintes bèl·liques, drames, films d'horror, musicals, documentals i fins i tot algun thriller que han aplegat un llarg elenc d'actors

i actrius famosos i que han posat en valor la bellesa del territori lleidatà.

Pel·lícules i sèries que han aprofitat els espectaculars paisatges del Pirineu i del Prepirineu, que han trobat localitzacions idònies en els fèrtils paratges de la plana, o que han buscat en les ciutats i

pobles de la demarcació els racons ideals per a les seves històries de ficció i documentals.

Directors tan heterogenis com Montxo Armendáriz, Francesc Bellmunt, Jaume Balagueró, Juan Antonio Bardem, Daniel Calparsoro, Jaime Chávarri, Ignasi F. Iquino, Pere Lazaga, José Antonio de la Loma, Bigas Luna, Ramon Monfà, Sílvia Munt, Carles Porta, Francesc Rovira Beleta i Carla Simón, entre molts altres, han fet dels paratges lleidatans el plató ideal per a les seves pel·lícules, per les quals han transitat actors i actrius tan populars com Christian Bale, Amparo Baró, Cassen, Jordi Dauder, Francesc Garrido, Arturo Fernández, Eduard Fernández, Analía Gadé, Manuel Gallardo, Tony Leblanc, Ismael Merto, Paul Naschy, Eduardo Noriega, Vicky Peña, José María Pou, Juanjo Puigcorbó, Antonio Resines, Lena Olín, Mary Santpere, Jorge Sanz o Laura Valenzuela.

Algunes escenes de *Los Tarantos*, dirigida el 1963 per Francisco Rovira-Beleta, tenen com a marc el mercat de bestiar de la ciutat de Lleida.

SOLDATS I TARANTOS: ELS CLÀSSICS

Laura Valenzuela i Ismael Merlo, dos dels protagonistes de *La fiel infantería*, amb la Seu Vella de Lleida de fons.

La primera gran pel·lícula realitzada a la ciutat de Lleida, i encara avui recordada per molts veïns, va ser *La fiel infantería*, dirigida el 1959 per Pedro Lazaga i centrada en les peripècies d'un grup de soldats durant els períodes de combat al front i de descans a la rereguarda. La plaça de Sant Joan, la Seu Vella, els porxos de la Paeria, el Castell de la Suda, l'antic Hospital de Santa Maria, el carrer Major, la plaça Sant Francesc, els Camps Elisis, l'estació de trens i el tossal de la Moradilla foren algunes de les

localitzacions escollides per rodar aquesta emblemàtica cinta, que va permetre als lleidatans conviure durant quasi tres mesos amb actors i actrius com Analía Gadé, Tony Leblanc, Arturo Fernández, Laura Valenzuela, Ismael Merlo o Jesús Puente.

Si parlem de clàssics filmats a Lleida, no podem obviar *Los Tarantos*, dirigida el 1963 per Francisco Rovira-Beleta i basada en l'obra de teatre d'Alfredo Mañas "Historia de los Tarantos". Candidata a

l'Oscar a la millor pel·lícula de parla no anglesa, la cinta va reunir actors com Carmen Amaya, Daniel Martín, Antonio Gades, Sara Lezana i Antonio Prieto al voltant d'un relat d'enfrontament entre dos clans gitanos rivals –los Tarantos i los Zorongos– inspirat en la història d'amor frustrat de Romeu i Julieta. Aquesta vegada, va ser el mercat de bestiar de la ciutat l'indret escollit per rodar algunes escenes del film.

Les pel·lícules rodades a Lleida han trobat en els espectaculars paisatges del Pirineu, en els fèrtils paratges de la plana o en l'encant de les poblacions del territori el marc ideal per a les seves històries de ficció i documentals.

Rodatge al Pla d'Urgell del film *Las Olas*, estrena d'Alberto Morais com a director.

Fotograma i cartell de *Verd madur (Siega verde)*.

Tres imatges del rodatge de *Segon Origen* corresponents al barri de Cappont de Lleida (foto superior), a l'estany d'Ivars i Vila-sana i a l'interior de la Seu Vella, també a Lleida.

Extres del film *La pecadora* a l'indret de Cervera on es va rodar.

Temp va ser una de les localitzacions de *Misión en Ginebra*.

El film *Verd madur*, dirigit per Rafael Gil Álvarez i rodat en paratges naturals del Pirineu, és la primera pel·lícula exhibida en català durant el franquisme

Parlem doncs de moltes dècades de cinema a Lleida, impossible de resumir en aquest article, però que sí que té algunes fites interessants o curioses a les quals paga la pena al·ludir en aquestes pàgines.

Per començar, una curiositat remarcable és el film *Verd madur* (1961), dirigit per Rafael Gil Álvarez, ja que es tracta de la primera pel·lícula exhibida en català (set anys després de la seva estrena en castellà!) durant el franquisme. Rodada en paratges naturals del Pirineu (a la Val d'Aran, Sort i Aigüestortes), la cinta narra la història d'amor rural entre un jove de casa rica i una noia de família pobre.

Les muntanyes de l'Alt Urgell són el marc de la confraternització entre un soldat republicà i un soldat nacional a *Tierra de todos* (1962), cinta dirigida per Antonio Isasi-Isasmendi i protagonitzada per Manuel Gallardo, Fernando Cebrián, Montserrat Julió i Amparo Baró. Mal vista per les autoritats franquistes, que van intentar que no s'estrenés, fou també boicotejada per l'exèrcit,

que no va voler prestar-li material ni uniformes (els canons, per exemple, es van simular amb tubs de metall).

A *Misión en Ginebra* (1968), coproducció italo-germano-espanyola d'espionatge dirigida per José Antonio de la Loma, el rodatge es reparteix democràticament entre la mateixa Ginebra, la ciutat de Roma i... Tremp, al Pallars Jussà.

Rodada en part a Vielha (la Val d'Aran), ciutat que recrea ni més ni menys que una població bavaresa, *El jobado de la morgue* (1972), dirigida per Javier Aguirre, inclou una de les millors interpretacions del mític actor Paul Naschy.

La neu i l'esquí, per descomptat, han tingut també el seu protagonisme en la filmografia rodada a Lleida. Sense moure'ns de terres araneses, Jaime Chávarri va filmar l'any 1995 la comèdia *Gran slalom*, amb seqüències a l'estació de Baqueira Beret, Salardú, Unha i Bagergue, i amb Juanjo Puigcorbó, Josep Maria Pou i Pilar Bardem en els personatges principals.

SEGON ORIGEN: CIÈNCIA FICCIÓ I CARAGOLS POST APOCALÍPTICS

La gravació del film *Segon Origen* l'any 2014 en escenaris lleidatans va marcar un punt d'inflexió en l'àmbit de la cinematografia *made in Lleida*. La pel·lícula és un drama d'aventures i ciència-ficció basat en la novel·la de l'escriptor català Manuel de Pedrolo *Mecanoscrit del segon origen*. Iniciada per Bigas Luna (que va morir durant la fase de preproducció) i finalment dirigida per Carles Porta, és potser una de les principals produccions fetes en terres ponentines. La ciutat de Lleida (amb una Seu Vella esberlada com a gran referent), el pantà d'Utxesa, Camarasa i l'estany d'Ivars i Vila-sana són alguns dels escenaris d'aquesta singular història d'aventures post apocalíptica.

Cal recordar que la cinta, protagonitzada per Rachel Hurd-Wood, Andrés Batista, Ibrahim Mané i Sergi López i coproduïda per Produccions Audiovisuales Antàrtida i Ipso Facto Films, narra l'odissea d'una parella de joves supervivents en un món que ha quedat desert i en ruïnes després d'una hecatombe natural.

Un fet remarcable és que la pel·lícula va tenir un efecte turístic positiu, ja que, tal com explica el mateix Carles Porta, "un dels nostres objectius era que el film reflectís la bellesa natural de les terres lleidatanes, com queda ben palès en el darrer pla de la cinta, amb aquella espectacular perspectiva dels camps de presseguers florits d'Aitona" i "curiosament, el 2016, un any després de l'estrena, les rutes de la campanya de fruiturisme que es fan en aquest municipi van multiplicar els visitants".

En aquest mateixa línia, i a tall anecdòtic, el periodista lleidatà comenta que "els membres de l'equip tècnic que va venir de Barcelona a Lleida pensaven que anaven a la fi del món, però en acabar el rodatge estaven absolutament enamorats d'aquesta terra". I encara una més: quan es gravava la BSO en uns estudis de Londres, el tècnic -per cert, el mateix mesclador que treballa amb Paul McCartney-, en veure les imatges dels paisatges lleidatans "va preguntar si aquella meravella era el Brasil!".

Fins i tot la gastronomia lleidatana té un paper indirecte però important en *Segon Origen*. En paraules del mateix Porta: "un fet curiosíssim és que el so apocalíptic de fons que se sent a la seqüència de l'estany d'Ivars i Vila-sana quan la humanitat està desapareixent és... el so d'una llauna de caragols que s'està coent!". No cal dir que els polivalents caragols van acabar a la panxa de l'equip de rodatge, passant de banda sonora a delícia gastronòmica.

Porta, finalment, posa en valor la col·laboració pública i privada que va tenir el projecte, i en aquest sentit lloa "el compromís absolut d'institucions com la Diputació de Lleida i l'Ajuntament de Lleida, que va permetre portar a terme la pel·lícula", i també "la gran resposta dels proveïdors que van treballar en la cinta, així com dels figurants i en general de la gent del carrer, que demostra l'excel·lent tarannà de la gent de Lleida".

La muntanya en tota la seva esplendor se'ns mostra a *Maleïda 1882*, pel·lícula que recrea l'itinerari que va seguir Jacint Verdaguer en la seva travessa pel Pirineu l'any 1882.

Eduard Fernández i Javier Cámara passejant per la Cerdanya a *Ficcio*.

Rotten Rain, la primera sèrie de ciència-ficció rodada a Lleida.

Edificis amb història que han acollit rodatges cinematogràfics: l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu (*Maleïda 1882*) i la Paeria de Lleida (*La dona il·legal*).

En la línia del popular film francès *Benvinguts al Nord*, però en català i rodada a Sorre, un petit poble del municipi de Sort (el Pallars Sobirà), la al seu dia popular sèrie *Gran Nord* (2012) està protagonitzada per una inspectora dels Mossos d'Esquadra que cau en desgràcia i és "desterrada" a un indret perdut del Pirineu, experiència que canviarà totalment la seva vida.

Sacristán, Miquel Fernández i Aura Garrido. Al rodatge també apareix l'antiga fàbrica de ciment de Xerallo i el poble de Buira, al municipi de Sarroca de Bellera, així com el Centre d'Interpretació de l'Antic Comerç de Salàs de Pallars, al Pallars Jussà.

El Pirineu en tota la seva esplendor se'ns mostra a *Maleïda 1882* (2019), pel·lícula dirigida per Albert Naudín i interpretada per Lluís Soler, que recrea amb absoluta fidelitat l'itinerari que va seguir Jacint Verdaguer en la seva ascensió a la Maleïda (Aneto) l'any 1882, partint de la Seu d'Urgell a peu.

Fent una escapada al món de la música, el videoclip *Beautiful People* del cantant britànic Ed Sheeran, gravat l'any 2019 a l'Aeroport de Lleida-Alguaire, ha rebut més de 30 milions de visites a la plataforma YouTube.

El director segarrenc Ramon Térmens ha situat alguns dels seus llargmetratges en terres ponentines. El darrer és *La dona il·legal* (2020), un drama social amb tocs de thriller sobre immigració ambientat a Lleida i Bellmunt de Segarra. Térmens ja va tractar el

món de la immigració a *Catalonia Ubèr Alles* (2010), treball rodada a Almacelles i Lleida i encapçalat per Joel Joan, Jordi Dauder, Babou Cham i Vicky Peña, entre d'altres actors. I al seu drama sobre un grup de nois ociosos i gamberros, *Joves* (2004), una bona part dels escenaris elegits van ser Tàrrrega, Anglesola i Verdú, tots ells a l'Urgell.

Molt recent és la producció *Serre moi fort* (2021), del director francès Mathieu Amalric, possiblement més conegut per la seva faceta d'actor. Un drama d'abandonaments familiars protagonitzat per Vicky Krieps que té una de les seves localitzacions en el restaurant Cap del Port, al Port de la Bonaigua, municipi de Sorpe (el Pallars Sobirà).

No cal dir que, sovint, el cinema està lligat a la idiosincràcia del territori. La darrera producció feta a Lleida –concretament, el rodatge va finalitzar a finals de juliol– és *Alcarràs*, pel·lícula de Carla Simón que mostra el drama d'una família pagesa que afronta la seva darrera collita i que ha estat rodada en escenaris del Baix Segre i el Pla d'Urgell.

La popular sèrie *Gran Nord*, rodada a bells paratges del Pallars Sobirà.

Les veus del Pamano, un drama rural ambientat al Pallars Sobirà de la postguerra.

El cinema més social el trobem a *Las cartas de Alou* (1990), un treball de Montxo Armendáriz que explica la història d'un immigrant senegalès, Alou, que treballava en la recollida de la fruita. Al film podem veure alguns indrets de Torres de Segre i Bell-lloc, a la comarca del Segrià.

Si Picasso va trobar moments d'inspiració a Gósol, als peus del Cadí-Moixeró, el director Marc Recha també la va buscar en aquest mateix poblet per rodar *Pau i el seu germà* (2001), una entrançable cinta de relacions familiars i d'amistat.

L'estació de Gerb (la Noguera) i la popular i elegant locomotora de vapor "La Garrafeta" van tenir un lloc d'honor al film *El embrujo de Shanghai* (2001) de Fernando Trueba, pel·lícula que, en les escenes lleidatanes, va tenir la participació d'actors de renom com ara Antonio Resines, Jorge Sanz o Eduard Fernández.

La inquietant història familiar de *Darkness* (2002), dirigida pel lleidatà Jaume Balagueró, va ser rodada a la Cerdanya, igual que l'escena del túnel d'*El maquinista*, de Brad Anderson, protagonitzada per un irrecognoscible Christian Bale que va haver d'aprimar-se 25 quilos per assumir el paper protagonista.

Us imagineu una patrulla espanyola en missió de pau en un Kosovo en guerra que ha de lluitar per la seva supervivència? Doncs bé, les muntanyes del país balcànic estan recreades al Pallars Sobirà, i més concretament a les boniques Valls d'Àneu, a *Guerreros* (2002), film de Daniel Calparsoro protagonitzat per Eduardo Noriega.

En una altra banda del Pirineu lleidatà, la Cerdanya, als municipis de Lles i Prats i Sansor, entre boscos, llacs i pratges verds, es va rodar una emotiva cinta del director català Cesc Gay, *Ficcio* (2006), una història

de crisis existencials i d'amor interpretada per Eduard Fernández, Javier Cámara i Montse Germán.

Algunes escenes d'*El Greco*, coproducció hispano-grega de l'any 2007 dirigida per Iannis Smaragdis i interpretada, entre d'altres, per Juan Diego Botto, estan rodades a... Solsona!

El drama rural ambientat a la postguerra *Les veus del Pamano* (2009) una minisèrie de televisió dirigida per Lluís Maria Güell i basada en la novel·la homònima de Jaume Cabré, fou rodada a Llessui (el Pallars Sobirà). El treball ens permet admirar boscos, rius, pobles i bordes del Pallars Sobirà.

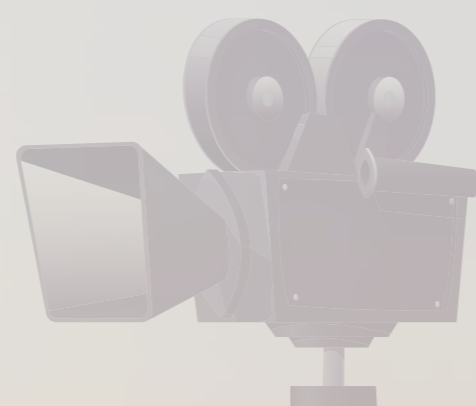
Rotten Rain (2012) es va fer famosa per ser la primera sèrie de ciència-ficció rodada a Lleida. Dirigida per Víctor M. Romero i Josep M. Bernadó, va ser gravada a diversos indrets de la capital del Segrià.

XAVIER CAPELL, UN CINEASTA DE CASA

Xavier Capell en ple rodatge d'*El cavaller de l'antifaç*, cinta que incloïa una espectacular batalla a cavall.

Notable representant de l'anomenat cinema independent o "cine artesanal fet amb carinyo", com diu ell mateix, el lleidatà Francesc Xavier Capell ha dirigit quatre pel·lícules realitzades quasi exclusivament a les comarques de Ponent: *Científicament perfectes* (1996), que narra la creació d'un monstre, inspirant-se en la novel·la *Frankenstein* de Mary Shelley, i que va recuperar l'estrella del cinema de terror Paul Naschy; *Per Júpiter!* (2001), basada en l'obra de teatre "Catalans a la romana" de Joan Rosquellas; *Els ulls de l'engany* (2004), i *El cavaller de l'antifaç*, adaptació de la història "El guerrer de l'antifaç".

Capell ha sabut utilitzar els paisatges urbans i rurals de la comarca del Segrià (la Paeria, la Seu Vella, l'edifici de l'IEI i el Dipòsit de l'Aigua de la ciutat de Lleida; el monestir d'Avinganya de Seròs; Alfés i el seu aeròdrom; la Cova del Pare Palau i l'ermita de Sant Joan de Carratalà d'Aitona) per ambientar les seves produccions. A *El cavaller de l'antifaç* tenen un especial protagonisme comarques com l'Urgell, i especialment la Segarra, on va filmar una espectacular batalla a cavall. "De fet, aquesta pel·lícula, on apareixen indrets com els castells de Montclar i les Sitges, és una mena de petita guia turística de la Segarra", ens explica el mateix director, que ja du al cap algun projecte per a més endavant, "segurament una altra cinta històrica d'aventures".

UN POBLE DE CINE

Vallbona de les Monges, població urgellenca coneguda pel seu magnífic convent cistercenc, és la seu de l'Espai Museístic del Cinema –l'únic de la demarcació de Lleida d'aquesta temàtica–, que acull una part de l'àmplia col·lecció Josep M. Queraltó centrada en el món del Setè Art. Nascut en aquesta vila i fundador de Kelonik –empresa líder en la fabricació d'equipament cinematogràfic–, Queraltó va aconseguir reunir al llarg de 35 anys una col·lecció de més de 20.000 objectes i aparells relacionats amb el món del cinema, des del primer model de cinematògraf creat pels germans Lumière a finals del segle XIX fins a una màquina pensada per rebobinar pel·lícules mentre s'estaven projectant inventada per ell mateix.

L'espai consta de dues sales, una que recull material ordenat cronològicament relacionat amb la producció i la projecció audiovisuals, i una altra centrada en la trajectòria personal i professional de l'empresari.

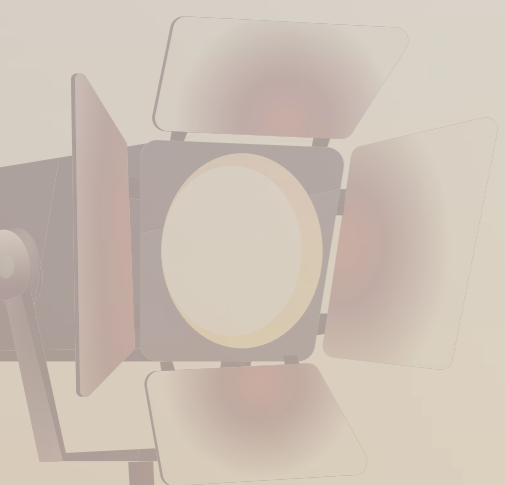

Vallbona de les Monges és la seu de l'Espai Museístic del Cinema –l'únic de la demarcació de Lleida d'aquesta temàtica–, que acull una part de l'àmplia col·lecció Josep M. Queraltó centrada en el món del Setè Art.

Som Cinema (Mostra de Cinema i Audiovisual Català) programa durant el mes d'octubre una seixantena de llargmetratges i curtmetratges de ficció i documental, així com presentacions i cinefòrums de les pel·lícules.

LLEIDA ÉS UN FESTIVAL

Lleida és un festival. O, millor dit, molts festivals. A més de ser un marc ideal per a la gravació de pel·lícules, la demarcació acull un rosari de mostres i festivals cinematogràfics que val la pena recordar.

Amb 26 anys d'existència, Animac (Mostra Internacional de Cinema d'Animació de Catalunya) ofereix una exigent selecció dels millors curtmetratges i llargmetratges d'animació d'arreu del món, alhora que és un punt de trobada d'artistes i professionals de l'animació i un referent a escala nacional i internacional. La darrera edició del festival va aplegar 18.500 assistents i 200 professionals del sector, que van poder veure 128 films. L'edició del 2022 tindrà lloc entre el 3 i el 6 de març.

Animac (Mostra Internacional de Cinema d'Animació de Catalunya) ofereix una acurada selecció dels millors curtmetratges i llargmetratges d'animació d'arreu del món.

També a la ciutat de Lleida es va estrenar l'any 2020 el Visual Art, un festival internacional destinat a promoure el talent audiovisual emergent amb la projecció de llargmetratges i curts de ficció i documentals. El festival s'articula en tres grans seccions: Cinema del món (secció oficial), Cinefutur (documentals i cinema experimental) i Som Cinema (producció catalana). Sens dubte el projecte més consolidat és Som Cinema (Mostra de Cinema i Audiovisual Català): amb dotze edicions al darrere, aquesta iniciativa programa durant el mes d'octubre una seixantena de llargmetratges i curtmetratges de ficció i documental, així com presentacions i cinefòrums de les pel·lícules.

La ciutat de Tàrraga, a l'Urgell, acull cada estiu Galacticat (Mostra de Cinema Fantàstic i de Terror de Ponent), amb un interessant programa format per unes 150 pel·lícules (entre llargmetratges i curtmetratges) de ficció d'imatge real i animació.

Finalment, CurtÀneu, celebrat a les Valls d'Àneu, ens proposa curtmetratges nacionals i internacionals de ficció, animació, documental, cinema esportiu i de natura, medi ambient i experimental, i també el cinema produït per gent de les Valls. La setena edició està prevista per al novembre del 2022.

Balandrau, infern glaçat, llargmetratge documental de Guille Cascante, ha estat rodat parcialment al Pirineu de Lleida.

Lleida en primer plano

Desde las primeras filmaciones realizadas a principios del siglo pasado -como las imágenes tomadas de la visita del rey Alfonso XIII en 1904 a la ciudad de Lleida y a las centrales hidroeléctricas de Camarasa y Capdella- hasta grabaciones muy recientes como *Alcarràs*, de la directora Carla Simón, las comarcas de Lleida han acogido a lo largo de estos más de cien años más de un centenar de series y películas de todos los géneros. Hablamos de películas de acción, biográficas, de aventuras, comedias, cintas bélicas, dramas, filmes de horror, musicales, documentales e incluso algún thriller que han traído un largo elenco de personajes famosos relacionados con el Séptimo Arte y han puesto en valor la belleza del territorio leridano.

Películas y series, algunas, que han aprovechado los espectaculares paisajes del Pirineo o del Prepirineo, como *Guerreros*, de Daniel Calparsoro; *Las voces del Pamano*, de Lluís M. Güell, o *Ficcio*, de Cesc Gay, por citar algunas; que han buscado como escenario los fértiles parajes de la plana leridana, como -entre muchas otras- *Las cartas de Alou*, de Montxo Armendáriz, o *Segon Origen*, de Carles Porta; en esta última producción tuvo también protagonismo la ciudad de Lleida, al igual que en otros filmes más clásicos como *La fiel infantería*, de Pedro Lazaga (la primera gran película rodada en este municipio), o *Los Tarantos*, de Francisco Rovira-Beleta.

Directores tan dispares como Montxo Armendáriz, Francesc Bellmunt, Jaume Balagueró, Juan Antonio Bardem, Daniel Calparsoro, Jaime Chávarri, Ignacio F. Iquino, Pedro Lazaga, José Antonio de la Loma, Bigas Luna, Ramon Monfà, Sílvia Munt, Carles Porta, Francisco Rovira Beleta y Carla Simón, entre muchos otros, han hecho de las ciudades y paisajes leridanos el plató ideal para sus películas, por las cuales han transitado actores y actrices tan populares como Christian Bale, Amparo Baró, Cassen, Jordi Dauder, Francesc Garrido, Arturo Fernández, Eduard Fernández, Analia Gadé, Manuel Gallardo, Tony Leblanc, Ismael Merlo, Paul Naschy, Eduardo Noriega, Vicky Peña, Josep Maria Pou, Juanjo Puigcorbè, Antonio Resines, Lena Olin, Mary Santpere, Jorge Sanz o Laura Valenzuela.

Al margen de las producciones rodadas en parajes leridanos, la capital acoge también varios festivales de cine, como Animac, festival de cine de animación que reúne las mejores producciones de animación internacional, o el Visual Art, que se articula en las secciones Cine del Mundo, Cinefutur y Som Cinema.

Lleida in the foreground

From the shooting of the first films, at the beginning of the last century -and the images taken of the visit of King Alfonso XIII to the city of Lleida in 1904, and also to the hydroelectric power stations of Camarasa and Capdella- to much more recent filming, such as that in Alcarràs, by the director Carla Simón, the comarques (local districts) of Lleida have spent over a century welcoming more than one hundred series and films of all genres. We are speaking of action films, biographies, adventure films, comedies, war films, dramas, horror films, musical comedies, documentaries, and even some thrillers, which have brought with them a long list of famous people related to cinema and have promoted the beauty of the territory of Lleida.

Films and series that have taken advantage of the spectacular landscapes of the Pyrenees and Pre-Pyrenees have included: "Guerreros", by Daniel Calparsoro, "Las voces del Pamano", by Lluís M. Güell; and "Ficcio", by Cesc Gay, to mention just a few. Others that have sought scenery in the fertile locations of the Lleida plain, include -amongst many others: "Las cartas de Alou", by Montxo Armendáriz, and "Segon Origen", by Carles Porta. In fact, the city of Lleida had a starring role in this last production, as it also did in other, more classical, films, including: "La fiel infantería", by Pedro Lazaga (the first major film to be shot in this municipality), and "Los Tarantos", by Francisco Rovira-Beleta.

Such very different directors as Montxo Armendáriz, Francesc Bellmunt, Jaume Balagueró, Juan Antonio Bardem, Daniel Calparsoro, Jaime Chávarri, Ignacio F. Iquino, Pedro Lazaga, José Antonio de la Loma, Bigas Luna, Ramon Monfà, Sílvia Munt, Carles Porta, Francisco Rovira Beleta and Carla Simón, amongst many others, have made the settlements and landscapes of Lleida ideal settings for their films, which have featured such popular actors and actresses as: Christian Bale, Amparo Baró, Cassen, Jordi Dauder, Francesc Garrido, Arturo Fernández, Eduard Fernández, Analia Gadé, Manuel Gallardo, Tony Leblanc, Ismael Merlo, Paul Naschy, Eduardo Noriega, Vicky Peña, Josep Maria Pou, Juanjo Puigcorbè, Antonio Resines, Lena Olin, Mary Santpere, Jorge Sanz and Laura Valenzuela.

Gros plan sur lleida

Du premier tournage réalisé au début du siècle dernier - notamment les images prises lors de la visite du roi Alphonse XIII dans la ville de Lleida et dans les centrales hydroélectriques de Camarasa et Capdella en 1904 - à des films très récents comme Alcarràs, de la réalisatrice Carla Simón, la région de Lleida a accueilli plus d'une centaine de séries et de films en tous genres tout au long de ces plus de cent ans. Il s'agit de films d'action, biographiques, d'aventure, de comédies, de films de guerre, de drames, de films d'horreur, de comédies musicales, de documentaires et même de quelques thrillers qui y ont amené une longue liste de personnages célèbres liés au septième art, tout en mettant en valeur la beauté de la région de Lleida.

Certains de ces films et séries ont tiré parti des superbes paysages des Pyrénées ou des Pré-Pyrénées, tels que *Guerreros* (Guerriers), de Daniel Calparsoro, *Las voces del Pamano* (Les voix du Pamano), de Lluís M. Güell, ou *Ficcio* (Fiction), de Cesc Gay, pour n'en citer que quelques-uns ; d'autres ont trouvé leur décor sur les terres fertiles de la plaine de Lleida, comme *Las cartas de Alou* (Lettres d'Alou) de Montxo Armendáriz ou *Segon Origen* (Second Origen) de Carles Porta, entre autres ; dans cette dernière production, la ville de Lleida est également à l'honneur, ainsi que dans d'autres films plus classiques tels que *La fiel infantería* (La fidèle infanterie) de Pedro Lazaga (le premier grand tournage réalisé dans la ville), ou *Los Tarantos*, de Francisco Rovira-Beleta.

Des réalisateurs aussi variés que Montxo Armendáriz, Francesc Bellmunt, Jaume Balagueró, Juan Antonio Bardem, Daniel Calparsoro, Jaime Chávarri, Ignacio F. Iquino, Pedro Lazaga, José Antonio de la Loma, Bigas Luna, Ramon Monfà, Sílvia Munt, Carles Porta, Francisco Rovira Beleta et Carla Simón, parmi tant d'autres, ont fait des villes et des paysages de la région de Lleida le décor idéal pour leurs films, accueillant ainsi des acteurs et actrices aussi connus que Christian Bale, Amparo Baró, Cassen, Jordi Dauder, Francesc Garrido, Arturo Fernández, Eduard Fernández, Analia Gadé, Manuel Gallardo, Tony Leblanc, Ismael Merlo, Paul Naschy, Eduardo Noriega, Vicky Peña, Josep Maria Pou, Juanjo Puigcorbè, Antonio Resines, Lena Olin, Mary Santpere, Jorge Sanz ou Laura Valenzuela.

Lhèida en prumèr plan

A compdar des prumères filmacions hètas a començaments deth sègle passat -com es imatges dera visita deth rei Alfonso XIII en 1904 entara ciutat de Lhèida e tàs centraus hidroelectriques de Camarasa e Capdella- enquias gravacions força recents com Alcarràs, dera directora Carla Simón, es comarques de Lhèida an acuelhut ath long d'aguesti mès de cent ans mès d'un centenat de séries e pellicules de toti es genres. Parlam de films d'accion, biografics, d'aventures, comédies, cintes belliques, drames, films d'orror, musicaus, documentaus e, tanben, bèth thriller qu'a portat un longa coderilha de famos personatges restacadi damb eth setau art e an metut en valor era beresa deth territòri lheidatan.

Quauques pellicules e sèries qu'an profitat es espectaculars paisatges deth Pirenèu, coma *Guerreros*, de Daniel Calparsoro, *Las voces del Pamano*, de Lluís M. Güell, o *Ficcio*, de Cesc Gay, tà nomenar-ne bèra ua; qu'an cercat coma scenari es fertils paratges dera plana lheidatana, coma -entre força d'autes- *Las cartas de Alou*, de Montxo Armendáriz, o *Segon Origen*, de Carles Porta; en aguesta darrèra produccion aguec tanben protagonisme era ciutat de Lhèida, igual qu'en d'auti films mès classicas coma *La fiel infantería*, de Pedro Lazaga (era prumèra grana pellicula enregistrada en aguest municipi), o *Los Tarantos*, de Francesc Rovira-Beleta.

Directors tan despàriès coma Montxo Armendáriz, Francesc Bellmunt, Jaume Balagueró, Juan Antonio Bardem, Daniel Calparsoro, Jaime Chávarri, Ignacio F. Iquino, Pedro Lazaga, José Antonio de la Loma, Bigas Luna, Ramon Monfà, Sílvia Munt, Carles Porta, Francesc Rovira Beleta e Carla Simón, entre força d'auti, an hèt des ciutats e paisatges lheidatans eth platèu ideau entàs sues pellicules, pes quaus an passat actors e actritz tan populares coma Christian Bale, Amparo Baró, Cassen, Jordi Dauder, Francesc Garrido, Arturo Fernández, Eduard Fernández, Analia Gadé, Manuel Gallardo, Tony Leblanc, Ismael Merlo, Paul Naschy, Eduardo Noriega, Vicky Peña, Josep Maria Pou, Juanjo Puigcorbè, Antonio Resines, Lena Olin, Mary Santpere, Jorge Sanz o Laura Valenzuela.

CAMINS DE PEREGRINACIÓ PER LES TERRES DE LLEIDA

Text: Teresa Pinyol Domenjó

Fotos: Ajuntament de Bellpuig, Amics del Camí de Sant Jaume (Sabadell), Javi Martín, Oficina del Pelegrí del Camí Ignasià, Roc Llimargas, Sebastià Tamarit, Sergi Ricart

La recuperació d'alguns trams del Camí de Sant Jaume per les comarques lleidatanes i la creixent popularitat del Camí Ignasià constitueixen recorreguts ben senyalitzats perquè caminants de tot el món descobreixin els variadíssims paratges d'aquesta terra. Les propostes són d'allò més atractives per poder viatjar, també interiorment, durant diversos dies consecutius.

El Camí de Sant Jaume Aran-Pirineus discorre entre Saint Bertrand de Cominges i Berbegal, i passa per les comarques de la Val d'Aran (a la foto) i l'Alta Ribagorça (@Valdaranphotos).

La creu de terme d'Anglesola, a l'Urgell.

Senyalització del Camí Ignasià, també dit camí del Sol, al seu pas per l'Urgell.

Les Terres de Lleida han estat des de sempre encreuament de camins, comunicacions i vies de transport per a persones i mercaderies. Prova d'això és que entre les seves muntanyes i planes han discorregut des de fa centúries, a més dels coneguts traçats comercials, rutes de peregrinació. I no en parlem d'una sola, sinó que veurem com l'excusa per redescobrir-se un mateix té a Lleida diverses opcions. D'una banda hi ha el Camí de Sant Jaume (on tenim 4 rutes ja marcades... i una subruta que probablement es començarà a treballar més endavant) i el Camí Ignasià que uneix la ciutat

El Camí de Sant Jaume a Lleida s'estructura en 4 rutes ja marcades i una subruta que es començarà a treballar més endavant, i travessa un total de set comarques de la plana i el Pirineu

de Loiola (Guipúscoa) amb Manresa (Barcelona)... rememorant el pelegrinatge que al seu moment va fer el fundador dels jesuïtes, Íñigo López de Recalde.

Parlar ara mateix d'aquests camins de pelegrinatge té diversos motius. Veiem-los!

En primer lloc, el passat mes de juny es va presentar la nova marca turística Camí de Sant Jaume Aran Pirineus, una històrica ruta de pelegrinatge amb la qual es pretén ampliar les opcions per als caminants... alhora que resulta una bona manera de diversificar el turisme a les comarques del nord-oest de Lleida.

En segon lloc, l'any 2021 és un any jubilar (això només passa cada cop que el 25 de juliol -dia de Sant Jaume el Vell- coincideix amb diumenge). Però, a més a més, el proper 2022 també serà un Any Sant. Així ho va decretar el papa Francesc a causa de les circumstàncies de la COVID-19. Amb la decisió de celebrar dos anys jubilars consecutius s'aconsegueix evitar grans aglomeracions durant el 2021 que puguin propagar la pandèmia, mentre es dona suport als negocis que depenen dels pelegrins amb aquest atractiu al·licient.

Finalment, el segon any jubilar ignasià va començar el passat 31 de juliol (coincidint amb la festa de Sant

Ignasi de Loiola) i s'allargarà durant un any. A més, se celebra el cinquè centenari del pelegrinatge del general jesuïta des de la seva terra fins a la mítica cova de Manresa.

Així, anem a descobrir els diferents camins amb tradició religiosa que els pelegrins poden trepitjar a les terres lleidatanes. Una variada proposta que permetrà caminar (o pedalar) per valls i planes, per cims i turons, per vitals ciutats i minúscules poblacions... Per les comarques de Lleida s'aconsegueix "una de les fites dels pelegrins: caminar amb un mateix, gairebé en solitari, per retrobar-se i endinsar-se en l'autoconeixement", tal com ens diu Glòria Viñals, de l'Associació Amics dels Pelegrins a Santiago-Barcelona.

El fet indubtable és que aquestes rutes són una experiència única, on es barregen la superació personal, l'esport, la natura i la cultura... tot ben amanit amb paisatges variats i bellíssims, arquitectura espectacular, gastronomia per llepar-se els dits i la possibilitat de conèixer caminants arribats de totes les puntes del món.

Per turisme, per fe, per repte personal i/o espiritual. És indiferent. El que val és viure'l.

Enigmàtica imatge d'un grup de pelegrins del Camí de Sant Jaume en ruta pel Camí de Butsènit.

ELS CAMINS DE SANT JAUME: ELS ORÍGENS

La llegenda diu que el Camí de Sant Jaume neix a l'Edat Mitjana, quan es va descobrir la tomba de l'apòstol Sant Jaume el Vell. Això desencadenà una autèntica febre de peregrinacions catòliques que han tingut durant segles el propòsit o destinació d'arribar allà on estan enterrats els seus ossos. La història, en canvi, sembla demostrar que no són pas les seves restes les que es troben a la cripta... i a tot i que això no és cap obstacle perquè pelegrins d'arreu del món continuïn fent el camí amb les motivacions més variades.

Però val més explicar-ho a pams: va ser al segle IX quan va començar tot. L'ermità Pelai va veure un camp ple d'estels que li va semblar miraculós (d'aquí ve el terme Compostel·la). Va anar a veure

el bisbe Teodomir a Iria Flavia, seu de l'arxidiòcesi, i es diu que junts van anar al camp estelat. Allí van trobar una sepultura amb tres cossos i van decidir que un d'ells era el de l'apòstol, mentre que els altres eren els seus deixebles Teodor i Atanasi. Arran d'aquesta troballa van edificar al lloc una petita església. Diuen que el primer pelegrí va ser el bisbe francès Godescalc... i a partir d'aquí -amb els anys, les dècades i els segles- la petita edificació va anar creixent fins a donar lloc a l'actual i grandiosa catedral de Santiago de Compostel·la. Cal saber que només al segle XII es van comptabilitzar mig milió de pelegrins... una autèntica autopista turística per la població europea de l'època. Hi va haver una baixada molt forta entre els segles XVI i XIX, i a

partir d'aleshores es va anar recuperant. L'última gran empenta va ser l'any 1982, quan el papa Joan Pau II va visitar Santiago coincidint amb un Any Sant i va ajudar a que tornés a convertir-se en una destinació religiosa i turística de primer ordre.

Ara és molt fàcil seguir el tram català del Camí de Sant Jaume. A més de les típiques fletxes grogues i de les petxines metàl·liques o de ceràmica que en alguns municipis adornen voreres i/o calçades, està senyalitzat amb uns pals d'uns tres metres d'alçada amb banderes blaves (el color que s'utilitza a les rutes jacobees de tot Europa, amb el símbol de la petxina de pelegrí). I, davant el dubte, sempre podem recórrer a mapes, guies o geolocalitzacions a través del mòbil.

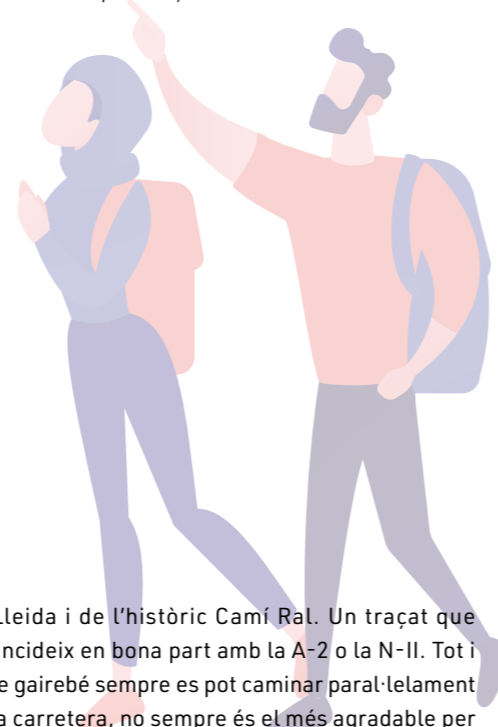

El Camí del Segre s'inicia a la vila de Llívia, a la Cerdanya, i creua els municipis de Puigcerdà, la Seu d'Urgell, Balaguer (a la foto) i va a petar a Lleida per enllaçar amb l'altre Camí Català.

EL DESCONEGUT CAMÍ DEL SEGRE

Aquest camí s'inicia a la vila de Llívia, a la Cerdanya, i creua els municipis de Puigcerdà, la Seu d'Urgell, Balaguer (on es creua amb el Camí Català cap a San Juan de la Peña) i va a petar a Lleida per enllaçar amb l'altre Camí Català. És una ruta que discorre paral·lela al riu i que va engegar pels volts del segle XI l'aleshores bisbe de la Seu, Ermengol. En realitat es tracta d'una subruta que avui dia ha variat de

l'original pels embassaments, carreteres, etc. "No està completament senyalitzada, per la qual cosa s'ha de mirar molt bé abans de posar-se en marxa. Per aquest motiu, que no són etapes ben fixades, és doblement important calcular els llocs per menjar, dormir, etc.", ens explica Josep Millà, un balaguerí pertanyent a una de les associacions d'amics del Camí de Sant Jaume.

LES DUES VARIANTES DEL CAMÍ CATALÀ

A Tàrraga, el Camí de Sant Jaume català es parteix en dos: un que es desvia fins a Lleida i arriba a Logronyo, on s'ajunta amb el Camí Francès, i l'altre que a través de Linyola i Balaguer va a parar a Jaca per enllaçar amb el Camí Aragonès

El camí que ve de Montserrat (o -si es vol iniciar abans- de Barcelona, de Sant Pere de Rodes o de la Jonquera) discorre sense problemes fins a Tàrraga. Allí es parteix en dos: un que es desvia fins a Lleida i passa per Saragossa per arribar a Logronyo, on s'ajunta amb el Camí Francès... i l'altre que a través de Linyola i Balaguer va a parar a San Juan de la Peña i Jaca per enllaçar amb el Camí Aragonès.

El Camí de Sant Jaume de Montserrat a Lleida segueix el traçat de l'antiga via romana de Barcelona

a Lleida i de l'històric Camí Real. Un traçat que coincideix en bona part amb la A-2 o la N-II. Tot i que gairebé sempre es pot caminar paral·lelament a la carretera, no sempre és el més agradable per als pelegrins el fet d'anar tan a prop del trànsit. Té l'al·licient de passar per les ciutats de Lleida i Saragossa, i quan s'endinsa a Aragó travessa un paisatge de bellesa sòbria i estepària que conforma els Monegres.

El Camí de Sant Jaume de Montserrat a Osca es desvia cap a Balaguer des de Tàrraga i passa per Castelló de Farfanya, Algerri, Alfarràs... Malgrat que encara hi ha zones amb no gaire infraestructura, "representants de 13 municipis de l'Urgell, el Pla d'Urgell i la Noguera estem treballant conjuntament des de fa uns anys per dinamitzar l'activitat del Camí de Sant Jaume", ens explica Àlex Mases, alcalde de Linyola.

EL 'NOU' CAMÍ ARANÈS

Aquest estiu s'ha senyalitzat un nou tram de camí. Es tracta del que discorre entre Saint Bertrand de Cominges i Berbegal. Aquest itinerari de 238 km en té 61 que passen per terres lleidatanes, concretament per les comarques de la Val d'Aran i l'Alta Ribagorça. La 'Via Aran-Pirineus' segueix la tradicional ruta jacobea que es dirigia cap a Santiago de Compostel·la passant per Vielha i Roda d'Isàvena, que va cobrar importància durant l'Edat Mitjana, sobretot arran de les guerres religioses entre hugonots i catòlics que provocaren que el pas de Somport fos poc segur.

La cascada El Salto, a Senet, fita del Camí de Sant Jaume a l'Alta Ribagorça, que va a petar a Lleida per enllaçar amb l'altre Camí Català.

LA FESTA DELS FANALETES

A la ciutat de Lleida hi ha la capella de Sant Jaume (a la cantonada del carrer Major amb el carrer Cavallers), de línies molt senzilles i proporcions gairebé cúbiques que està datada al segle XIV. La llegenda explica que quan Sant Jaume estava de pas per Lleida es va clavar una punxa al peu. Va ser en aquest punt que uns àngels van baixar del cel per fer-li llum amb uns fanalets perquè se la pogués treure en una nit fosca i poder continuar així el seu pelegrinatge apostòlic. És per això que, a Lleida, la capella és coneguda popularment com la del Peu del Romeu. Val la pena visitar-la la vigília de Sant Jaume, la nit del 24 de juliol, quan es fa la romeria dels fanalets.

EL MONÀSTIC CAMÍ DE TARRAGONA A LLEIDA

Aquest recorregut té l'al·licient de visitar els 3 monestirs cistercencs situats a Poblet, Santes Creus i Vallbona de les Monges. Així, quan entra en terres lleidatanes, creua l'Urgell, el Pla d'Urgell, les Garrigues i el Segrià. Ja fa més d'una dècada que aquest tram està completament senyalitzat. Quan discorre per Lleida, ho fa en les etapes de Vallbona de les Monges a Juneda, i d'aquí a Lleida per enllaçar amb el camí principal que va cap a Saragossa.

Cervera s'obre al pelegrí amb un ric patrimoni monumental: la Paeria (amb les originals mènsules medievals), la muralla, el carreró de les Bruixes, l'església de Santa Maria, la Universitat...

ELS ORÍGENS DEL CAMÍ IGNASIÀ

Aquest camí per fer a peu recrea directament el que va recórrer Ignasi de Loiola des d'Aizpeitia (Guipúscoa) –on va néixer– fins a Manresa l'any 1522. El cavaller –de família noble tot i no ser l'hereu– va ser ferit greument durant una batalla contra els francesos. A partir de la seva

convalescència, va decidir dedicar la seva vida al catolicisme i reconvertir-se en un soldat... de l'Església. Per aquest motiu va començar la seva nova vida, deixant enrere les armes i iniciant un pelegrinatge fins a Jerusalem. Però va ser a la primera part i sobretot durant la seva estada a la ja famosa cova de Manresa quan va escriure les bases del que posteriorment seria el moviment jesuïta.

La proposta del Camí Ignasià es fonamenta en els exercicis espirituals, columna vertebral d'aquest corrent catòlic. Aquests exercicis es divideixen en quatre setmanes... i és a l'última (la que va de Fraga fins a Manresa) quan passa per terres

lleidatanes. No fa gaires anys que els jesuïtes han engegat aquesta ruta i estan treballant per ampliar-ne l'oferta d'allotjament. L'originalitat del Camí Ignasià és que l'estan preparant perquè, a més dels pelegrins que vagin seguint les petjades del jesuïta basc, el puguin fer els estudiants dels seus nombrosos col·legis, escoles i universitats... així com grups de seguidors de Sant Ignasi.

Segons aquests exercicis espirituals, la quarta setmana es correspon a la resurrecció. És a dir, a la crida per a un nou començament. Les fèrtils terres lleidatanes acompanyen com un guant aquesta etapa després de la solitud dels Monegres.

Signant la credencial a Pallerols (la Segarra).

RECORREGUT PER LLEIDA, D'EST A OEST

Pelegrinatge i art mural s'integren al Palau d'Anglesola (el Pla d'Urgell), on hi ha l'Associació l'Hospiteler que acull als pelegrins.

El Camí Ignasià està pensat per fer-lo en 27 jornades recreant l'itinerari que el cavaller va seguir al segle XVI. Surt de terres basques i passa per La Rioja, Navarra i Aragó abans d'entrar a Lleida. Curiosament, quan Sant Ignasi va recórrer aquells camins (els mateixos que els actuals), segurament es va creuar amb un munt de pelegrins que anaven a Santiago de Compostel·la, però ell anava 'a la contra', o sigui, en direcció oposada. De ben segur que no és tota l'estona, però sí que és cert que el Camí Ignasià coincideix un munt de quilòmetres amb el de Sant Jaume... tot i que es facin en un altre sentit per arribar a Manresa.

Gairebé 700 km que passen per cinc comunitats autònomes amb quatre jornades en terres

lleidatanes (Lleida, el Palau d'Anglesola, Verdú i Cervera). Durant el recorregut per aquesta part de Catalunya es travessen les comarques del Segrià, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Segarra.

La primera jornada –que va de Fraga fins a Lleida ciutat– consta de 33 km. El segon dia s'han de caminar gairebé 23 km per arribar al Palau d'Anglesola, mentre que el tercer se n'han de fer gairebé 25 per trepitjar la bonica localitat de Verdú. D'allí a Cervera són només 16 km... un tram ben curt abans de sortir de la demarcació de Lleida i fer nit al següent punt, Igualada (que es troba a 37 km).

La senyalització del Camí Ignasià a Catalunya és direccional, amb sols i fletxes de color taronja.

Torrans, cargols, embotits, formatges, fruita, oli i vi: alguns dels referents gastronòmics lleidatans.

GASTRONOMIA IMPRESCINDIBLE

Les comarques de Lleida ofereixen una sèrie de plats i receptes tradicionals que faran les delícies dels pelegrins afamats. Regalar-se amb algun d'ells és un bon premi al final de la jornada del caminant:

Cargols. Quan n'hi hagi l'oportunitat, convé no deixar de tastar un dels ingredients més apreciats de la zona. Es preparen de mil maneres: a la llauna, a la cassola, a la gormanda...

Coques de recapte. Sobre una base de coca s'hi col·loquen hortalisses escalivades –que solen ser pebrot i albergínia– o crues, abans de d'enfornar. A vegades poden variar els condiments afegint-hi ceba, bolets, etc. Se solen acabar amb un tros de llonganissa o d'arengada.

Panadons. Es tracta d'una panada de verdura, normalment d'espínacs, panses i pinyons. Tot i que abans només se'n feien per Setmana Santa, ara és habitual trobar-ne tot l'any.

Orelletes. Postres típiques fetes a base de farina, ou, sucre, oli d'oliva, anís, vainilla i ratlladura de llimona.

CONSELLS PRÀCTICS

RUTA I TEMPS

Cal decidir quin tram es farà... així com els dies disponibles per fer-lo.

ENTRENAR

Cal valorar l'estat físic que es té i si és necessari entrenar abans de posar-se en camí.

EQUIPAMENT

Valorar quin és el millor calçat i la roba que s'ha de portar depenent de l'època de l'any i el recorregut que es vulgui fer. Convé recordar que la motxilla no hauria de superar el 10% del pes corporal.

SERVEIS

Resulta molt útil saber abans de començar a caminar a quin punt del recorregut hi ha un forn de pa, una botiga de comestibles, una farmàcia, un bar o restaurant, etc.

PRESSUPOST

Fer un pressupost abans de posar-se en camí per saber quants diners es poden gastar diàriament.

SOLS O EN COMPANYIA

Si és el primer cop és habitual fer-ho acompanyat... llevat que un estigui ja molt acostumat a caminar. La majoria dels pelegrins que van sols són 'repetidors'.

Els canals d'Urgell acompanyen i refresquen el pelegrí en alguns trams de la plana de Lleida.

El refugi de Verdú, apte per a 32 pelegrins.

Diverses imatges del santuari de Sant Pere Claver a Verdú, on es guarda una costella del sant exposada en un bonic reliquiari.

VERDÚ, UNA ATURADA OBLIGADA EN EL CAMÍ IGNASIÀ

El santuari de Sant Pere Claver a Verdú és una aturada obligada per als pelegrins ignasians, que a més disposen d'un refugi annex amb capacitat per a 32 usuaris i que ofereix tots els serveis bàsics

El santuari de Sant Pere Claver a Verdú és una aturada obligada per als pelegrins que fan el Camí Ignasià. En l'indret on s'aixeca el santuari hi havia la casa natal de Pere Claver (1580-1654), jesuïta ordenat prevere a la missió de Colòmbia, on va tenir un apostolat dedicat en cos i ànima als esclaus negres. "Sempre esclau dels esclaus", segons paraules seves, Pere Claver va ser canonitzat pel papa Lleó XIII l'any 1888, i més tard el pontífex el va declarar patró de les missions entre els negres.

Fou proclamat patró de la República de Colòmbia.

Pocabans de ser canonitzat, la casa es va enderrocar i es va construir la capella, d'estil neomedieval, amb elements derivats del romànic, com la porta, i altres del gòtic, com els finestrals. Posteriorment, els jesuïtes van anar adquirint algunes cases veïnes i es van construir els jardins. Hi ha la pica baptismal

on va ser batejat el sant, procedent de l'església parroquial. Al santuari es guarda una relíquia del sant, una costella exposada en un bonic reliquiari neogòtic i modernista.

El refugi de pelegrins annex al santuari forma part del Camí Ignasià al seu pas per Verdú. Està dividit en tres plantes i té una capacitat per a 32 pelegrins. Disposa de tots els serveis bàsics: lliteres, dutxes, menjador, calefacció i Internet. També disposa d'una habitació adaptada. Aquí es pot signar també la cartilla de pelegrí.

L'estada a Verdú es pot complementar amb la visita al centre històric, al castell medieval (seu de l'oficina de turisme), a l'església de Santa Maria, als reputats tallers de ceràmica o als diversos cellers del municipi, que celebra una popular Festa del Vi i la Verema cada mes d'octubre. Turisme de Verdú organitza (sempre sota demanda) visites guiades al poble, que inclouen precisament el santuari de Sant Pere Claver.

Pelegrins d'arreu del món recorren el Camí Ignasià.

Una aturada a l'església romànica de Sant Pere el Gros, a Cervera (la Segarra).

NO T'HO PERDIS

Com que hi ha algunes ciutats per les quals es passa en més d'un camí (Tàrrrega, Cervera, Balaguer, Lleida...) indicarem els punts més interessants del patrimoni per ordre alfabètic.

BALAGUER

A l'església de Sant Domènec es troba un medalló amb dues cares llaurades, una d'elles és la de Sant Jaume. Davant mateix hi ha una creu de terme, ricament treballada, on apareix també un Sant Jaume pelegrí. Al carrer Sant Jaume hi ha una ermita en una casa particular dedicada a l'apòstol. A l'església de Santa Maria hi ha una altra representació del sant en una clau de volta, justament a la capella dedicada al protector dels pelegrins.

BELLPUIG

Imprescindible el convent de Sant Bartomeu de Bellpuig i el mausoleu renaixentista de marbre de Carrara de Ramon Folch i Cardona. També són dignes de visitar l'Ajuntament, la casa pairal de Ca l'Esquius, el Call jueu, la Casa del Procurador, el castell, l'església renaixentista de Sant Nicolau i els porxos de la Plaça Sant Roc.

CERVERA

Al porxat carrer Major hi trobem petxines daurades que guien el pelegrí fins arribar a la Paeria. Val la pena visitar l'hospital Berenguer de Castellort, on hi ha el claustre dels pelegrins presidit per una estàtua

de Sant Jaume. A més, cal destacar-hi la muralla, el carreró de les Bruixes i la Universitat, amb la seva façana barroca, els patis interiors i l'espectacular paranimf.

LINYOLA

Interessant i monumental església de Santa Maria. Resulta també molt característic el perfil de la localitat mentre un s'hi va atansant des del celler modernista del Castell del Remei.

LLEIDA

La impressionant Seu Vella, la Capella de Sant Jaume i la riba del Segre (amb els Camps Elisis) són algunes de les parades importants per als pelegrins. Si hom disposa de més temps, paga la pena visitar la Paeria (Ajuntament de Lleida), l'antic Hospital de Santa Maria (seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs), el castell templer de Gardeny, les esglésies de Sant Martí i de Sant Llorenç i el Dipòsit de l'Aigua.

TÀRREGA

A la capital del Urgell no ens podem perdre el campanar ni el Palau dels Marquesos de la Floresta. També al Centre Històric trobem la Plaça Major, carrers porxats, el Call Jueu, diverses esglésies, cases modernistes, un pou de gel i una antiga adoberia.

VERDÚ

Els pelegrins del Camí Ignasià podran gaudir del traçat medieval, el Castell i la típica ceràmica negra de la població. Sense oblidar el fet que va ser la vila natal del jesuïta missioner Pere Claver.

UNA ÀMPLIA BIBLIOGRAFIA

Hi ha un munt de publicacions i guies sobre el Camí de Sant Jaume. Aquí et deixem una mostra d'algunes que parlen del camí per les terres lleidatanes.

- **El camí català de Sant Jaume, de Joan Fiol Boada.** Aquesta guia inclou els dos principals camins catalans: el camí català per Lleida i el camí català per Osca. Cossetània Edicions.
- **El camí de Sant Jaume, de Callum J. Christie.** La ruta tranquil·la cap a Santiago de Compostel·la. Sis rutes interconnectades i poc conegudes que uneixen Catalunya amb el Camí Francès. Editorial Piolet.
- **El camí de Sant Jaume, de Carme Marsal i Rafa Domínguez.** Una guia que ofereix 1.100 km de ruta, plans d'etapes, allotjaments i serveis, amb fotos i en format molt còmode per dur-la durant el viatge. Editorial Associació d'Amics del Camí de Sant Jaume.
- **A peu... pel camí de Sant Jaume, des de Montserrat, de Ramon Ribera-Mariné.** Diari de ruta de l'autor, monjo de Montserrat, on parla de l'experiència religiosa i humana. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- **Santiago en el fin del mundo, de Jesús Bastante.** Novel·la propera al realisme màgic que basa la majoria dels seus continguts en l'escassa documentació que hi ha sobre una possible presència de l'apòstol en territori espanyol. Editorial La esfera de los libros.

El mausoleu renaixentista de Ramon Folch i Cardona, a Bellpuig (l'Urgell).

Escala obligada a la Seu Vella de Lleida (el Segrià), que acull un dels millors claustres gòtics d'Europa.

Caminos de peregrinación por las Tierras de Lleida

La recuperación de algunos tramos del Camino de Santiago por las comarcas leridanas y la creciente popularidad del Camino Ignaciano constituyen recorridos bien señalizados para que caminantes de todo el mundo descubran los variadísimos parajes de esta tierra. En el caso de la ruta jacobea, el camino procedente de Montserrat discurre hasta Tàrrega y se parte en dos: uno que se desvía hasta Lleida dirección Zaragoza y otro que a través de Linyola y Balaguer sale a San Juan de la Peña. El pasado verano se señaló la Vía Aran-Pirineos, un nuevo tramo entre Saint Bertrand de Cominges y Berbegal que atraviesa la Val d'Aran y la Alta Ribagorça. El camino del Segre, paralelo al río, se inicia en Llívia (Cerdanya) y cruza Puigcerdà, La Seu d'Urgell y Balaguer hasta Lleida. El camino monástico de Tarragona a Lleida visita los monasterios cistercienses de Poblet, Santes Creus y Vallbona de les Monges y recorre las comarcas leridanas del Urgell, el Pla d'Urgell, las Garrigues y el Segrià. Por su parte, el Camino Ignaciano recrea el itinerario que siguió Ignacio de Loyola desde su Aizpeitia natal hasta la cueva de Manresa donde escribió las bases del futuro movimiento jesuita. La última de las cuatro semanas de ejercicios espirituales discurre por territorio leridano: el Segrià, el Pla d'Urgell, el Urgell y la Segarra. Regalarse con alguno de los platos tradicionales de la gastronomía de Lleida es un buen premio al término de la jornada del caminante: caracoles, cocas de recapte, empanadas y orelletes.

Pilgrimage routes through the Lands of Lleida

The recovery of several sections of the Way of St James that run through the local districts of Lleida and the growing popularity of the Ignatian Way have established well-marked routes that allow walkers from all over the world to discover the very varied landscapes of this area. In the case of the Way of St James, the path from Montserrat goes to Tàrrega and then splits in two, with one part going to Lleida and then on to Zaragoza, while the other goes through Linyola and Balaguer and then on to Sant Joan de la Peña. Last summer, the Aran-Pyrenees Way, a new route that runs between Saint Bertrand de Cominges and Berbegal and which crosses the Val d'Aran and L'Alta Ribagorça, was signposted. The Segre path runs parallel to the river of the same name, beginning at Llívia (La Cerdanya) and crossing Puigcerdà, La Seu d'Urgell and Balaguer, before reaching Lleida. The monastic path from Tarragona to Lleida visits the Cistercian monasteries of Poblet, Santes Creus and Vallbona de les Monges and runs through the local districts of L'Urgell, El Pla d'Urgell, Les Garrigues and El Segrià, in Lleida. The Ignatian Way recreates the itinerary that Ignacio de Loyola followed from his native Aizpeitia to the cave in Manresa where he wrote the bases for what would be the future Jesuit movement. The last of these four weeks of spiritual exercises runs through the territory of Lleida: El Segrià, El Pla d'Urgell, L'Urgell and La Segarra. And what better way is there to put an end to a day's walking than to treat yourself to one of the traditional dishes of the gastronomy of Lleida: snails, cocas de recapte (savory pizza), empanadas (pies) and orelletes (sugar-covered papadums).

Chemins de pèlerinage dans les terres de Lleida

La récupération de certains tronçons du chemin de Saint-Jacques-de-Compostelle dans la région de Lleida et la popularité croissante du chemin ignatien de Saint Ignace de Loyola sont des itinéraires bien balisés qui permettent aux marcheurs du monde entier de découvrir les paysages variés de ce territoire. Dans le cas de l'itinéraire jacobéen, le chemin venant de Montserrat va jusqu'à Tàrrega et se divise en deux : l'un dévie vers Lleida en direction de Saragosse et l'autre passe par Linyola et Balaguer jusqu'à San Juan de la Peña. L'été dernier, le chemin Aran-Pyrénées a été balisé : un nouveau tronçon entre Saint Bertrand de Cominges et Berbegal qui traverse le Val d'Aran et l'Alta Ribagorça. Parallèle à la rivière du même nom, le chemin du Sègre part de Llívia (Cerdagne) puis traverse Puigcerdà, La Seu d'Urgell et Balaguer jusqu'à Lleida. L'itinéraire monastique de Tarragone à Lleida visite les monastères cisterciens de Poblet, Santes Creus et Vallbona de les Monges et traverse les districts de Lleida suivants : Urgell, Pla d'Urgell, Garrigues et Segrià. Pour sa part, le Chemin ignatien recrée l'itinéraire suivi par Ignace de Loyola depuis sa ville natale d'Aizpeitia (Pays basque espagnol) jusqu'à la grotte de Manresa (Catalogne) où il écrivit les fondements du futur mouvement jésuite. La dernière des quatre semaines d'exercices spirituels se déroule dans la région de Lleida : Segrià, Pla d'Urgell, Urgell et Segarra. Au terme d'une journée de marche, rien de tel que de déguster quelques-uns des plats traditionnels de la gastronomie de Lleida : escargots, cocas de recapte (sortes de tourtes), empanadas (sortes de chaussons farcis) et orelletes (pâtisseries typiques) sont au menu.

Camin de peregrinacion pes tèrres de Lhèida

Era recuperacion de quauqu'uns des trams deth Camin de Sant Jaume pes comarques de Lhèida e era tostemps possanta popularitat deth Camin Ignasian, contituïssen ara recorrruts ben senhalizats entà qu'es caminants de tot eth mon poguen descobrir es diferenti paratges d'aguesta tèrra. En cas dera rota jacobea, aqueth camin qu'arrinque en Montserrat cor enquia Tàrrega, dempús que s'espatis en dus: er un se pren ua via enquia Lhèida, seguint era direccion de Saragossa, e er aute, que traùesse Linyola e Balaguer, ges en San Juan de la Peña. Er ostiu passat se senhalizèc era Via Aran-Pirenèus, un tram nau que va de Sent Bertrand de Comenges e Berbegal, e que traùesse es comarques dera Val d'Aran e era Alta Ribagorça. Eth camin deth Segre, que cor parallèl ath riu, comence en Llívia (Cerdanya) e crotze Puigcerdà, Seu d'Urgell e Balaguer enquia arribar en Lhèida. Eth camin monastic, de Tarragona entà Lhèida, visite es grani monastèris de Poblet, Santes Creus e Vallbona de les Monges e recor es comarques lheidatanes der Urgell, eth Pla d'Urgell, es Garrigues e eth Segrià. Peth sòn costat, eth Camin Ignasian mos retorna ar itinerari que seguic Ignasi de Loyola gessent dera sua Aizpeitia natau enquiara tuta de Manresa, a on escriuec es bases deth futur movement jesuïta. Era darrèra des quate setmanes d'exercicis espirituaus transcor peth territòri lheidatan: es comarques deth Segrià, eth Pla d'Urgell, Urgell e era Segarra. Hèr-se un present damb quauqu'un des codinatges tradicionaus dera gastronomia de Lhèida ei un bon prèmi en auer acabat era jornada deth caminant: cargòlths, còques de recapte, empanades o aurelhetes.

EL PREMI "PICA D'ESTATS" RET HOMENATGE AL PERIODISTA ANTONIO FRANCO

Premi Turístic Internacional
32 Pica d'Estats
Premsa / Ràdio / TV / Internet

El premi especial del 32è "Pica d'Estats" de Premsa, Ràdio, Televisió i Internet portarà el nom d'Antonio Franco Estadella com un acte de reconeixement a la seva figura professional i al seu compromís amb el certamen que anualment convoca el Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida. Aquest premi especial, dotat amb 10.000 €, s'atorga al millor treball d'entre les 8 categories de què consta el guardó.

Antonio Franco Estadella, periodista històric del nostre país amb una dilatada carrera professional, va morir el passat mes de setembre. Va ser una persona compromesa amb les Terres de Lleida i amb el Patronat de Turisme de la Diputació, mitjançant el Premi periodístic "Pica d'Estats" que anualment convoca l'ens. Franco fou una de les ànimes del jurat d'aquest prestigiós certamen des que va entrar a formar-ne part l'any 1997 i fins al 2020. Al costat de la resta de professionals que el constituïen, tots ells figures de primera línia del periodisme del nostre país, no es va perdre cap de les reunions anuals que celebrava el jurat un cop l'any a la seu de la Diputació de Lleida per tal de valorar els treballs presentats a concurs.

S'han presentat 188 treballs al certamen

La 32a edició del Premi "Pica d'Estats" ha registrat 187 treballs en les diferents categories del guardó. Enguany, excepcionalment, els treballs presentats poden haver estat publicats o produïts en el període comprès entre el 19 d'octubre de 2019 i el 30 de setembre de 2021, ja que l'edició de l'any passat no es va celebrar a causa de la pandèmia i de la consegüent manca d'activitat turística.

El Premi Turístic "Pica d'Estats" consta de 8 categories. Entre elles figura el ja esmentat premi especial Antonio Franco Estadella, dotat amb 10.000 euros al millor treball escollit pel jurat entre els 8

El president de la Diputació de Lleida, Joan Talarn, la vicepresidenta del Patronat de Turisme, Rosa Pujol, i el cap de Promoció i Màrqueting del Patronat, Juli Alegre, amb el jurat de la 31a edició del Premi "Pica d'Estats".

reportatges guanyadors en les diferents categories. Els altres set rebran 5.000 euros cadascun.

Les 8 categories del certamen són les de premsa escrita d'informació general, premsa especialitzada en viatges i turisme, ràdio, televisió, premsa internacional (al millor treball publicat o emès a l'estranger), reportatge fotogràfic, Internet (portals informatius multimèdia) i, finalment, un altre adreçat al millor treball dels mitjans de comunicació locals de les Terres de Lleida.

El Premi Turístic Internacional "Pica d'Estats" de Premsa, Ràdio, Televisió i Internet és obert als autors de treballs periodístics publicats en qualsevol suport (premsa escrita, ràdio, televisió i Internet) i produïts en qualsevol idioma que se

centrin en la difusió turística de les comarques de Lleida. El jurat es reunirà a Lleida el dissabte 5 de febrer de 2022 i estarà presidit pel degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya, Joan Maria Morros, mentre que en seran vocals els/les periodistes Lourdes Ballarín, Francesc Canosa, Santiago Costa, Josep Cuní, Pepa Fernández, Lluís Foix, Francesc Guillaumet, Mariano Palacín, Mònica Terribas i Rafa Gimena, president a la demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Com a secretari del jurat actuarà el cap de Promoció i Màrqueting del Patronat de Turisme, Juli Alegre.

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida
Tel. 973 24 54 08
www.aralleida.cat/premi-pica-destats/

El Premio "Pica d'Estats" rinde homenaje al periodista Antonio Franco

El premio especial del 32º "Pica d'Estats" de Prensa, Radio, Televisión e Internet llevará el nombre de Antonio Franco Estadella como un acto de reconocimiento a su figura profesional y a su compromiso con el certamen que anualmente convoca el Patronato de Turismo de la Diputación de Lleida. Este premio especial, dotado con 10.000 euros, se otorga al mejor trabajo de entre las 8 categorías de que consta el galardón. Antonio Franco, periodista histórico de nuestro país, falleció el pasado mes de septiembre. Fue una de las almas del jurado del Premio periodístico "Pica d'Estats" desde que entró a formar parte del mismo en 1997 hasta 2020. La 32ª edición del galardón ha recibido 188 trabajos en sus distintas categorías

The "Pica d'Estats" Prize pays tribute to the journalist Antonio Franco

The special award for the 32nd "Pica d'Estats" Prize for Press, Radio, Television and Internet Journalism will bear the name of Antonio Franco Estadella (passed away last September), in recognition of his professional figure and his commitment to this event, which is organised every year by the Patronat de Turisme of the Diputació de Lleida. This special prize, endowed with €10,000, will be awarded to the best piece of work in the 8 categories of the competition. The 32nd edition of the competition has received 188 entries.

Le prix «Pica d'Estats» rend hommage au journaliste Antonio Franco

Le prix spécial de la 32e édition du «Pica d'Estats» de presse, radio, télévision et Internet portera le nom d'Antonio Franco Estadella (il est décédé en septembre dernier) pour saluer le parcours professionnel et l'engagement de cette personnalité envers le concours convoqué chaque année par le Patronato de Turismo de la Diputación de Lleida. Doté de 10 000 euros, ce prix spécial est décerné au meilleur travail des 8 catégories qui le composent. La 32e édition du prix a reçu 188 travaux répartis dans ses différentes catégories.

Eth Prèmi "Pica d'Estats" vò aumenatjar ath periodista Antonio Franco

Eth prèmi especiau deth 32au "Pica d'Estats" de Premsa, Ràdio, Television e Internet portarà eth nòm deth periodista Antonio Franco Estadella (il est mort eth passat seteme) com un acte de reconeishença ara sua figura professionau e ath sòn compromís damb aguest concurs qu'annauement convòque eth Patronat de Turisme dera Deputacion de Lhèida. Aguest prèmi especiau, dotat damb 10.000 euros, que s'autrege ath milhor trabalh d'entre es 8 categories des quaus còste eth guerdon. Era 32au edicion deth guerdon a recebut 188 trabalhs enes sues diferents categories.

Oficines de Turisme

CONSELLS COMARCALS

Consell Comarcal de l'Alt Urgell

Pg. Joan Brudieu, 15
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 35 31 12
turisme@alturgell.ddl.net
alturgell.cat

Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça

Av. de Victoriano Muñoz, 48
25520 el Pont de Suert
Tel. 973 69 03 53
consell@ccar.ddl.net
pturisme@ccar.ddl.net
altaribagorça.cat

Consell Comarcal de la Cerdanya

Pl. del Rec, 5
17520 Puigcerdà
Tel. 972 88 48 84
recepccio@cerdanya.org
cerdanya.cat

Consell Comarcal de les Garrigues

Av. Francesc Macià, 54
25400 les Borges Blanques
Tel. 973 14 26 58
consell@garrigues.cat
ccgarrigues.com

Consell Comarcal de la Noguera

Plaça de la Unió Catalanista, 1
25600 Balaguer
Tel. 973 44 89 33
consell@ccnoguera.cat
montsec.cat

Consell Comarcal del Pallars Jussà

C. Soldevila, 18 (casa Sullà)
25620 Tremp
Tel. 973 65 01 87
turisme@pallarsjussa.cat
pallarsjussa.net

Consell Comarcal del Pallars Sobirà

Camí Cabanera, 2
25560 Sort
Tel. 973 62 10 02
turisme@pallarssobira.cat
turisme.pallarssobira.cat

Consell Comarcal del Pla d'Urgell

C. Prat de la Riba, 1
Edif. Can Niubó
25230 Mollerussa
Tel. 973 71 13 13
consell@plaurgell.cat
plaurgell.cat

Consell Comarcal de la Segarra

Pg. Jaume Balmes, 3
25200 Cervera
Tel. 973 53 13 00
consell@ccsegarra.cat
ccsegarra.cat
lasegarra.org

Consell Comarcal del Segrià

C. Canyeret, 12
25007 Lleida
Tel. 973 05 48 00
turisme@segria.cat
segria.cat

Consell Comarcal del Solsonès

C. Dominics, 14
(Pl. del Consell Comarcal)
25280 Solsona
Tel. 973 48 20 03
consell@elsolsones.cat
elsolsones.cat

Consell Comarcal de l'Urgell

C. Agoders, 16
25300 Tàrrega
Tel. 973 50 07 07
turisme@urgell.cat
urgell.cat
turismeurgell.cat
larutadelcister.info

Conselh Generau d'Aran

Pg. dera Libertat, 16
25530 Vielha
Tel. 973 64 18 01
conselharan.org

OFICINES DE TURISME

Agramunt

Of. Municipal de Turisme
d'Agramunt
Pl. del Pou, s/n
25310 Agramunt
Tel. 973 39 10 89
turisme@agramunt.cat
agramunt.cat

Alguaire

Of. Turisme Aeroport
de Lleida-Alguaire
Tel. 973 03 27 44

Alinyà

La Rectoria d'Alinyà
Plaça del Ball Pla
25794 Alinyà
Tel. 608 05 56 66
info@alinyamuntanya.cat
alinyamuntanya.cat

Arbeca

Espai Cèsar Martinell -
Cooperativa del Camp
C. Lleida, 32
25140 Arbeca
Tel. 973 16 01 82 / 973 16 00 08
turismearbeca206@arbequina.coop
arbecaturisme.cat

Arties

Of. Turisme de la Val d'Aran
(Només oberta primavera i estiu)
C. dera Mòla, s/n - 25599 Arties
o.s.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Balaguer

Pl. Comtes d'Urgell, 5
25600 Balaguer
Tel. 973 44 51 94 / 973 44 66 06
turisme@balaguer.cat
balaguer.cat

Baronia de Rialb, la

C. Monestir, 1
25747 Gualter, la Baronia de Rialb
Tel. 973 46 02 34
turisme@baroniarialb.cat
baroniarialb.cat

Barruera

Patronat de la Vall de Boí
Pg. Sant Feliu, 43 - 25527 Barruera
Tel. 973 69 40 00
vallboi@vallboi.com
vallboi.com

Bellpuig

Of. Municipal de Turisme
de Bellpuig
Pl. Sant Roc, 23 - 25250 Bellpuig
Tel. 973 32 05 36 / 973 32 04 08
oficinaturisme@bellpuig.cat
bellpuig.cat
Punt d'Informació del
Convent de Sant Bartomeu
Ctra. Belianes, s/n
25250 Bellpuig
Tel. 973 32 02 92
bellpuig.cultura@gencat.cat
bellpuig.cat

Bellver de Cerdanya

Centre d'informació, interpretació
i recerca del Parc Natural del
Cadí-Moixeró
C. de la Font, 5
25721 Talló (Bellver de Cerdanya)
Tel. 973 51 08 02
centredetallo@bellver.org
bellver.org
bellvercoturismecerdanya.cat

Borges Blanques, les

Cons. Com. de les Garrigues
Av. Francesc Macià, 54
25400 les Borges Blanques
Tel. 973 14 26 58
turisme@garrigues.cat
turismegarrigues.com

Oficina Comarcal i Local de Turisme Espai Macià

Pl. Ramon Arqués, 5
25400 les Borges Blanques
Tel. 973 14 08 74
info@espaimacia.cat

Bossòst

(Només oberta primavera i estiu)
Eth Grauèr, s/n - 25550 Bossòst
Tel. 973 64 72 79
torisme@bossost.es
bossost.es

Cervera

Turisme Cervera
Av. President Macià, 78
25200 Cervera
Tel. 973 53 44 42
turisme@cerverapaeria.cat
turismecervera.cat

Oficina Comarcal de Turisme

Pg. Jaume Balmes, 3
25200 Cervera
Tel. 973 53 13 00
turisme@ccsegarra.cat
lasegarra.org

Cogul, el

Punt d'Informació
"Centre d'interpretació de les
pintures rupestres del Cogul"
Camí de l'Albagés, km 1
25152 el Cogul
Tel. 672 44 59 90
reservescogul.acdpc@gencat.cat
cogul.cat

Coll de Nargó

Ajuntament i Dinosfera
Pl. de l'Ajuntament
25793 Coll de Nargó
Tel. 973 38 30 48
culturaiturisme@collnargo.ddl.net
collnargo.ddl.net

Estany d'Ivars i Vila-sana

Punt d'Atenció Turístic
(Zona aparcaments)
25007 Lleida
Tel. 973 71 13 13
info@estanyivarsvilasana.cat
estanyivarsvilasana.cat

Esterri d'Àneu

C. Major, 42
25580 Esterri d'Àneu
Tel. 973 62 63 45
turisme@esterrianeu.cat
vallsdaneu.org

Gerri de la Sal

Of. Tur. del Baix Pallars
Pl. Àngel Esteve, s/n
25590 Gerri de la Sal
Tel. 973 66 20 40 / 630 05 61 38
turisme@baixpallars.ddl.net
baixpallars.ddl.net

Gósol (Berguedà)

Info. Turisitica i Centre Picasso
Pl. Major, 1
25716 Gósol
Tel. 973 37 29 77
ajuntament@gosol.ddl.net
gosol.ddl.net

Granadella, la

Of. Turisme de la Granadella
Plaça de la Independència, 1
25177 la Granadella
Tel. 973 09 41 01
info@culturadeloli.cat

Guissona

C. del Tint, 2
25210 Guissona
Tel. 973 55 14 14
turisme@guissona.cat
guissona.cat
museudeguissona.cat

Isona i Conca Dellà

Punt d'informació Museu Conca Dellà
C. del Museu, 7
25650 Isona
Tel. 973 66 50 62
ofturisme@parc-cretaci.com
parc-cretaci.com

Ivars d'Urgell

Punt d'Atenció Turístic
Cal Sinén
(Afores d'Ivars d'Urgell)
25260 Ivars d'Urgell
Tel. 973 71 13 13
estany@plaurgell.cat
turismeplaurgell.cat

Les

(Només oberta primavera i estiu)
Av. Sant Jaume, 39
25540 Les
Tel. 973 64 73 03
torismeles@torismeles.com
torismeles.com

Llavorsí

Punt de reforç d'estiu
Ctra. Vall de Cardós, s/n
25595 Llavorsí
Tel. 973 62 20 08
ajuntament@llavorsi.ddl.net
llavorsi.ddl.net

Lleida

Of. Tur. de Catalunya a Lleida
Pl. Edil Saturnino, 1
25007 Lleida
Tel. 973 24 88 40
ot.lleida@gencat.cat
**Punt d'Informació
Turó de la Seu Vella**
Edifici Canonja
25002 Lleida
Tel. 973 23 84 46
ot.lleida@gencat.cat
Turisme de Lleida
C. Major, 31 bis
25007 Lleida
Tel. 973 70 03 19
infoturisme@paeria.es
turismedelleida.cat

Mollerussa

Oficina Turisme del Consell
Comarcal del Pla d'Urgell
(planta baixa Casa Canal)
Av. Jaume I, 1
25230 Mollerussa
Tel. 973 60 39 97
turisme@plaurgell.cat
turismeplaurgell.cat

Oficina Turisme del Pla d'Urgell

(Can Niubó)
C. Prat de la Riba, 1
25230 Mollerussa
Tel. 973 71 13 13
turisme@plaurgell.cat
plaurgell.cat

Oliana

Av. Barcelona, 81
25790 Oliana
Tel. 973 47 03 39
olianaturisme@gmail.com
oliana.cat

Organyà

Pl. de les Homilies
25794 Organyà
Tel. 973 38 20 02
ajuntament@organya.cat
organya.cat

Penelles

C/ del Carme, 2
Tel. 973 610 246 / 621 266 167
gargar@penelles.cat
gargar.negocio.site/

Pobla de Segur, la

Of. Tur. de la Pobla de Segur
(Estació d'esports i natura del
Pirineu)
Plaça del Ferrocarril
25500 la Pobla de Segur
Tel. 973 68 02 57
turisme@lapobladesegur.cat
lapobladesegur.cat

Pont de Suert, el

Patronat Comarcal de
Turisme de l'Alta Ribagorça
Av. de Victoriano Muñoz, 48
25520 el Pont de Suert
Tel. 973 69 04 02
pturisme@ccar.ddl.net
turismealtaribagorca.cat

Of. Municipal de Turisme del Pont de Suert

Av. de Victoriano Muñoz, 22
25520 el Pont de Suert
Tel. 973 69 06 40 / 973 69 00 05
turisme@elpontdesuert.cat
visitaelpontdesuert.com

Port del Comte

Estació d'Esquí
25284 la Coma i la Pedra
Tel. 973 49 23 78
ajuntament@comapedra.cat
comapedra.cat

Puigcerdà

Turisme Cerdanya
Ctra. N-260, km 179-180
17520 Puigcerdà (Girona)
Tel. 972 14 06 65
info@cerdanya.org
cerdanya.org

Oficina Torisme Salardú

Trauèssa Balmes, 2
25598 Salardú
Tel. 973 64 51 97
o.s.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Santuari del Miracle (Riner)

Oficina de Turisme del Miracle
Santuari del Miracle, s/n
25290 El Miracle (Riner)
Tel. 973 09 09 16
reserves@elmiracle.cat
elmiracle.cat

Sant Llorenç de Morunys

Oficina de Turisme
Ctra. de Berga, s/n
25282 Sant Llorenç de Morunys
Tel. 973 49 21 81
info@lavalldelord.com
lavalldelord.com

Seu d'Urgell, la

Of. Tur. de la Seu d'Urgell
C. Major, 8
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 35 15 11 / 973 35 30 57
info@turismeseu.com
turismeseu.com

Turisme Alt Urgell

Pg. Joan Brudieu, 15
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 35 31 12
turisme@alturgell.ddl.net
alturgell.cat

Solsona

Of. Tur. del Solsonès
Ctra. de Bassella, 1
25280 Solsona
Tel. 973 48 23 10
turisme@turismesolsones.com
turismesolsones.com
solsonaturisme@ajsolsona.cat
solsonaturisme.com

Sort

Of. Com. de Turisme
del Pallars Sobirà
Camí de la Cabanera, s/n
25560 Sort
Tel. 973 62 10 02
turisme@pallarssobira.cat
turisme.pallarssobira.cat

Tàrrega

Of. Com. de Turisme de l'Urgell
C. Agoders, 16
25300 Tàrrega
Tel. 973 50 07 07
turisme@urgell.cat
turismeurgell.cat
larutadelcister.info

Tavascan

Ctra. de Tavascan, s/n
25577 Tavascan
Tel. 973 62 30 79
info@tavascan.net
tavascan.net

Torre de Capdella, la

Ajuntament de la Torre de
Capdella
Punt d'Informació
Turisme Vall Fosca
Pl. de l'Ajuntament, 1
25515 la Torre de Capdella
Tel. 973 66 30 01
turisme@vallfosca.net
vallfosca.net

Tremp

Epicentre. Centre de visitants
del Geoparc
Pg. del Vall, 13
25620 Tremp
Tel. 973 65 34 70
oficinaturisme@pallarsjussa.cat
pallarsjussa.net

Tuixent

Ajuntament
Pl. Serra del Cadí, 1
25717 Tuixent
Tel. 973 37 00 30
museu@trementinaires.org
trementinaires.org

Utxesa

Punt d'Informació
i d'Interpretació d'Utxesa
Av. Pearson, 2
25170 Torres de Segre
Tel. 973 79 63 94 / 660 61 26 15
utxesa@utxesa.org
utxesa.org

Vallbona de les Monges

Of. Municipal de Turisme de
Vallbona de les Monges
C. Prat de la Riba, 6
25268 Vallbona de les Monges
Tel. 973 98 25 00
turisme@vallbonadelesmonges.
cat
www.viuvallbona.cat.

Vall de Cardós

Punt de reforç d'estiu
Camí de la Reguera, s/n
25570 Ribera de Cardós
Tel. 973 62 31 22
ajuntament@vallcardos.ddl.net
valldecardos.cat

Verdú

Of. Municipal de Turisme
Pl. Bisbe Comelles, 13
25340 Verdú
Tel. 973 34 72 16
turisme@verdu.cat
verdu.cat

Vielha

Foment Turisme Val d'Aran
Pl. d'Aran 1-2
25530 Vielha
Tel. 973 64 06 88
info@visitvaldaran.com
visitvaldaran.com

Of. Torisme Vielha

C. Sarriulèra, 10
25530 Vielha
Tel. 973 64 01 10
o.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Vilagrassa

Of. Municipal de Turisme
C. Tàrrega, 12
25330 Vilagrassa
Tel. 973 31 11 62
ajuntament@vilagrassa.cat
vilagrassa.cat

Vila-sana

Punt d'Atenció Turístic
de Vila-sana
(Afores de Vila-sana)
25245 Vila-sana
Tel. 973 71 13 13
estany@plaurgell.cat
estanyivarsvilasana.cat
turismeplaurgell.cat

PUNTS D'INFORMACIÓ DELS PARCS

Centre dels Parcs dels Pirineus

Av. Valls d'Andorra, 33
25700 la Seu d'Urgell
Tel. 973 36 09 54
pnaltpirineu@gencat.cat
parcsnaturals.gencat.cat

Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

Seu administrativa Ca de Simamet
C. de les Graieres, 2
25528 Boí (Alta Ribagorça)
Tel. 973 69 61 89
pnaiguestortes@gencat.cat
info.aiguestortes@oapn.es
parcsnaturals.gencat.cat/ca/aiguestortes

Casa del Parc

C. de Sant Maurici, 5
25597 Espot (Pallars Sobirà)
Tel. 973 62 40 36

Llessui

Centre d'informació de Llessui
Ecomuseu dels Pastors de la Vall
d'Assua
Escoles de Llessui, s/n
25567 Llessui
Tel. 973 62 17 98

Parc Natural de l'Alt Pirineu Seu del Parc Natural de l'Alt Pirineu

C. de la Riba, 1
25595 Llavorsí
Tel. 973 62 23 35
pnaltpirineu@gencat.cat
parcsnaturals.gencat.cat/ca/alt-pirineu

Parc Natural del Cadí-Moixeró

C. la Vinya, 1
08695 Bagà
Tel. 938 24 41 51
pncadimoixero@gencat.cat
gencat.cat/parcs/cadi

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

Rambla Ferran, 18, 3r pis
25007 Lleida
Tel. 973 24 54 08
info@aralleida.cat
aralleida.cat
lleidatur.com

365 dies de festa i tradició

La Força dels Municipis

Dels Pirineus a la plana de Lleida

Diputació de Lleida

La força dels municipis